

Тинчлик —
фаровонлик
йўлдоши.

Ўзбек халқ
мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

معرف

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 25-sentabr, shanba № 75 (8308) ISSN 2010-6416

«ЮКСАК МАЪНАВИЯТ — ЕНГИЛМАС КУЧ»

ISLAM KARIMOV

YÜKSÄK MÄNÄVİYYAT —
YENİLMÄZ GÜC

Маълумки, Президентимиз Исло Каримовнинг «Юксак маънавият — енгилмас куч» китоби мамлакатимиз ва дунё жамоатчилиги томонидан катта қизиқиш ва эътибор билан кутиб олинди.

Ушбу китоб дунёнинг бир неча тилларига таржима қилиниб, нашр этилди. Миср Араб Республикаси, Саудия Арабистони Подшоҳлиги, Кувайт, Бирлашган Араб Амирликлари, Баҳрайн каби мамлакатларда китобнинг тақдимот маросимлари ўтказилди.

Яқинда эса «Юксак маънавият — енгилмас куч» китоби Озарбойжон Республикаси пойтахти Боку шаҳрида озарбойжон тилида чоп этилди. Китобга таниқли дин ва жамоат арбоби, Кавказ мусулмонлари идораси раиси шайхул-ислом Аллоҳшукур Пошшоода сўзбоши ёзган. Қуйида ушбу сўзбоши эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

барча тушунчалар қанчалик кадр топаётганига амалда гувоҳ бўлиб, уларнинг ҳақиқий мазмун-моҳиятини айнан ўзбек диёрида англаб етдим. Ўзбекистонни мен ўзимнинг иккинчи она Ватаним деб биламан, ҳақиқатан ҳам, бу юрт менга чинакам оналик меҳрини бахш этди ва бемисл ғамхўрлик кўрсатди. Бундан ташқари, Ўзбекистонда кўплаб дўстлар орттирдим ва улар билан ҳозирга қадар яқин муносабатларимиз давом этмоқда.

Бугунги мураккаб даврда барчамиз деярли бутун дунёни терроризм, экстремизм, айирмачилик сингари бало-қазолар қамраб олишга уринаётганига шохид бўлиб турибмиз. Қабиҳ ниятли кучлар ислом динини ўзига никоб қилиб олиб, муқаддас динимизни обрўсизлантириш, мусулмончилик йўлидаги инсонларни камситиш, уларга қандайдир ғараз кўз билан қараш каби иллатларни илдиз отиришга ҳаракат қилмоқда. Бундай салбий ҳолатлар тез-тез учраб турган мураккаб бир шароитда Ўзбекистон Республикаси Президенти Исло Каримов томонидан юритилаётган, ҳар томонлама пухта ўйланган, прагматик ва оқилона сиёсат шу сингари таги пуч қарашлар, сарқит ва хурофотларнинг тарқалишига йўл қўймайдиган мустаҳкам тўсиқ, муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда. Бугунги кунда, Марказий Осиё минтақасидаги хавфсизлик ва барқарорликка турли таҳдидлар хавф солиб турганига қарамаздан, Ўзбекистонда тинчлик-осойишталик, динлараро бағрикенглик мустаҳкам қарор топгани ана шу фикримнинг яққол тасдиғи бўла олади.

Ўзбекистон ўз мустақил тараққиётининг тарихан қисқа даврида муҳтарам Исло Абдуғаниевич раҳнамолигида миллий кадриятларни, аждодларнинг бой илмий ва маънавий меросини, тарихий обидаларни қайта тиклаш борасида салмоқли натижаларга эришгани юксак таҳсинга сазовордир. Шу йўлдаги саъй-ҳаракатлар туфайли юзлаб меъморий мажмуалар бутунлай янгича қиёфа, кўрку тароват касб этди. Бугунги кунда улар ўзига хос маънавий-ахлоқий тарбия марказларига айланган. Тарихи неча минг йиллар билан ўлчанадиган қадимий шаҳарларнинг юбилейлари кенг нишонланмоқда, ўзининг гўзаллиги, бетакрорлиги ва маҳорати билан ҳар қандай одамни ҳайратга соладиган янги-янги комплекслар барпо этилмоқда. Самарқанддаги Имом Бухорий, Шоҳи Зин-

да, Бухородаги Баҳоуддин Нақшбанд, Тошкентдаги Ҳазрати Имом каби қайта тикланган ва обод этилган муқаддас қадамжолар ҳамда бошқа меъморий мажмуалар бугун мўътабар маънавий тарбия масканлари, қутлуг зиёратгоҳлар сифатида нафақат Ўзбекистондаги, балки бутун дунёдаги минг-минглаб одамларни ўзига жалб этмоқда.

Яна бир қувончли жиҳати шундаки, ёш мустақил Ўзбекистон давлати истиқлолнинг биринчи йилларидан бошлаб, динга ўз маданий-маънавий анъаналарининг узвий бир қисми сифатида қараб, унга муносабатни тубдан ўзгартирди. Қардош Ўзбекистонда маънавий кадриятларни қайта тиклаш, бағрикенглик давлат сиёсати даражасига кўтарилганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Маълумки, 1999 йилда Ўзбекистон раҳбари Исло Каримовнинг фармониغا мувофиқ Тошкент ислом университети ташкил этилди. Минтақадаги энг йирик ушбу олий ўқув юртида дунёвий ва диний билимларни пухта эгаллаган, юқори малакали мутахассислар тайёрланмоқда.

Мен Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг қўламли ислоҳот ва ўзгаришларни кузатар эканман, Исло Абдуғаниевич бекиёс азму шижоатга эга бўлган, узоқни ўйлаб иш тутадиган доно давлат арбоби эканига қайта-қайта ишонч ҳосил қиламан. Ўзбекистон раҳбари мамлақати эришган ютуқлар билан кифояланиб қолмасдан, ўз халқини доимо янгидан-янги, янада юксак марралар сари бошлайди. Исло Каримовнинг маънавиятнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва аҳамияти ҳар томонлама чуқур очиб берилган «Юксак маънавият — енгилмас куч» асарини, унда алоҳида урғу берилган ўта муҳим ва долзарб фикр ва гояларни бунга ёрқин мисол сифатида келтириш мумкин. Бу китобда маънавият соҳасининг ҳамма замонларда ҳам катта аҳамиятга молик бўлган жиддий масалалари тەрафдан таҳлил этиб берилгани эътиборлидир. Қадим-қадимдан бизга буюк аждодларимиздан мерос бўлиб қолган боқий кадриятларга амал қилиб яшашга чорлайдиган, муқаддас китобларимизда ўзининг чуқур ифодасини топган эзгулик, олижаноблик, камтарлик каби умуминсоний кадриятларни янада тەрафдан англашга салмоқли ҳисса қўшадиган бу асар ниҳоятда қадрлидир.

(Давоми 2-бетда.)

ОЗАРБОЙЖОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА ТАШРИФИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Исло Каримовнинг тақлифига биноан Озарбойжон Президенти Илҳом Алиев 27-28 сентябрь кунлари расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлади.

Ташриф чоғида Ўзбекистон-Озарбойжон ҳамкорлигини кенгайтириш ва ривожлантириш масалалари, томонларни қизиқтирган минтақавий ва халқаро аҳамиятга молик муаммолар муҳокама қилинади.

Музокаралар якунида турли соҳаларда икки давлат ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган икки томонлама ҳужжатларни имзолаш режалаштирилмоқда.

ЮРТ ИСТИҚБОЛИ УЧУН БАРЧА МАСЪУЛДИР

Президентимиз Исло Каримовнинг 20 сентябрь куни БМТ Бош Ассамблеясининг Мингйиллик ривожланиш мақсадлари бўйича олий даражадаги ялпи мажлисида сўзлаган нутқини барча юртдошларимиз каби мен ҳам матбуот орқали катта эътибор ва ҳаяжон билан ўқидим.

Давлатимиз раҳбарининг нутқида халқимиз ва жамиятимизнинг таянчи ва суянчига айланиб бора-

Munosabat

ётган ёшлар истиқболи, шунингдек, жаҳондаги барча миллатларнинг тинч, осойишта ва фаровон ҳаёт кечиришидек энг олий ҳуқуқнинг таъминланиши, глобал хавфсизлик ва экологияга оид долзарб масалаларга алоҳида эътибор қаратилди.

Нутқда жаҳоннинг турли нуқталарида ҳамон давом этаётган уруш ва қарама-қаршилиқлар, сақланиб қолаётган давлатлараро, миллатлараро ва динлараро зиддиятлар, қашшоқлик, оналар ва болалар ўлими, инсониятнинг бошқа муаммоларига қарши кураш борасидаги жиддий тўсиқлар жафокаш афғон халқи мисолида кўрсатиб берилди.

Давлатимиз раҳбари томонидан истиқлолнинг дастлабки йилларида белгилаб берилган мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг миллий модели бугун барча жабҳаларда эришилган ютуқларимизда муҳим омил бўлмоқда.

(Давоми 2-бетда.)

«ЮКСАК МАЪНАВИЯТ — ЕНГИЛМАС КУЧ»

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Мазкур асарнинг яна бир муҳим хусусияти шундаки, у бизни умумий хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш йўлида янада қатъий ҳаракат қилишга даъват этади. Муаллиф жамиятни ривожлантиришда сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий омиллар билан бир қаторда юксак маънавият алоҳида ус-тувор аҳамият касб этиши-ни илмий ва назарий нуқтаи назардан асослаб беради. Ўзбекистон Президенти ҳозирги кунда инсоният ҳаётига хавф солаётган турли таҳдидларни бартараф этиш учун миллий кадрлар, аънава ва урф-одатларни асраб-авайлаш, маънавий юксаклик, поклик ва эзгуликка интилиш зарурлиги ҳақидаги ғояларни илгари суради. Шунингдек, китоб муаллифи ислом динининг поклигини сақлаш, уни ҳар хил ғаразли хуруж ва бўҳтонлардан ҳимоя қилиш, муқаддас динимизнинг асл мазмун-моҳиятини ёшларимиз онгига сингдириш ҳамда ислом цивилизацияси ютуқларини кенг тарғиб қилишга даъват этади.

Бизнинг халқларимизни миллий аънаваларимиз, урф-одатларимиз, тилимиз, маданиятимиз ва динимизнинг муштараклиги бир-

лаштиради. Шу боис китобнинг мазмуни, унда муаллиф томонидан илгари сурилган долзарб фикр ва қарашлар, менинг назаримда, мамлакатларимиз халқлари учун бирдек тушунарлидир. Биз ҳам, Озарбойжонда диний бағрикенглик ва барча дин вакилларининг ҳамжиҳатликда фаолият кўрсатишини таъминлаш, цивилизациялараро мулоқотни, шунингдек, асл ислом динининг софлигини ҳимоя қилиш учун кўп ишларни амалга оширмоқдамиз. Президент Ислом Каримов таъкидлаган келажак авлодни маънавий баркамол этиб тарбиялаш вазифаси, Озарбойжонда юқорида зикр этилган хайрли ишларни ҳисобга олиб айтадиган бўлсак, биз учун ҳам ҳаётий муҳим аҳамиятга эгадир.

Сўзимнинг ниҳоясида шуни қатъий ишонч билан айтмоқчиманки, Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Юксак маънавият — енгилмас куч» китоби нафақат Ўзбекистон халқининг фаровонлиги, балки бутун инсониятнинг янада тараққий этиши йўлида хизмат қилади.

**Шайхул-ислом
Аллоҳшукур ПОШУЗОДА,
Кавказ мусулмонлари
идораси раиси**

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Президентимиз нутқида Мингйиллик ривожланиш мақсадларида белгиланган вазифаларга эришиш борасида мамлакатимизда улкан ишлар амалга оширилаётгани алоҳида таъкидланди. Аҳолини аниқ ва манзилли ижтимоий ҳимоялаш, турмуш фаровонлигини янада ошириш, оналар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом наслнинг дунёга келишини таъминлаш борасида халқимиз эришган ютуқлардан фахрлансак арзийди.

Давлатимиз раҳбари нутқининг таълим ислохотларига оид қисмини алоҳида эътибор, ғурур ва масъулият билан ўқидим.

ЮРТ ИСТИҚБОЛИ УЧУН БАРЧА МАСЪУЛДИР

Таълим соҳасидаги туб ўзгаришлар, халқимиз тафаккури ва ёшлар маънавиятининг юксалиши, реал иқтисодиёт соҳалари учун юқори билим ва малакага эга, мустақил фикрли кадрларни тарбиялаб бериш Ватанимизнинг янада тараққий этишида муҳим аҳамият касб этади.

Юртимизда ҳар йили таълим учун сарфланаётган харажатлар ялпи ички маҳсулотнинг 10-12 фоизини ташкил этиши БМТ Бош Ассамблеяси олий даражадаги ялпи мажлиси қатнашчиларининг хайрати ва ҳавасини келтиргани шубҳасиз. Ваҳоланки, ушбу кўрсаткич дунёнинг бошқа давлатларида 3-5 фоиздан ошмаслиги кўпчиликка аён. Ёш авлодга пухта билим, мукамал тарбия беришга оид кенг

камровли ислохотлар ўзида жаҳон ва миллий таълим амалиётининг энг яхши жиҳатларини мужассам этган. Ёшларга 12 йиллик мажбурий таълим беришга оид ушбу тизим босқичма-босқичлиги, кучли ижтимоий йўналтирилгани, халқимизнинг эзгу орзу-интилишлари, миллий менталитетимизга мослиги, узвийлиги ва узлуксизлиги билан ҳам жаҳонда катта қизиқиш уйғотмоқда. Мазкур тизимнинг инсонпарварлиги яна шундаки, юртимизда миллий, ижтимоий ҳолатидан қатъий назар, барча учун умумий таълим бепулдир. Таълим муассасаларида ўғил-қизларнинг пухта билим ва тарбия олиши учун жаҳон андозалари даражасидаги ўқув масканлари, зарур услубий

ҳам янада янги куч ва ғайрат билан меҳнат қилишга даъват этмоқда. Халқ таълими тизими ходимлари иш ҳақининг бир неча баробар оширилгани, таълим стандартларига мувофиқ педагогик иш юкларининг мақбуллаштирилгани соҳага кўплаб иқтидорли, юксак салоҳиятли ёш мутахассисларнинг келиб қўшилаётганида муҳим омил бўлмоқда.

БМТ Бош Ассамблеясининг Мингйиллик ривожланиш мақсадларига бағишланган саммити Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидан тобора мустаҳкам ва муносиб ўрин эгаллаб бораётганининг амалдаги яна бир ёрқин ифодаси бўлди. Ҳозир ҳар бир ҳамюртимиз — ўқитувчи ё шифокор, муҳандис ё талаба бўладими, кас-

воситалар, қўлланмалар, замонавий технологиялар муҳайё этилган.

Таълим соҳасидаги кенг қўламли ислохотлар бизнинг мактаб фаолиятида ҳам ўзининг ёрқин ифодасини топмоқда. Жумладан, ўтган йиллар давомида мактабимиз қайтадан бунёд этилиб, унда ўқувчиларнинг турли фанлар бўйича мукамал билим олиши, спорт билан шуғулланиши, турли фан, бадиий ижодиёт тўғрисида билимини мустаҳкамлаши ва бойитиши, бўш вақтини тўғри ва мазмунли ташкил этиши учун барча шароит ва имкониятлар яратилган. Ўқитувчилар меҳнатини эъзозлашга оид ибратли чоратadbирлар барча билим муассасаларида бўлгани каби мактабимиз педагогик жамоасини

бу коридан қатъий назар, бир ҳақиқатни теран англаб бормоқда: бугунгидек мураккаб глобаллашув шароитида ҳар қачонгидан ҳам кўра маънавий огоҳ ва хушёр бўлиш, жонажон Ватанимиз, унинг истиқболи учун мустақиллигимизни кўз қорачигидек асраб-авайлаш, мустаҳкамлаш, саодатли бу кунларнинг қадрига етиш, юрт равнақи, унинг гуллаб-яшнаши, янада обод ва фаровон бўлишида бор кучимиз, билимимиз ва салоҳиятимизни сафарбар этиш чин инсонийлик ва фуқаролик бурчимиздир.

**Гулчеҳра РАСУЛОВА,
Тошкент шаҳридаги
144-умумий ўрта
таълим мактаби
директори
(ЎзА)**

2010-yil — Barkamol avlod yili

ЁШЛАР УЧУН ЯНГИ ИМКОНИЯТЛАР

Мамлакатимизда «Баркамол авлод йили» Давлат дастури асосида жисмонан ва маънан соғлом, ҳеч кимдан кам бўлмаган авлодни тарбиялаш ҳамда улар учун етарли шароитларни яратиб бериш борасида улкан ишлар амалга оширилмоқда.

Фарғона вилоятининг Куvasой шаҳрида ҳам мазкур дастурда белгиланган вазифалар ижросини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилаётди.

Болалар спортини ривожлантириш, ёшларни спортга кенг жалб этиш ёш авлод камолотида муҳим ўрин тутаяди. Шундан келиб чиқиб, шаҳарда кейинги йилларда бу борада қатор ибратли ишлар амалга ошириляпти. Яқинда «Sen yolg'iz emassan» республика жамоатчилиги болалар жамғармаси томонидан Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби тубдан қайта таъмирланиб, фойдаланишга топширилди.

Мазкур спорт масканида 500 нафардан ортиқ ёшлар тажрибали мураббийлар кўмагида спортнинг 20дан ортиқ тури бўйича машғулот олиб бормоқда. Мактабнинг энг ёш мураббийи Дилдора Раҳмонова яқинда Бишкек шаҳрида кураш бўйича ўтказилган Осиё чемпионатида қатнашиб, голибликни қўлга киритди. Ҳозир у жаҳон чемпионатида қизгин ҳозирлик кўрмоқда.

— Албатта, бу ютуқларимнинг бари юртимизда спортга қаратилаётган катта эътиборнинг натижасидир, — дейди Д.Раҳмонова. — Бугунги кунда мактабимиз тарбияланувчилари орасида ҳам мамлакат чемпионлари бор. Ёшларимизнинг 23 нафари кураш, бокс каби спорт турлари бўйича Ўзбекистон терма жамоаси аъзоларидир. Энг замонавий спорт жи-

ҳозлари билан таъминланган бундай муҳташам спорт иншоотлари эса уларга янада ғайрат ва шижоат бағишлаши шубҳасиз.

Куvasой шаҳрининг Алишер Навоий кўчасида бунёд этилган «Баркамол авлод мажмуаси» ҳам ёшлар учун кенг имкониятлар яратди. Бу ерда улар бўш вақтини мазмунли ўтказишлари, спортнинг бир неча турлари билан шуғулланишлари учун барча шароит мавжуд. Очiq теннис кортида ҳар куни ўнлаб ёшлар мазкур спорт тури билан шуғулланмоқда. Келгусида бу ерда ёшларга турли хунарларни ўргатиш курсларини ташкил этиш кўзда тутилган.

Президентимизнинг 2008 йил 8 июлда қабул қилинган «Болалар мусиқа ва санъат мактабларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолиятини янада яхшилаш бўйича 2009-2014 йилларга мўлжалланган Давлат дастури тўғрисида»ги қарори асосида шаҳардаги 11-болалар мусиқа ва санъат мактаби капитал реконструкция қилиниб, ёшларга тўхфа этилди. Бу ерда ёшлар 11 йўналишда мусиқа ва санъат сирларини пухта ўрганиш имкониятига эга. Рассомлик, театр санъати, халқ амалий санъати ҳамда рақс каби янги йўналишларнинг ташкил этилиши эса истезъодли ёшларни кашф этиш ҳамда уларни камол топтиришда муҳим аҳамият касб этади.

Куvasойлик ёшлар учун яратилаётган бундай имкониятлар уларнинг пухта билим олиши, касб-хунар эгаллаши ва Ватанимиз равнақига муносиб ҳисса қўшишга қодир инсонлар бўлиб вояга етишига хизмат қилмоқда.

**М.СУЛАЙМОНОВ,
ЎзА муҳбири**

Биз одатий мулоқотда 500-600 атрофида сўз ишлатар эканмиз. Соҳа мутахассислари мулоқот давомида, боринги, 1000гача сўз ишлатишлари мумкин. Аммо қолган минг-минглаб сўзлар-чи!.. Хавотирга асос йўқ. Бадиий ва илмий ижодда улардан ўз ўрнида истаганча фойдаланса бўлади.

ЎЗР ФА Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти Ёш олимлар кенгаши томонидан ўтказилган илмий семинарда сўз ва сўз санъати, илмий ишда тилнинг аҳамияти борасидаги фикрлар билдирилди. Институт аспирант, докторант ва тадқиқотчилари иштирокида

ИЛМ ДУНЁНИ ТЕБРАТАДИ

ўтган мазкур семинарда академик Бахтиёр Назаров ва профессор Низомиддин Маҳмудов ўз илмий тажрибалари билан ўртоқлашдилар.

— Аввало, илмий тадқиқот олиб боришга маънан ва руҳан тайёр бўлиш керак, — деди академик Бахтиёр Назаров. — Мавзунинг аниқ ва тўғри бўлиши, илмий раҳбарни тўғри танлаш жуда муҳим. Бугуннинг ёшлари анча журъатли. Бу уларнинг илмий фаоллигида ҳам намоён бўлмоқда. Шундай экан, ёш олимлар ўзбек тили ва адабиётини жаҳон илм-фани билан боғлаб, тадқиқ қилишлари лозим.

Профессор Низомиддин Маҳмудов тилшунос олим сифатида фаннинг ривожиди тилнинг аҳамияти хусусида сўз юритди. Олим адабиётшунослик билан тилшуносликнинг ўртасида «девор» бўлмаслиги, аслиятдан таржималарни кўпайтириш, ёш олим ва тадқиқотчилар дунё тилшунослигидан бохабар бўлишлари кераклигини алоҳида таъкидлади.

Семинарда диссертация ишларини ўз вақтида ниҳоясига етказиш, ёш тадқиқотчиларнинг илмий фаоллиги масалаларига ҳам тўхталиб ўтилди.

Бехзод ФАЗЛИДДИН

ТАЪЛИМ, ФАН, ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ҲАМКОРЛИГИ

буюк аждодлар анъанасини муносиб давом эттира оладиган баркамол авлодни тарбиялаб, вояга етказишга хизмат қилади

Абу Райҳон Беруний номидаги ТДТУда жорий йилнинг 22 сентябридан бошланиб, уч кун давом этган «Глобаллашув шароитида инновацион технологияларни шакллантириш ва амалиётда қўллаш» мавзусида халқаро илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Унда янги ихтиролар, янги йўналишлар бўй кўрсатди, таниқли олимлар, раҳбарлар мутахассислар ўртасида жаҳон миқёсидаги инновациялар, таълим-фан ишлаб чиқариш интеграцияси бўйича тажрибалар алмашилди.

БИРГАЛИКДАГИ ФАОЛИЯТ

Ривожланган давлатларда аҳолининг иш билан бандлик кўрсаткичлари интеллектуал меҳнатнинг ўсиши билан ўлчанади. Илмий тадқиқотлар доимий ўсиб борувчи технология ва ишлаб чиқаришга таъсир кўрсата бориб, «таълим — фан — ишлаб чиқариш» тизими фаолиятини таъминлаш борасида инновацион жараёнлар салмоғини оширади. Республикада техника таълимни ривожлантириш, фан, таълим ва ишлаб чиқариш орасидаги интеграция алоқаларини янада кенгайтириш, шунингдек, илмий тадқиқот ишлари ҳамда техника ишланмаларни ривожлантириш йўналишларида кенг қўламли ишлар олиб борилаётир. Жумладан, Абу Райҳон Беруний номидаги университет факультети иқтисодий таълим ва илмий тадқиқот ишлари, хўжалик шартномалари асосида «Ўзбекнефтегаз» МХК, «Шўртангаз» ОАЖ, «Ўзбекимёсаноат» ИЧБ, «Ўзбеккўмир» ОАЖ, «Ўзбекэнерго» ДАК, «ХК Ўзқишлоқ хўжаликмашхолдинг», «ХК ЎзКТЖМ» Олмалик кон-металлургия комбинати, «Навоий кон-металлургия комбинати», «Ўзметкомбинат» АИИБ, «Муборакнефтегаз» ЎШК, «Ўзкабель» АЖ, «Ўзтрансгаз» АИЧБ каби бир қатор корхоналар билан ҳамкорликда амалга оширилмоқда. Эътиборлиси, халқаро илмий-амалий конференцияда ана шу корхоналар раҳбарлари ва

мутахассислари ҳам фаол иштирок этди.

Конференция аввалида иштирокчилар ўзига хос кўргазма билан танишишди. Анжуман доирасида ташкил этилган мазкур кўргазмада университет профессор-ўқитувчилари, докторант, аспирант, магистрант ва иқтидорли талабалар томонидан амалга оширилаётган илмий тадқиқот ишлари натижалари акс этган стенд, планшет ва макетлар ҳамда улар томонидан тайёрланган монография, дарслик, ўқув-услубий қўлланма, электрон дарслик ҳамда вертуал лабораториялар намойиш қилинди.

МАЪРУЗАЛАР ҚИЗИҚИШ БИЛАН ТИНГЛАНДИ

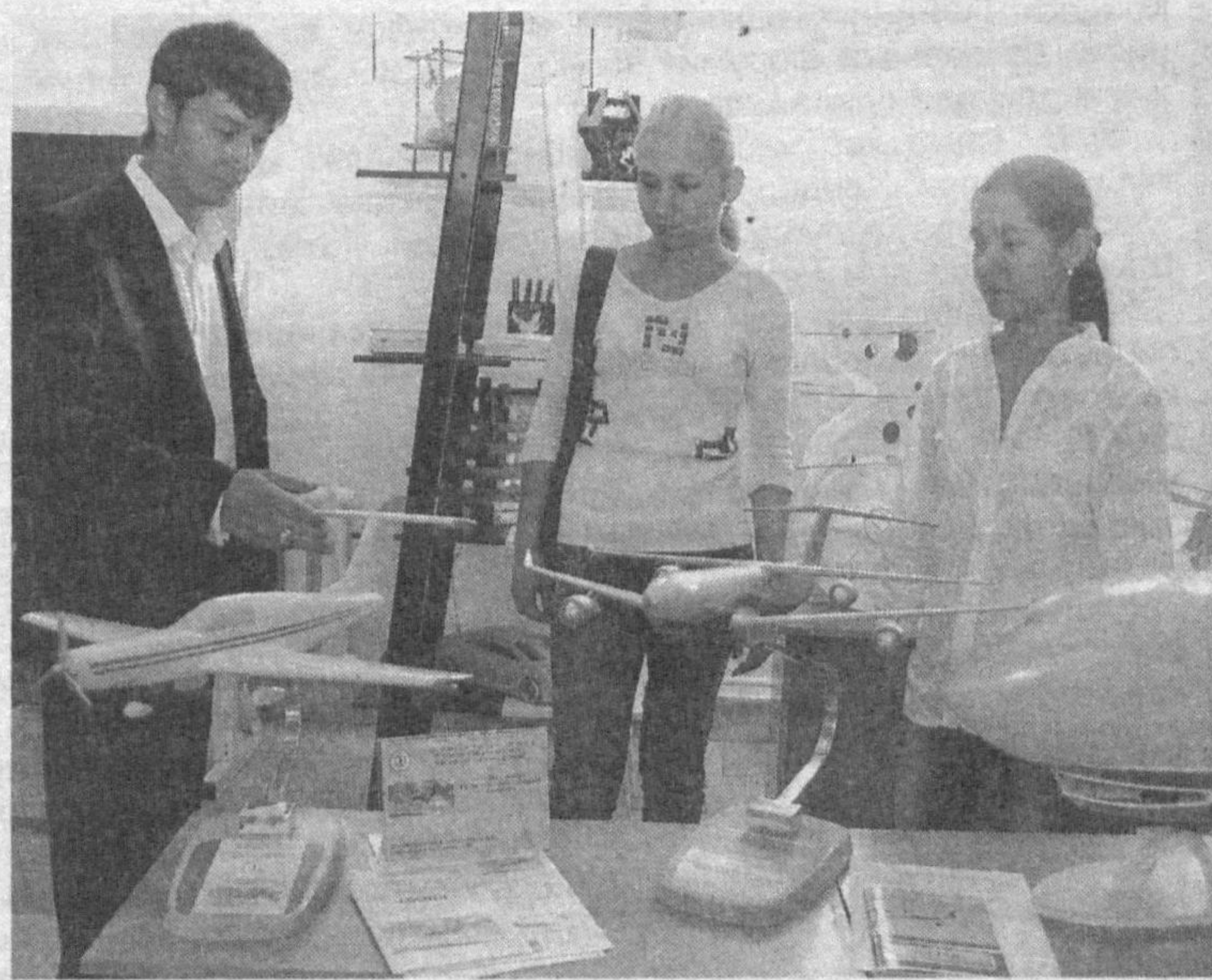
Анжуманнинг ялпи мажлисини университет ректори, техника фанлари доктори, профессор Ш.Шообидов кириш сўзи билан очар экан, кадрлар тайёрлаш соҳасида ўзаро манфатли халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, таълим, фан ва ишлаб чиқариш самарали интеграциялашувини таъминлашнинг аҳамияти тўғрисида фикр юритди. Мажлисда чет эл (Корея, Хитой, Франция, Германия, Италия, Польша, Словения, Греция) ва МДХ (Россия, Украина, Қозоғистон, Қирғизистон) мамлакатларининг етакчи университетлари профессорлари, Монголия консуллиги, Франция, Ҳиндистон, Малайзия ва бир қатор давлатлар элчихоналари вакиллари, мамлакатимиз ишлаб чиқариш корхоналари раҳбарлари ва мутахассислари, республикада амалга оширилаётган фундаментал, амалий, инновацион лойиҳалар ва хўжалик

Халқаро анжуман

шартномалари раҳбарлари ҳамда бажарувчилари, илмий текшириш институтлари раҳбарлари ва илмий ходимлари, ТДТУ ва бошқа олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари, докторант, аспирант, магистрант ва иқтидорли талабалар қатнашаётганини мамнуният билан қайд этди.

Анжуманнинг ялпи мажлисида Навоий кон металлургия комбинати бош муҳандиси, профессор П.Шеменов, Афина технологик таълим университети (Греция) профессори И.Рампиас, Корея физика-техника институти профессори Сунжин Ким, Владивосток давлат иқтисодий ва сервис университети профессори К.Солодухин, «Кимёавтоматика» масъулияти чекланган жамият бош директори Ф.Одилов, ТДТУ профессори А.Обидов ва бошқаларнинг долзарб мавзулар бўйича қилган маърузалари катта қизиқиш билан тингланди.

Ялпи мажлисдан сўнг муҳокамалар, баҳс-муноза-

таълим ва ишлаб чиқариш интеграция асосида жадал амалга оширишга оид келгуси режалар ишлаб чиқилди. Энг муҳими, иштирокчилар саноат корхоналари, ташкилотлар фаолияти ва иш жараёнлари билан танишиб, музокаралар олиб бордилар.

Таъкидлаш жоизки, анжуманда жами 350дан ортиқ маърузалар тингланди. Биринчи марта ушбу университет докторант, аспирант ва тадқиқотчилари томонидан тайёрланган 28та докторлик ва 61та номзодлик диссертациялари муҳокама қилинди. Шунингдек, анжуманда ТДТУда олиб борилаётган юздан ортиқ фундаментал, амалий ва инновацион лойиҳалар ҳамда хўжалик шартномалари асосидаги илмий тадқиқотлар натижалари таҳлил қилинди.

ЁШ ОЛИМЛАР — ФАОЛ ИШТИРОКЧИ

— Уч кунлик анжуман докторантлари, аспирантлари, магистрантлари талабалар учун ўзига хос мактаб вази фасини ўтагани рости, — дейди университет қошидаги «Фан ва тараққиёт» ДУК илмий гуруҳ раҳбари, доцент Ҳасан Абдуназаров, — улар қандай муҳим йўналишларда иш олиб бориш кераклигини билиб олишди, таҳлилга бой маърузалар тинглашди. Республикада, хорижий давлатларда инновацион технологияларни шакллантириш бўйича қилинаётган изланишлардан воқиф бўлишди.

— Устозларим профессор М.Бобожонов ва доцент Д.Рисмухамедов раҳбарлигида «Электр энергияни тежовчи кутблар сони ўзгарувчан чулғамли икки тезликли асинхрон моторлар» мавзуси бўйича тадқиқотлар олиб бораётирман, — дейди энергетика факультети «Электр таъминоти» кафедраси ассистенти Жамшид Мавлонов. — Тадқиқот ишларининг мақсади айланма ишлар сони ўзаро яқин бўлган кутблар сони ўзгарувчан чул-

ғамли моторлар ишлаб чиқиш ва уларни тадқиқ қилишдир. Қўйилган мақсадга эришишда янги кутблар сони ўзгарувчан чулғамли икки тезликли асинхрон моторларни экспериментал тадқиқ қилиш ва уларнинг қўлланилиш соҳаларига қараб, уларга қўйиладиган талабларга мос келишини аниқлаш, янги типдаги кўп тезликли моторларни қўллаш орқали энергия ва табиий ресурслар тежалишини асослаш сингари вази фалар устида ишлаяпман. Шу кунларда «Ўзэлектротраппарат» корхонаси билан инновацион лойиҳа, Олмалик, Навоий кон-металлургия комбинатлари билан хўжалик шартномалари бажарилмоқда.

— Айни пайтда республикада қишлоқ хўжалиги учун мева ва сабзавотларни қайта ишлайдиган мини технологиялар ишлаб чиқиш, қуритиш ускуналарини яратиш олимларимиз олдида долзарб вази фа бўлиб турибди, — дейди ТДТУ энергетика ва автоматика факультети 2-курс талабаси Эркин Жўраев. — Чунончи, мен шўъба йиғилишида кўёш батареясида ишлайдиган гелиокуритгич-иссиқхона қурилмаси, унинг имкониятлари, хусусан, унда 350-400 кг. маъсулот қуритилиши, 8-10 кг. кўкат етиштирилиши ҳамда 1800-2000 туп кўчат (помидор, қалампир...) етиштириш мумкинлиги тўғрисида маълумот бердим. Қисқаси, «Мужассамлашган гелиокуритгич-иссиқхона» қурилмаси мутахассислар эътирофига сазовор бўлди. Кези келганда таъкидлашимиз жоизки, халқаро илмий анжумандан жуда кўп нарсаларни ўргандим.

Хуллас, мазкур анжуман фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини амалга ошириш, халқаро интеграцион алоқаларни мустаҳкамлашнинг таъминлашда янги босқич вази фасини ўтади. Интеграция ривожининг янги босқичида халқаро ўқув илмий-ишлаб чиқариш марказлари тузиш режалаштирилаётгани ҳам кўпчиликни қувонтирди.

Курбонбой МАТҚУРБОНОВ,
«Ma'rifat» мухбири,
Владимир ГРАНКИН
олган суратлар.

ЖОРИЙ ЙИЛНИНГ СЕНТЯБРЬ — ДЕКАБРЬ ОЙЛАРИДА «ЎЗБЕКИСТОНДА ГЕРМАНИЯ ҲАФТАЛИКЛАРИ» БЎЛИБ ЎТАДИ. ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАТИВ РЕСПУБЛИКАСИНING МАМЛАКАТИМИЗДАГИ ЭЛЧИХОНАСИ, ТОШКЕНТДАГИ ГЕТЕ ИНСТИТУТИ ХАМДА ЎЗБЕК ВА НЕМИС ТАШКИЛОТЛАРИ ХАМКОРЛИГИДА ТАШКИЛ ЭТИЛГАН МАЗКУР ЛОЙИХА ДОИРАСИДА НЕМИС МАДАНИЯТИ, САНЪАТИ, ИҚТИСОДИЁТИ, ТАЪЛИМИ ВА ФАНИГА ОИД КЎПЛАБ ТАДБИРЛАР ЎТКАЗИШ РЕЖАЛАШТИРИЛГАН.

17 сентябрь куни пойтахтимиздаги "Туркистон" санъат саройида дастурнинг расмий очилиши доирасида Ўзбекистон Республикаси камер оркестрининг германиялик ижрочилар иштирокидаги "Шарк ва Хендел" деб номланган концерт дастури бўлиб ўтди. Концерт ГФРнинг Тошкентдаги элчихонаси ва "Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми" жамғармаси ҳамда бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида ўтказилди.

Ушбу ўзига хос мусикий тадбирда Давлат камер оркестрининг мусиқачилари Хендел асарларида шарқона мотивларни ўрганиб, уларни опера услубида намоён этишди. Концерт Самарқанд ва Шаҳрисабзда ҳам намоён этилди.

— Бу ҳафталикларда биз эстетик урғуни ёшлар маданияти ва санъатининг замонавий йўналишларига қаратамиз, — дейди Тошкентдаги Гёте институти раҳбари доктор Йоханнес Дал. — Тадбирларнинг бу каби турфа хиллигига лойиҳанинг бир қатор немис ва ўзбек ҳамкорларининг фаол иштироки туфайли имкон яратилди. Бунинг учун биз барча ҳамкорларимизга самимий миннатдорлик билдирамиз.

"Ўзбекистонда Германия ҳафталиклари"нинг асосий мавзуларида таълим, иқлим ва атроф-муҳит, ижтимоий ўзгариш каби иккала давлат учун ҳам муҳим бўлган йўналишлар ўз аксини топган.

Дастур доирасида мусиқа, театр, шеърят кечалари, фото ва бадий кўргазмалар билан бир қаторда республикаимиздаги археология, иқтисодиёт ва туризм соҳаларининг ривожланишига бағишланган илмий-маърифий ва спорт тадбирлари, кўргазмалар, семинарлар, симпозиум ва форумлар ўтказилади.

Б. ФАЗЛИДИНОВ

ЎҚУВЧИГА МУАЛЛИМ ТОМОНИДАН БЕРИЛГАН ҲАР ҚАНДАЙ САБОҚ КЎРГАЗМАЛИККА АСОСЛАНГАНДАГИНА КУТИЛГАН НАТИЖАНИ БЕРАДИ. МИРОБОД ТУМАНИДАГИ 213-МАКТАБНИНГ ТАЖРИБАЛИ ГЕОГРАФИЯ ФАНИ ЎҚИТУВЧИСИ САБОҲАТ БЕРДИЕВА БУ УСЛУБНИ ЯХШИ БИЛАДИ. ШУ БОИС ҲАМ МАВЗУЛАР ДОИРАСИДА САЎХАТЛАР УЮШТИРИШ, ЭКСКУРСИЯЛАР ТАШКИЛ ЭТИШГА ҲАРАКАТ ҚИЛАДИ.

Яқинда муаллима ўқувчиларини пойтахтимиздаги Ўзбекистон тарихи Давлат музейи томон бошлаб борди. Йигит-қизлар бу ерда жамланган ер ва ҳаётнинг пайдо бўлиши, қадимги одамларнинг яшаш тарзи, ҳайвонот оламининг ривожланиши, «Қизил китоб»га кирган наботот ва табиат дунёси, юртимизнинг бепоён қир-адирлари хусусида маълумот берувчи манбаларни ҳайрат билан кузатишди. Икки бошли бузоқча, тоғ эчкиси, денгиз тошбақалари хусусида ўқитувчисидан эшитганлари кўз ўнгидан намоён бўларкан, ранг-баранг оламга дахлдор тасавурлари янада бойиб, кенгайди.

— Биз ўқувчиларимизга юртимизда пахта, қоракўл териси, буғдой, шולי, пилла етиштирилиши хусусида гапиримиз, — дейди муаллима. — Музей залларидаги экспонатлар эса уларнинг тушунчаларини янада ойдинлаштирди. Бу сайр уларнинг кўнглидаги ватанпарварлик, ўз юртидан фахрланиш туйғуларини янада оширди.

О. МУРОДУЛЛАЕВА

АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ ТАШАББУСИ БИЛАН ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ УНИВЕРСИТЕТИДА ТАЛАБАЛАР ИШТИРОКИДА "ЮКСАК МАЪНАВИЯТЛИ БАРКАМОЛ АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШ — БИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИМИЗ" МАВЗУСИДА ДАВРА СУҲБАТИ ЎТКАЗИЛДИ.

Тадбирда асосий эътибор Президентимизнинг "Мақсадимиз — ёшларимиз қалбида буюк келажакка интилиб яшаш туйғусини мустаҳкамлашдан иборат" деган пурмаёно фикрларини ёшлар онгига чуқурроқ сингдиришга қаратилди. Шунингдек, давлатимиз раҳбарининг яқинда БМТ Бош Ассамблеясининг Мингйиллик ривожланиш мақсадлари бўйича олий даражадаги ялпи мажлисидаги иштироки ҳамда ушбу нуфузли халқаро тадбирдаги маърузаси юзасидан мулоҳазалар билдирилиб, ёшларнинг бу борадаги фикрлари тингланди.

"Баркамол авлод йили" давлат Дастури доирасида ўтказилган ушбу тадбир мазкур олий ўқув юртининг мингга яқин талабалари ҳамда профессор-ўқитувчиларини жалб қилганлиги билан ҳам эътиборлидир.

Ўзаро баҳс-мунозара тарзида ўтказилган давра суҳбатида "Огоҳлик-давр талаби" мавзуси юзасидан ҳам тушунчалар берилди.

Тадбир сўнгидан иштирокчилар эътиборига "Хуқуқ билимдонлари-2010" кўриктанлови юзасидан тайёрланган фильм намоён этилди.

**Даврон СУННАТОВ,
ЎЗМУ талабаси**

МУСТАҚИЛЛИГИМИЗНИНГ 19 ЙИЛЛИГИ АРАФАСИДА ЯККАБОҒ ТУМАНИДАГИ НУҒАЙЛИ ҚИШЛОҒИДА ЯККАБОҒ ҚУРИЛИШ ВА КОММУНАЛ ХЎЖАЛИГИ КАСБ-ХУНАР КОЛЛЕЖИ Фойдаланишга топширилди.

Мазкур билим даргоҳининг қурилиш ишлари 2010 йилнинг 1 январидан бошланиб, унда Яккабоғ кўргони ихтисослашган қурилиш-таъмирлаш корхонасининг 156 нафар ишчи-ҳодимлари кўтаринки руҳда, шижоат билан меҳнат қилишди.

— Коллеж қурилишига давлат бюджетидан 2 млрд. 252 млн. сўм маблағ сарфланди, — дейди корхона раҳбари Холмирза Эшимов. — Энди қишлоғимиз ёшлари замонавий таълим муассасида чуқур билим олиш билан бирга касб сирларини ҳам мукамал эгаллаш имконига эга бўлди.

Таъкидлаш ўринлики, янги ўқув маскани замонавий компьютер, лингофон ҳамда бир қатор ўқув-лаборатория ускуналари билан жиҳозланди. Айни пайтда коллежда 300 нафар ўқувчи-ёшлар 7 йўналишда таълим олишни бошлаб юборишди.

Анвар ҚОБИЛОВ

"ТАЛАБАЛИК — ОЛТИН ДАВРИМ". ЎЗБЕК МИЛЛИЙ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА БЎЛИБ ЎТГАН БАЙРАМ ТАДБИРИ АНА ШУНДАЙ НОМЛАНДИ.

Тошкент кимё-технологияси институти ташаббуси билан ўтказилган ушбу тадбир бу йил биринчи босқичга қабул қилинган талабаларни қутлаш ҳамда яқинлашиб келаётган 1 октябрь — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни муносабати билан олий ўқув юртида меҳнат қилаётган профессор-ўқитувчиларни табриклашга бағишланди. Кечада институт ректори С.Туробжонов биринчи босқич талабаларини қутлаб, уларга зафарлар тилаб, рамзий "Билимлар калити"ни тантанали равишда топширди.

Табрик ва қутловлардан сўнг, талабалар тантанали қасамёд қилдилар.

Улар Ватанга муҳаббат, одоб-ахлоқ, билим олишу ижтимоий фаолликда, умуман барча соҳаларда илғор ва намунали бўлишга, институт обрўси, шаънини сақлашга ваъда беришди.

Шунингдек, тенгдошлари орасида ўз иқтидори, билими, жамоат ишларидаги фаоллиги билан намуна кўрсатган, давлат стипендияларига сазовор бўлган бир гўруҳ юқори босқич талабалари ҳам ука-сингилларига тилак билдириб, рамзий «Рейтинг дафтарчаси»ни топширдилар.

Соҳиба МУЛЛАЕВА

ЁШЛАРДА ТАДБИРКОРЛИК ВА ИШБИЛАРМОНЛИК КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ, БУ БОРАДАГИ БИЛИМЛАРНИ БОЙИТИШ БУГУНГИ КУН ТАЛАБЛАРИДАН БИРИ.

Пойтахтимиздаги аниқ фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабида «Бизнес гоёлари ярмаркаси» кўрик-танлови худди шу мақсадда ташкил этилди. Унда ўқувчилар мустақиллик йилларида мамлакатимиз иқтисодиётида қўлга киритилган ютуқларни кўрсатиб беришга ҳаракат қилишди.

6-синф ўқувчилари юртимизда макарон, сут ва сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш саноатининг ривожини, очилган корхоналар сони билан қизиққан бўлса, 7-синф ўқувчилари қурилиш соҳасидаги ўзгаришлар, янги қад кўтарган биноларни ўрганиб, уларнинг макетларини яратдилар. 8-синф ўқувчилари қишлоқ хўжалиги соҳасида амалга оширилган ишлар, уларнинг иқтисодиётимизга ижобий таъсирини кўрсатиб берувчи кўргазмаларни қуришга ҳаракат қилишди. 9-синфлар эса мамлакатимизда енгил саноат, алоқа, транспорт, туризм ва бошқа бир қатор соҳаларда эришилган ютуқларни акс эттирган плакатлар, мультимедиа, электрон кўргазмалар тайёрлади.

Ярмаркада ушбу олиб борилган ишларнинг амалий натижалари кўргазмаси йиғилганлар эътиборидан четда қолмади. Бу каби тадбирлар ёшларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишга ва тадбиркорлик сир-асрорларини пухта ўрганишига ёрдам беради.

**Малика ЖЎРАЕВА,
иқтисодий билим асослари фани
ўқитувчиси**

ХАЛҚАРО ТИНЧЛИК КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН «ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛЬ» МЕҲМОНХОНАСИНING БИР ГУРУҲ ХОДИМЛАРИ ТОМОНИДАН ҲАМЗА ТУМАНИДАГИ 52-ЁРДАМЧИ МАКТАБДА «БИР КУН БИР МАҚСАД САРИ» ШИОРИ ОСТИДА ХАЙРИЯ ТАДБИРИ ЎТКАЗИЛДИ.

Тадбир арафасида меҳмонхона маъмурият ташаббуси ва саъй-ҳаракати билан мактаб ҳовлисида болалар ўйингоҳининг бунёд этилгани барчани қувонтирди.

— Ҳар биримиз келажакнинг порлоқ манзили сари йўлга отланган карвоннинг йўловчилари янглиғ зиммамизда бирдек вазифа турганлигини ҳис этишимиз даркор. Ўша вазифа келажакимиз ворислари тўғрисида янада кўпроқ қайғуриш, чуқур билим олишлари, касб-хунар эгаллашлари учун зарур шарт-шароит яратиш бериш-

дан иборат, — дейди меҳмонхона маъмурияти вакили.

— «Интерконтиненталь» меҳмонхонаси ходимларининг бундай мурувватидан нафақат мактаб жамоасининг, балки ота-оналарнинг ҳам боши осмонга етди, — дейди мактаб директори Раъно Ҳамралиева. — Ўз навбатида биз уларга чексиз миннатдорчилигимизни изҳор этамиз.

**Гўзал ПЎЛАТОВА,
52-мактаб ўқитувчиси**

1-oktabr — «O'qituvchilar va murabbiylar kuni» umumxalq bayrami oldidan

ҚУТЛУФ КУН

Шу кунларда устоз-мураббийларнинг кувонч ва шодлиги ўзгача. 1 октябрь — «Ўқитувчилар ва мураббийлар кунини» умумхалқ байрами тобора яқинлашмоқда. Барча таълим масканларида ана шу қутлуф санини муносиб кутиб олиш учун қизгин ҳозирлик кўриляпти.

Зомин тумани маорифчилари ҳам анъанавий касб байрамини кўтаринки руҳ ва муносиб тўёна билан қарши олмақда. Ўтган ўқув йили зоминликлар учун кувончли воқеаларга бой бўлди. 2-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби ўқувчиси М.Суяров фан олимпиадасининг республика босқичида география фанидан фахрли ўринни қўлга киритиб, имтиёзли равишда талабалар сафига қабул қилинди. 54-мактаб ўқувчилари «Яшил чироқ» республика кўрик-танловида 2-ўринни эгаллашди. Бундай ютуқларни яна кўплаб келтириш мумкин. Қутлуф байрамга кўриляётган таратдуд ҳақида туман халқ таълими бўлими мудирани Фанишер Шербекев бизга қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Байрам тантаналарига тайёргарликни анча барвақт бошлаб юбордик. Туман марказидан анча олисда жойлашган мактаблар учун ҳудудий учрашув-

лар ташкил этилмоқда. Бу тадбирларда ёш ўқитувчилар, меҳнат фахрийлари, «Устоз-шогирд» мактаби фаоллари, турли кўрик-танловларда голиб чиққан устоз-мураббийлар таклиф этилиб, бир пиёла чой устида таълим соҳасида амалга оширилаётган долзарб вазифалар, келгусида амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар хусусида ўзаро фикр алмашилмоқда. Тадбир қатнашчиларини фахрий ёрликлар ва эсдалик совғалари билан тақдирлашга алоҳида эътибор берилган.

Асосий байрам тадбирлари туман марказидаги «Мархабо» тантаналар мажмуасида нишонланиши кўзда тутилган. Унга ўтган ўқув йилида юқори кўрсаткичга эришган мактаб жамоаларининг вакиллари, давлат мукофотларига сазовор бўлган устоз-мураббийлар, фан олимпиадалари ва кўрик-танловларда голиб чиққан ўқувчиларнинг устозла-

ри, меҳнат фахрийлари, фаол ёш ўқитувчилар таклиф этилади. Шунингдек, тадбирда жамоатчилик вакиллари иштироки ҳам таъминланади.

Соҳада узоқ йиллардан буён меҳнат қилиб келаётган ўқитувчи-мураббийларнинг иш тажрибаси ва устоз масъулияти ҳақидаги чиқишлари ташкил этилади.

Бир сўз билан айтганда, байрам кўтаринки руҳ ва баланд кайфиятда нишонланиши учун барча зарур ишлар амалга оширилмоқда. Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастурини амалга оширишга оид турли кўргазмалар, диаграммалар тайёрланаётган. Таълим-тарбияда муҳим вазифа — сифат ва самарадорликни оширишга оид кўргазмаларни намойиш этилади. Шу кунини амалга оширилган саъй-ҳаракатларимиз устоз-мураббийларнинг хотирасида узоқ вақт сақланишига умид қиламиз. Тадбирда ўқитувчи ва ўқувчилар томонидан ижро этиладиган куй ва кўшиқлар байрам руҳига ўзгача шуқуқ бағишлайди.

А.СОДИҚОВ
Жиззах вилояти

Тотувлик, аҳиллик бор жойда муваффақиятлар ҳам кўпаяверади. Пахтабод туманидаги 43-умумтаълим мактаби жамоасининг ҳамжихатлиги, янгиликка интилиши ва меҳнатсеварлиги билан кейинги уч йил давомида туман мактаблари ичида биринчи ўринни эгаллаб келмоқда.

Мактабда «Ўқитувчилар ва мураббийлар кунини умумхалқ байрамини муносиб кутиб олишга астойдил ҳозирлик кўришмоқда. Мактаб директори Муҳаббатхон Матисаев-

қилиш ҳақида маслаҳатлашдик, — дейди мактаб раҳбари Муҳаббат Матисаева.

Дарҳақиқат, мактабда шундай анъана бор. Байрам олдида дастлаб шу даргоҳда иш-

зиш учун мактаб бадий ҳаваскорлари ҳам пухта ҳозирлик кўришяпти. «Устозлар — баркамол авлод ижодкорлари» деб номланган театрлаштирилган бадий дастур шу кунини байрам иштирокчилари ҳукмига ҳавола этилади.

Жамоа сармоядан ташқари маблағ ишлаб топишга алоҳида эътибор қаратган. Бу йил мактаб экин майдонида парваришлан-

ШУНДАЙ БАЙРАМ БЎЛСИНКИ...

ва шу даргоҳга ташриф буюрган отахон Болтабой Мирзахоновни илиқ кутиб олди. Болтабой домла узоқ йиллар мактабимизда ишлаб, ўқувчиларга кимё ва биология фанларидан дарс берганлар. Нафақага чиққанига 15 йилдан ошган бўлса-да, жамоамиздан асло узоқлашмайди, аълочи ўқувчиларга ўзлари номидан алоҳида мукофот ташкил этган. Ҳар ой якунида натижалар таҳлил қилиниб, энг аълочи ва фаол ўқувчиларга пул мукофоти берилади. У кишининг бу галги ташрифидан фойдаланиб, муаллимлар айёмини қандай ташкил

лаб нафақага чиққан фахрийлар таклиф этилади. Бемор ёки бирор сабаб билан байрамга келолмаган фахрийлар ҳолидан, албатта, хабар олинди.

Мактабда 86 нафар муаллим ва мураббий меҳнат қилади. Айёмнинг мазмунли, эсда қоларли ўтиши учун ҳар ўқитувчи эътибордан четда қолмайди. Бу йилги айёмга фахрийлар, ҳомийлар, фаол ота-оналар, маҳалла вакиллари, олий ўқув юртларида таҳсил олаётган собиқ ўқувчилар ҳам таклиф этилади.

Байрамни ҳар томонлама завқли, юқори савияда ўтка-

ган помидор, булғор қалампери, карам, картошка ва пиёздан баракали ҳосил олинди, 3 миллион сўмга яқин даромад қилинди. Олинган фойда илғор муаллимлар, аълочи ўқувчиларни рағбатлантиришга сарфланмоқда.

Бугун мактабда ҳаёт қайнайди. Фидойи, меҳнатсевар муаллимлар эришилган ютуқлар салмоғини оширишга интилсалар, ўқувчилар ҳам олимпиадалар ва турли танловларда иштирок этиб, совринли ўринларни олишга ҳаракат қилишяпти.

О.СИДДИҚОВ
Андижон вилояти

ЎЎҚЛОВ

...Шолпан опа Мирзалиева қатор йиллар Зарафшон шаҳридаги 4-мактабда ўқувчиларга математика фанидан сабоқ берди. Фаолияти давомида ўзининг фидойилиги, жонқуярлиги билан ҳамкасблари, ота-оналар, шогирдлари, маҳаллақўй ўртасида ҳурмат эътибор топди. Ўқувчилари бир неча бора фан олимпиадаларининг турли босқичларида, кўрик-танловларда муваффақиятли иштирок этди. Ҳали-ҳамон тез-тез ўзининг қадрдон жамоаси, мактабидан йироқлашган эмас. Маслаҳатлари, йўл-йўриқлари билан ёш ўқитувчиларга ёрдам беради.

Бугун опа учун жуда

кувончли кун бўлди. Уни бир гуруҳ ўқувчилар, аҳил жамоасининг вакиллари байрам билан қутлаб келишди. Бу йўқловдан устознинг киприкларини намланди. Ўғил-қизларни бир-бир бағрига босиб, миннатдорчилигини изҳор этар экан, юртимиздаги тинч-осойишта кунлар, ёш авлод таълим-тарбиясига ҳукумат миқёсида кўрсатилаётган ғамхўрликлардан сўз очди. Бу имкониятлардан фойдаланиш, муносиб жавоб қайтариш бурчини йигит-қизларга ўқтирар экан, ўзининг бола-

лик дамлари, кўрган қийинчиликларини хотирлади.

— Сиз чинакам бахтли ўқитувчиларсиз, — дея ҳамкасбларига ҳавас билан боқарди опа. — Юртимизда Мустақиллик йиллари ўқитувчи шахсининг улуғлини, уларнинг ҳар томонлама қўллаб-қувватланаётгани биз фахрийларни ҳам суюнтиради. Сизнинг таълим-тарбия мазмуни самарадорлигини оширишингиз учун барча шарт-шароитлар муҳим жасам...

Устозни қутлаш учун борган ўқитувчию ўқувчилар уни

мактабда ташкил этилаётган концерт дастурига таклиф этиб қайтишар экан, кўнгиллари байрам муносабати билан хотиржам, дилларида янги-янги ўю режалар жўш урарди.

Дарвоқе, улар яна гул дўкони томон йўл олишди. Чунки яна бир фахрий муаллима, немис тилидан дарс бериб, ўнлаб шогирдларини катта ҳаётга йўллаган Гулнора ая Тойировани ҳам йўқламоқлари, қутламоқлари керак.

Эътироф этиб ўтмоқ керакки, нафақат кончилар

шаҳри Зарафшонда, балки Навоий вилоятининг барча туман ва шаҳарларида бугун байрам руҳи кезиб юрибди. Вилоят ҳокимлиги томонидан «Ўқитувчилар ва мураббийлар кунини» умумхалқ байрамга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича махсус тадбирлар режаси ишлаб чиқилган бўлиб, унинг бандларида, жумладан, таълим муассасалари жойлашган ҳудудда яшовчи ёлғиз кексалар, халқ таълими фахрийларини байрам муносабати билан табриклаб, совғалар улашиш масаласига алоҳида ургу бериб ўтилган.

Ойбуви ОЧИЛОВА
Навоий вилояти

...Мактаб остонаси — муқаддас. Бу даргоҳга ўйинқароқ болалик пайтидан келган кичкинтойлар мурғак кўнгилларига муаллимнинг сабоқларини муҳрлаб оладилар. Қараб-сизки, бир кун келиб, улар мактаб битирувчиларига айланишади.

Қизиқарли суҳбат қуриб, мактабга шошиляётган бир гуруҳ бу ўқувчилар Боғот тумани марказида жойлашган 36-мактабнинг 1-синф ўқувчиларидир.

— Ўқув муассасамиз 2005 йили мукаммал таъмирланди, — дейди мактаб раҳбари Бахтиёр Раззоқов. — Мактабимиз қурилганидан буён спорт зали муаммо бўлиб келарди. — Унинг қад ростлаши катта воқеа

КЛАСТЕР СИНФ ОЧИЛДИ

бўлди. Ўқувчилар ва ўқитувчиларнинг бу имкониятдан кўнгиллари тўлди.

Мактабда ўқиётган 330 нафар ўқувчининг барчаси ижара тизимидаги дарсликлардан фойдаланишмоқда.

Максуда Матназарова: — Фарзандим Азиза мактабнинг 4-синфидан таълим олаяпти. Мактабга ки-

риб кўрсангиз, баҳри-дилигиз очилади. Янги мебель жиҳозлари, компьютер технологиялари, ахборот-ресурс марказидаги янги китоблар фарзандларимизга тарқатилмоқда. Қизимга 8 турдаги дарслик имтиёзли нарҳда берилди. Бу жуда арзон, ота-онага анча энгиллик туғдиради. Ижара тизимининг афзаллиги — биринчи

навбатда, ўқувчи ва ота-оналарнинг эҳтиёжини ҳисобга олган ҳолда қўлланилаётганидир.

Ўқув масканида яқинда иккита кластер синф ўз фаолиятини бошлади ва керакли стендлар, рефератлар, дарсликлар ҳамда услубий қўлланмалар билан таъминланди. Мактабда июль ойидаёқ жорий таъмирлаш тугалланган эди. Иситиш тизими куз-қиш мавсумига тўлашай қилиб қўйилди.

Ёз бўйи мириқиб дам олган ўғил-қизлар машғулотларга катта ҳаяжон ва қизиқувчанлик билан киришиб кетдилар.

Феруза ТАНГРИБЕРГАНОВА,
Хоразм вилояти

МАҲОРАТ ВА ФИДОЙИЛИК НАМУНАСИ

Халқ таълими тизимида маҳорат ва тажриба бобида намуна кўрсатган фидойи, ижодкор, изланувчан ўқитувчилар ҳамда устоз маслаҳати ва йўл-йўриқларига эҳтиёжи бўлган ёш мутахассислар ўртасида мустаҳкам кўприк — «Устоз-шогирд мактаби» тизимининг яратилгани муҳим воқеалик бўлди. Амалдаги малака ошириш тизимида кўшимча равишда ташкил этилган ушбу мактаб таълим самарадорлигини оширишга хизмат қилмоқда.

Ҳозирги кунда республикамизнинг 200та туман ва шаҳаридаги 2241та мактабда 18та умумтаълим фанлари бўйича 3600 нафар тажрибали устоз-ўқитувчига 12000 нафар шогирд-ўқитувчи бириктирилган. Халқ таълими тизимида ўзига хос янгилик сифатида жорий этилаётган ушбу усул самарадорлигини таъминлаш, устоз-ўқитувчиларга шогирдларининг замонавий ахборот технологияларидан унумли фойдаланиш, амалиётга татбиқ этишларида кўмаклашиш, бу борадаги тажрибаларини бойитиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрлар малакасини ошириш «Истеъдод» жамғармасида «Янги педагогик технологиялар» махсус курси ташкил этилди. Унда Тошкент шаҳридан 205 нафар ҳамда барча ҳудудларда айнан ушбу йўналишда ўқувларни олиб борадиган 26 нафар ўқитувчи-тренер тайёрланди.

— Жорий йилнинг 5 июлдан 20 августига қадар вилоятлар педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтлари базасида тренер-ўқитувчилар бошчилигида махсус ўқувлар ташкил этилди, — дейди Халқ таълими вазирлиги етакчи мутахассиси Мирзоҳид Ибрагимов. — Машғулотларда лойиҳа доирасида фаолият олиб бораётган бошқа устоз-ўқитувчилар ўз малака-

сини оширди. Шунингдек, ўқитувчилар дам олиш ва ўз саломатлигини тиклаш имконига ҳам эга бўлди.

АЗАЛИЙ ВА ЎЛМАС ҚАДРИЯТ

Яккасарой туманидаги 144-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Шоира Содиқова 23 йилдан буён ўқувчиларга таълим-тарбия бериб келмоқда. У эндигина иш бошлаган вақтларини яхши эслайди. Ёш ва тажрибасиз педагог ўқувчилар билан мулоқотга киришиш, улар билимини оширишда айрим қийинчиликларга дуч келиб қолса,

жараёнида янги педагогик технологиялардан фойдаланиш, халқ таълими тизимида жорий этилган янгиликлар, ўқувчилар билан қандай муносабатда бўлиш, умуман, педагогиканинг долзарб масалаларига доир тажрибаларини ўртоқлашмоқда, уларга зарур методик, психологик кўмак кўрсатяпти.

— Мактабимизда «Касбий маҳоратни ошириш устахонаси» ташкил этилган бўлиб, бу ерда она тили ва адабиёт фанига тегишли ўқув ва бадиий адабиётлар, методик

БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМДА УСТОЗ ТАЖРИБАСИ

— Бошланғич таълим фарзандлар камолотининг асосий пойдевори ҳисобланади, — дейди Яккасарой туманидаги 144-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси, «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси — 2010» кўрик-танлови ғолибаси Машрабхон Умарова. — Бошланғич синфларда бериладиган билимлар ўқитувчидан пухта ҳозирлик,

Ustoz-shogird maktabi

ИЛҒОР ЛОЙИҲА ЮТУҚЛАРИ

у ўқитувчи фаоллиги ва ўқувчи ўзлаштиришида бўй кўрсатмоқда

кимга суянишини билмас эди. Шунинг учун узоқ бўлса-да, 24-мактабда фаолият юритаётган устози Муҳаббат Расуловани тез-тез йўқлар, ундан йўл-йўриқ ва маслаҳатлар оларди.

Устозлик мартабасига қийинчилик ва заҳматлар билан эришган Шоира Содиқова бугун мактаб остонасига ўқитувчи сифатида қадам қўйган ёш педагоглар билан узоқ йиллик тажрибаларини чин дилдан ўртоқлашади, билганларини ўргатади. Шунинг учун бўлса керак, 946 нафар ўғил-қиз таълим-тарбия олаётган даргоҳнинг 55 нафарлик педагогик жамоаси, айниқса ёш педагог-мутахассислар устоз муаллимни бирдек қадрлайди, унинг тажрибасидан унумли фойдаланишга ҳаракат қилади. Шоира Содиқова апрель ойидан буён кенг миқёсда амалга оширилаётган «Устоз-шогирд мактаби» лойиҳасининг фаол иштирокчиларидан. Устоз уч нафар шогирди билан дарс

қўлланмалар, ижодий иш намуналари, дарс ишланмалари ҳамда кўргазмалари куруллар муҳайё қилинган, — дейди Шоира Содиқова. — Янги бошланган ўқув йилида дастлаб шогирдларим учун намунали дарс ўтиб, бу устахонада таълим соҳасидаги энг сўнгги янгиликлар, дарснинг технологик харитасини тузиш, уни ўтишнинг ўзига хос жиҳатларига доир маълумот ва маслаҳатлар бердим. Кейинги ҳафтада шогирдим, 144-мактабнинг 8 йиллик педагогик тажрибага эга она тили ва адабиёт фани ўқитувчиси Нигора Аъзамхўжаеванинг очик дарсидан сўнг, аввалги машғулотда берилган маълумотлардан қай даражада фойдалангани юзасидан ўтган дарсини биргаликда таҳлил қилдик. Натижа барчамизни қувонтирди — Нигоранинг билим ва тажрибаси, ўзига бўлган ишончи баланд. Ушбу йўналишдаги фаолиятимиз келгусида янада такомиллашиб бораверади.

аниқлик, зийраклик ва юксак инсоний фазилатларни талаб қилади. Педагог кўргазмалари куруллар, турли ўйин машғулотлари, интерфаол усуллардан дарс жараёнида самарали фойдаланиш муҳим. Ўқувчиларнинг ўзлари севган эртақ ва мультфильм қаҳрамонлари ёрдамида олган билимлари қизиқарли, тушунарли ва кўпроқ ёдда қоғларли бўлади. Шу мақсадда дарсларда турли қўшимча воситалардан фойдаланишга ҳаракат қиламан. Масалан, «Билмасвой»ни ким енгади?» кўргазмалари курулини дарснинг мустаҳкамлаш қисми ва бўлим юзасидан такрорлаш босқичларида қўлламан. Бирор мавзунини ўтиб бўлган, дарс юзасидан тузилган саволлар ёзилган карточкаларни махсус чўнтакларга жойлаштириб чиқаман. Ўқувчилар саволларга жавоб бериб, «Билмасвой»ни енгилган ҳаракат қиладилар.

Ўтказилган намунали дарслардан сўнг шогирдла-

римга ўқувчи ёши ва хусусиятларига мос кўргазмалари куруллардан фойдаланиш, ўз нутқи устида ишлаш, болага меҳрибон, дўстона муносабатда бўлишига доир маслаҳатлар бераман. Жумладан, мактабимизнинг бошланғич синф ўқитувчиси Раъно Нуриддинованинг намунали дарсида иштирок этиб, кўргазмалари курулларни тайёрлашда ўқувчи ёшига мос бўлган рангларга эътибор қаратиш, бир хилликдан қочиш лозимлигини ўқитдим.

— Устозимиз Машрабхон Умарованинг тажрибаларидан дарс жараёнида самарали фойдаланаямиз, — дейди Яккасарой туманидаги 118-мактабнинг бошланғич синф ўқитувчиси Дилноза Нуралиева. — «Билмасвой»ни ким енгади?» методини она тили, математика, ўқиш фанларида қўладим. Бунда айниқса, бўш ўзлаштирувчи ўқувчиларда ижобий ўзгариш кўзга ташланди. Ҳар бир дарсни ўзгача шаклда бошлаш керак. Менга «Ақлий ҳужум» методи маъқул келди. Очик дарсларимда мактабимизнинг тажрибали ўқитувчилари ҳам иштирок этмоқда, уларнинг берган баҳоси холис — ютуқ ва камчиликни ўз ўрнида кўрсатишяпти. Бу эса ўз вақтида хулоса чиқариб, янада кўпроқ ишлашимга даъват этапти.

ШОГИРД ХАМ УСТОЗГА АЙЛанади

Фарзандлар тарбияси, улар камолоти йўлида бошланган ташаббус ва лойиҳалар кўп ўтмай ўз натижасини беришига устоз-шогирдларнинг барчаси ва кенг жамоатчилик ишонади. Зеро, ҳар қандай иш эзгуликдан куч олади, такомиллашади ва самара келтиради. Бугун устоздан кўрсатма олаётган шогирднинг ўзи ҳам вақти келиб, устозлик мартабасига эришади ва бунга қадар эгалланган, тўплаган тажрибаларини ёш мутахассисларга улашади.

Санжар РУСТАМОВ
«Ma'rifat» мухбири

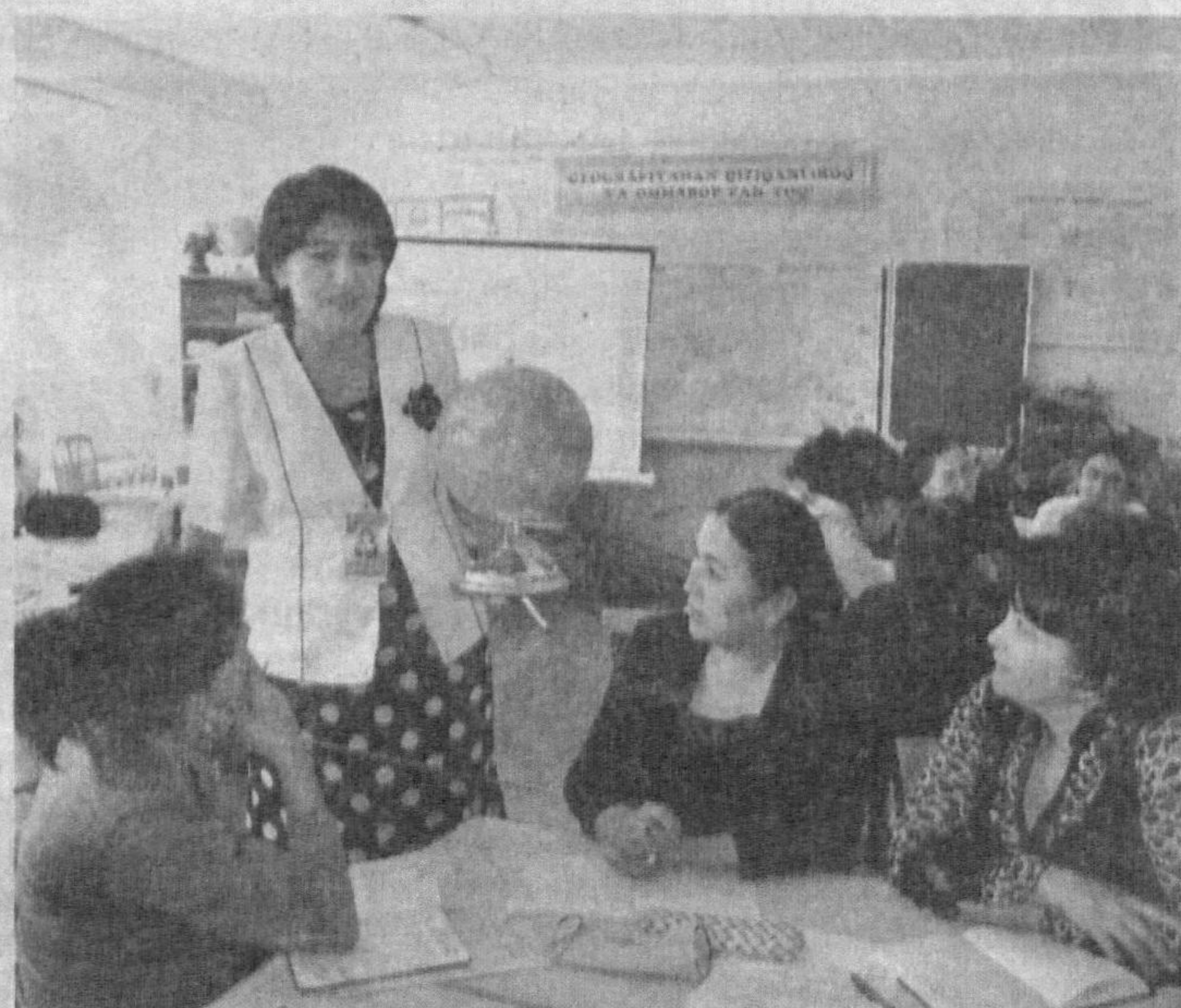
Sentabr — geografiya va iqtisodiy bilim asoslari fanlari oyligi

Кўп йиллик меҳнат фаолиятига эга педагогнинг ёш мутахассисларга ўз тажрибасини ўргатиб бориши ижобий самарасини бериши шубҳасиз. Шу мақсадда, Юнособод туманидаги 273-мактабда Сентябрь—география ва иқтисодий билим асослари фанлари ойлиги муносабати билан «Устоз-шогирд ҳамкорлиги» мавзусида ўқув-амалий семинар ташкил этилди. Тадбирда таълим сифатини оширишда фан ойлари фаолиятининг аҳамияти, Умумий ўрта таълимда география фани бўйича ДТС ва ўқув дастурларидаги янгиликлар ҳақида маърузалар тингланди.

Семинар давомида илғор тажрибали муаллим, «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» танлови ғолиби Лола Болтаева томонидан «География дарсларида ўқувчилар билим самарадорлигини оширишда инновацион технологияларнинг ўрни» мавзусида очик дарс олиб борилди. Ушбу дарсда ёш мутахассислар дарс ўтиш тажрибаси билан бирга ўзларини қизиқтирган саволларга ҳам жавоб олдилар.

Б.РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Mustaqillik inshootlari

ЯНГИ ИЛМ МАСКАНИ

Тошкент вилоятининг Бўстонлик туманидаги «Сойлик» қишлоқ фуқаролар йиғинида қад ростлаган яна бир замонавий иншоот — 435 ўринли касб-хунар коллежи фойдаланишга топширилди.

Замонавий лойиҳа асосида қурилган уч қаватли мазкур туризм ва сервис касб-хунар коллежи катта спорт зали, маданий-маиший комплексга эга. Бу ерда янги ўқув йилидан 181 нафар ўқувчи касб-хунар

сирларини ўргана бошлади.

— Юртбошимизнинг улкан ғамхўрлиги туфайли ёш авлодни ҳар томонлама баркамол этиб вояга етказиш, уларга билим бериш ва касб ўргатишга катта эътибор қаратилмоқда, — дейди коллеж директори Шоира Худойбергана. — Яратилган ана шу шароитлардан самарали фойда-

ланиш, фарзандларимизни замон талаблари асосида ўқитиш, уларнинг ҳар томонлама етук инсонлар этиб тарбиялаш биз, педагоглар зиммасига катта масъулият юклайди. Бундай замонавий коллежнинг бунёд этилиши бизни янада кўтаринки руҳ билан меҳнат қилишга ундайди.

Коллежда жорий йилда

ўқувчилар олти йўналиш — туризм ва сервис, маиший хизмат, молия, автотранспорт, меҳмонхона хизмати, компьютер саводхонлиги бўйича таълим-тарбия олмақда. Ўқув жараёни белгиланган стандартлар асосида ташкил этиш учун барча шарт-шароит яратилган.

Вилоят ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармасидан олинган маълумотга кўра, айти пайтда вилоятда 125та касб-хунар коллежи ва академик лицей фаолият кўрсатмоқда. Мазкур таълим даргоҳларида 117 мингдан ортиқ ўқувчи 124 йўналиш бўйича таълим-тарбия олаётир.

**Л.СУВОНОВ,
ЎЗА мухбири**

Musiqa xonasidan taralayotgan turfa ohanglar kishini o'ziga ohanrabodek tortadi. Bu yerda kichkintoylar davra olib qo'shiq aytmoqda. Musiqa rahbari Zuhra Aliyevaning barmoqlari pianino ustida yengil harakatlanadi... Sport zali ertalabdan tayyorlov guruhining badiiy gimnastikachi qizlari bilan gavjum, ular ertaklardagi oqqushlarni yodingizga soladi. Tartib bilan saf tortgan qizaloqlar xona bo'ylab "suzishadi".

Bu guruhning o'g'il bolalari qaerda ekan? Ana, ular zalning bir chetida to'planib olishibdi. Yaqinroq borib, nima bilan band ekanliklarini kuzatamiz: bolalar aql gimnastikasi — shaxmat o'ynashmoqda. Qaysi mashg'ulot xonasiga qaramang, ular tarbiyachi opalari boshchiligida "ish"ga sho'ng'ishgan. Poytaxtimizning Mirobod tumanidagi 247-maktabgacha ta'lim muassasasida bo'sh o'tirgan bolakayning o'zini topolmaysiz.

astronom", "Yovvoyi hayvonlar", "Ekamiz, parvarish qilamiz, hosil yig'ib olamiz", "Birinchi yordam ko'rsatish", "Kuz fasli" kabi mavzularni o'tish jarayonida kichkintoylarda ma'lum bilim va ko'nikmalar shakllanib boradi. Bu guruhdagi bolalar bir paytning o'zida so'zlarning uchta — o'zbek, rus, ingliz tilidagi shakli bilan tanishib bormoqda. Tayyorlov guruhi bo'lganligi uchun sodda matematik amallar, o'qish, nutq o'stirishga alohida e'tibor qaratilyapti. Bir yildan so'ng bu guruh maktabga boradi. Ismoil Po'latov, Madina Zufarova, Suhrob Boboyev, Odina

to'p va chambarakni bir-biriga yumalatmoq, koptokni otish va tutish, 1,5—2 metr uzoqlikka irg'itish, yopiq nishonga bir qo'l bilan irg'itish, koptokni bir-biriga uzatish, to'pni pastdan, boshning orqasidan otish kabi o'yinlar sensomotorikani rivojlantirish uchun xizmat qiladi. "Sopalak" — kichkintoylarning sevimli o'yini. U milliy o'yinlar turkumiga kirib, bolalarni chaqqon, epchil bo'lishga o'rgatadi. Ularning jismoniy rivojlanishini oshirib, muvozanatni saqlagan holda mo'ljalga olish malakalarini shakllantiradi, matematik bilimlarini mustahkamlaydi. Bog'cha jamoasi o'tgan yilgi "Sog'lomjon — polvonjon" sport musobaqalarining shahar bosqichida faol qatnashib, faxrli II o'ringa munosib topildi.

"O'ynaymiz — fikrlaymiz"

Bolalar maroq bilan mashg'ul bo'ladigan o'yinlar orasida maqsadga yo'naltirilganlari alohida o'rin tutadi. Bolalarning mantiqiy tafakkurini o'stirishga qaratilgan o'yin turlari samarali natija beradi. "Beshinchisi ortiqcha", "O'xshashini tezroq top", "So'z top", "Qofiyadosh so'zlar", "Teskarisi qanday bo'ladi?", "Qayerda xato qildim?" kabi o'yinlarda bolalar mantiqiy fikrlashni o'rganadilar.

Guruh bolalari "Qayerda xato qildim?" o'yiniga tayyor. Ular davra olib bir-birlariga savol bilan murojaat qilishadi. — Quyosh tunda nur sochadi.

YUKSALISHNING

Guruh ichra guruh

Yosh avlodning ham jismonan, ham ruhan kamol topishida bolalar bog'chalarining o'rni beqiyos.

— Muassasamizda 300 nafardan ortiq bola tarbiyalanmoqda, — deydi MTM rahbari Liliya Saidqulova. — Ularga 11 nafar tarbiyachi, 2 nafar musiqa rahbari, 1 nafar jismoniy tarbiya o'qituvchisi va 1 nafar logoped ta'lim-tarbiya beradi. Mavjud 11ta guruhning ikkitasi tayyorlov guruhi bo'lib, biri UNISEF xalqaro bolalar tashkiloti bilan hamkorlikda faoliyat olib bormoqda. "Qadamba-qadam" (Step by step) dasturi asosida tarbiyalanayotgan guruh boshqa ommaviy guruhlardan farq qilib, mashg'ulotlar guruh ichida guruhlarga bo'lingan holda tashkil etiladi. Ertalab umumiy davra olgan kichkintoylarga rejadagi birinchi mashg'ulot o'tiladi. Keyin shu mavzu doirasida bolalar o'z qiziqishlari bo'yicha yana guruhlarga ajraladilar. Keling, yaxshisi, mashg'ulotni kuzatamiz.

Paxta — oq oltin

Bu — mashg'ulotning mavzusi. Momiq yostiqlar ustida tizzalab o'tirgan kichkintoylar mavzu bilan tanishadilar. Tarbiyachi bolalarga paxta haqida ma'lumot beradi. Keyin ularning bilimi bir necha savol bilan mustahkamlanadi.

Tarbiyachi: — Paxta nima?
Ismoil: — Paxta — oq oltin, u bizning boyligimizdir.

Madina: — Bobodehqonlar bahorda yerga chigit qadaydilar, chigitlar unib chiqadi, gullaydi va kuzda pishib yetiladi. Mehnatkash terimchilar hosilni yig'ib oladilar.

Bolalar qarsaklar bilan Ismoil bilan Madinani olqishlashadi.

Tarbiyachi: — Qani kim aytadi, paxta qachon gullaydi?

Odina: — Iyul oyining o'rtalarida.

Tarbiyachi: — Paxtadan mo'l-hosil olish uchun nimalar qilish kerak?

— Tagini tez-tez yumshatib turish kerak. Qalin ekilgan joylari yagana qilinadi. Chilpish, vaqti-vaqti bilan sug'orish, begona o'tlardan ehtiyot qilish kerak. O'shanda undan mo'l hosil olamiz.

Tarbiyachi bolalarning diqqatini doskaga ilingan rasmlarga qaratadi:

ILK OSTONASI

paxta, mashina, samolyot, sovun, ko'ylak, yog', kartoshka, telefon, osmon, oyna, qog'oz bolalar diqqat-e'tiborini tortadi.

Tarbiyachi: — Paxtadan nimalar olinadi?

— Yog'.
— Qog'oz.
— Kiyimlar uchun gazlama.
— Sovun.

— Chorva mollari uchun ozuqa.
To'g'ri javob bergan bolalar rag'bat kartochkalari bilan taqdirlanadi.

Tarbiyalanuvchilar 5 guruhga bo'linib, mashg'ulotni davom ettiradilar. Birinchi guruh paxta rasmini chizsa, ikkinchi guruh xirmon rasmini ishlashga tushib ketadi. Boshqa guruhga jamlangan qizlar paxta terish uchun "dala"ga yo'l olishadi. O'yin orqali paxta terish ham zavqli. Qizaloqlar paxtadan yumshoq o'yinchoq va gazlamadan ko'ylaklar tikish uchun "Chevar qizlar" burchagini band etishdi. Plastilindan paxta chanog'i shaklini yasash esa kichkintoylarda qo'l motorikasini rivojlantirish uchun xizmat qiladi.

— Maktabgacha ta'lim davri bola shaxsi shakllanishining asosiy bosqichi — deydi guruh tarbiyachisi Lyubov Apanasets. — Do'stona munosabat — eng yaxshi usul. "O'zbekiston — ona Vatanim", "Mirzo Ulug'bek — buyuk

Azizova kabi tarbiyalanuvchilar 1-sinf o'quvchilaridek zukko va bilimdon.

— O'tgan o'quv yilida muassasamizdan yo'llanma olgan bolalar ayni paytda 17, 50, 60, 94, 110 va 145-maktablarda ta'lim olishmoqda, — suhbatimizga qo'shiladi L.Saidqulova. — Ularning fanlarni qanday o'zlashtirayotgani haqida ma'lumotlar bilan tanishib boramiz. Bu esa tayyorlov guruhining navbatdagi bolalarini maktabga tayyorlashimizda qo'l keladi.

Sog'lom bola — polvon bola

Bu muassasada bolalarning jismoniy rivojlanish, salomatlik, madaniy gigienik ko'nikmalari qat'iy tartib asosida nazoratga olingan. Har bir chorakda bajarilishi lozim bo'lgan mashg'ulot turlari bor. "Velosipedda yurish" mavzusi barcha bolalarga yoqadi. Birinchi chorakda bola uch g'ildirakli velosipedda to'g'ri yurishni, sekinlatish va to'xtatishni o'rgansa, ikkinchi chorakda o'ng va chapga burilish, aylana bo'ylab yurish malakasi shakllanadi. Keyingi choraklarda esa to'siqlarni aylanib o'tish, doira bo'ylab burilish, yurishni sekinlatish va velosipedni to'xtatish bo'yicha harakatlar o'zlashtiriladi. Ikki qo'l bilan

— Noto'g'ri gapirdingiz, quyosh kunduzi nur sochadi.

— Mushukning pati bor.

— Noto'g'ri gapirdingiz, mushukning yungi bor, qushlarning esa pati bor.

— It vovullaydi.

— To'g'ri gapirdingiz.

— Baliq havoda suzadi?!
— Noto'g'ri gapirdingiz, baliq suvda suzadi!

— Yoz issiq, qish sovuq bo'ladi.

— To'g'ri gapirdingiz.

O'yin shu tariqa davom etadi. U orqali bolalar tez fikrlash va mantiqiy mushohada yuritishga o'rganadilar.

Parvozga shaylangan turnalar

Muassasaning nomi — "Turnacha". Hovliga kirishingiz bilan «sayr» qilib yurgan turnalar kayfiyatingizni ko'taradi. Ular jamoaning mehnati bilan yasalgan. To'g'ridagi devorga ham ana shunday surat ishlangan: bulutlar ustida quyoshga tomon parvoz qilayotgan turnalar. Ular — tayyorlov guruhining bolalari ekanligiga ishora. Sevimli maskanlari bag'rida kamol topayotgan, yuksak marralarni ko'zlayotgan bolajonlarning parvozi baland bo'lishiga shubha yo'q.

**Bashorat OTAJONOVA,
"Ma'rifat" muxbiri**

Турмуш ўртоғининг Қоровулбозор нефть ва газ заводига ишга ўтиши муносабати билан Манзураҳон ҳам болалари билан Тошкентдан олис чўл бағридаги шаҳарчага кўчиб келди. Уларига ажратилган уйга нарсаларини жойлаштириш асосида атрофни қузаатиш учун балконга чиқди. Чўлларга туташиб кетган шаҳарчада битта-иккита ашина турган дархтларни ҳисобга олмаганда жазирама ёз иссиғида ўтлар қовжираб қолган. Сал нарироқдаги тиканзорлар ва саксувзорлар ичида эса болалар кўйларини ўтлатиб юрибди... Шу пайт қизи ҳам онасининг олдига чиқиб, атрофга бир назар солди ва ойисига:

— Ойижон, мен бу ерда ўқий олмайма. Илтимос, Тошкентдаги ўз мактабимда ўқишни давом эттиришим учун отамдан рўхсат олиб беринг, — деди йнгламсираб.

Манзураҳон бир оз қизига тикилиб турди-да:

— Қизим, ота-она қаерда бўлса, фарзандлари ҳам ўша ерда бўлади. Ҳар ким ўз манфаъатию оқоини шайлигини ўйлаб иш қилса, оила бўлмайди. Хали ҳаммаси яхши бўлиб кетди. Бу ерга ҳам ўрганиб қолсан, дўстлар орттирасан, — дея тасалли берган бўлди. Аммо...

Ўша куни Манзураҳон заводга ишга келган ҳар бир оила фарзандларини ота-оналар ўртасида ҳам худди шундай суҳбатлар бўлиб ўтганини хис этди. Чунки ҳар бир бола қўлай, шинма ва замонавий шаҳарда яшашни, мактабда ўқишни истайди. Худди шундай ота-оналар ҳам болалари учун барча қўлайликларни яратишни ва чуқур билим эгаллашни орзу қилиши, табиий. Шундагина уларнинг кўнгиллари хотиржам бўлиб, ишларида унум бўлади-да. Буни яхши тушушган завод маъмурияти биринчи ўринда ишчиларнинг болалари учун янги мактаб қурилишини бошлади. Қисқа вақт ичида барча қўлайликларга эга бўлган янги мактаб ишга тушди.

Манзураҳон ҳам шу илм даргоҳида болаларга биология фанидан дарс бера бошди. Ҳамкасб дўстлар орттирди... Бу орада Бухоро вилояти ва шаҳарларидида нуфузли ихтисослашган интернат-мактаблар фаолияти билан танишар экан, кўнглидан "Биз ҳам шундай ихтисослаштилган мактаб-интернат ташкил этиш лозим. Ахир иқтидорли болаларимизнинг олис шаҳар ва туманларга бориб ўқиши ота-оналарига, қўлаверса, ўзларига ҳам анчайин қийинчиликлар туғдиради-ку", деган ҳаёллар ўтди.

этиборга эга бўлган ўқитувчилар олис чўл шароитида фаолият юритишга рози бўлишармикин?! Бу каби муаммоли ўйлар муаллима қалбининг бир четини ой чиқмаган тун каби хира қилиб турарди...

Биринчи изланиш Бухоро вилоятининг шаҳар ва туманларидаги барча ихтисослаштирилган мактаб-интернатлар фаолиятини, энг намунали иш тажрибаларини ўрганишдан бошланди. Улар илк қадамларини қандай бошлаган, муаммоларни қай йўсинда бартараф этишган каби ўзларини қизиқтирган сўроқларга жавобларини белгилаб олишди. Иккинчидан эса тахрибали, муваффақиятлари кўп бўлган интернатлар раҳбариятидан ёрдам, маслаҳатлар сўрашди.

— Мен ҳамкасб сифатида Қорақўл туманидаги БухДУ қо-

Қорақўл туманидаги БухДУ қо...

ОРЗУЛАР МЕХНАТ ТУФАЙЛИ РЎЁБГА ЧИҚАДИ

Аслида яхши ниятлар ҳушбўй гўл аттирларидек тез тарқалади. Муаллимнинг бу ниятлари ҳамкасб-муриятига, шунингдек, завод маъмуриятига ҳам маъқул бўлди.

Яна бир таълим муассасаси қурилиши бошланди. Аммо олдидан катта бир муаммо тоғ каби бўлиб чўзиб турарди. Ахир ихтисослаштирилган мактаб-интернатда иқтидорли ўқувчилар ўқийди. Шунингдек, уларга дарс берадиган муаллимлар ҳам билимдан ва тажрибали бўлишлари лозим. Бундай тахрибали ўқитувчиларни қандай қилиб топса бўлади? Малакали, ўз жамоасида обрў-

шидаги 3-сон Қорақўл академик лицейи директори Тўхтамурадов Жумаевдан, шунингдек, Гиждувондаги 62-ДИМИ раҳбари Саид Раҳмоновдан миннатдорман, — дейди М. Сайидахмедова. — Улар бизнинг мақсадларимизни тушунишди ва орзуларимизнинг рўёбга чиқишига қўлларидан келганларидек ёрдам берди. Уларнинг йўл-йўриқлари билан астойдил ишга киришдик. Қорақўлдаги 62-ДИМИдан, шунингдек, Шофиркон, Гиждувон, Когон ҳамда Вобан туманларидан 16 нафар ўз фанининг билимдонини бўлган тахрибали ўқитувчилар илм маска-

тилаётган эътибор асосида Қоровулбозор нефть ва газ заводи ҳомиёлигида туманда Бухоро озиқ-овқат ва энгил санаят институти қошидаги 2-академик лицейнинг янги ўқув биноси қурилиб, фан кабинетлари замонавий компьютер техникалари, лаборатория жиҳозлари билан таъминланди. Ўқувчиларга тўрт маҳал бепул иссиқ овқат ташкил этилишига қўлайликларга эга ётоқхона бунёд этилди. Албатта, давлатимизнинг миллионлаб харажатлари ортда юрт келажак бўлган болаларнинг яхши билим олишлари, комил инсон бўлиб

Мезбон тонг саҳарлаб дарвозани қоққан онахоннинг таширифта ҳайрон бўлди:

— Келинг, келинг, — дея онахонни илиқ чехра билан қарши олди, хонадон бекаси.

— Бевозга қўлдим, шекилли, — деб келгучи хижолат тортибми, ийманиброк хонага кирди.

— Бегона эмасиз-ку, шундоққина ёнгинамдаги қўшимсиз. Ён қўшини жон — қўшини дейдилар, — мезбон дастурхон ёзар экан, онахонни хижолатдан олиб чиқди.

— Эрталаб ишга кетмасингдан олдин гаплаганиб қолайин, деб чиққанчим.

— Бемалол.

— Узинг биласан, қизимдан қолган кенжа неварам Урганчдаги университетда ўқийди. Шартнома пулидан озгина қийналиб қолдик. Депутатликка сайлангансан, ҳамма жойга сўзинг ўтади, мезмон хижолат бўлиб ерга боқди.

Ойимжон ўйлиб қолди. «Қишлоқдаги фермерлардан илтимос қилсаммикан? Қайси бирдан? Дарвоқе, Саъдулла ака саховатли инсон. Ундан илтимос қилиб кўрсам, йўқ демас».

— Депутат бўлмасан ҳам сизга ёрдам берган бўлардим. Депутатлик ўз йўлига. Ахир, одамгарчилик, биродарлик, меҳр-оқибат, деган қадриятлар ҳам бор-ку... Яхшилик қил, дараёга ташла, балиқ билар, балиқ билмас, Холик билар, дейишадан

— Раҳмат, қизим. Умрингдан барирака топ! — онахоннинг чехраси ёришиб чиқиб кетди.

Ойимжон шу куннинг ўзидаёқ қишлоқдаги «Қузийой Нурматов» фермер ҳўжалиги раҳбари Саъдулла Нурматов билан учрашиб, воқеани батафсил тушуштирди. Ютуқларининг салмоғини хайр-саховат ишларида деб билидиган фермер шу қишлоқда унинг ўсиб келаётган, олий ўқув даргоҳига шартнома асосида қабул қилинган йингит учун хайру саховат кўрсатди.

Орадан уч кун ўтди. Бу гал Бикажон момо кечқурун остана хатлади. Қўлида рўмолга туғилган ҳўда, Ойимжонга тутқазар экан:

— Эшитгимиз олдидagi нок бу йил чўнонам меза бердик, териб адо қилолмагимиз. Қара, ҳўл-ҳўл

пишиб этилибди — онахон бир талай мезани олиб дастурхонга қўйди.

— Овора бўлибсиз-да, момо. — Ойимжон ўнгайисизланди.

— Муаммомизни ҳал қилиб бердинг, сендан миннатдоримиз. Муқаллас ҳадисларда бир-бирларингизга ҳўдлар бериб сўйлашинлар деганлари эсимга тушиб, бу мезаларни сенга илдиним.

— Яхшиликни мен эмас, Саъдулла ака қилди. Мен ўртада воситачи бўлидим, холос, — хонадон бекаси онахоннинг рўмолини қўлидан олиб, ҳар бири пийладек келадиган ўзларининг шафтолисидан бир нечтасини ўраб берди: — Менинг ҳам ҳўдямни қабул қилинг энди.

Мезбон ва мезмон бир-бирларини бағрига босиб, хайрлашдилар.

Ойимжон онахонни дарвоза олдида кузатар экан, шу ердаги ўриндиқка чўкди. Бикажон момогадги ибодат ҳўда, хўшумомалалик хислати унга биринчи ўқитувчиси Донуғул муаллимани эслапти. Ўқитувчиси ёдида ўқувчининг гапни оқирғича эринмай эшитар, шундан кейингина ўз муносабатини билдирадди. Уни ўқувчилар ҳў қачон ўзларидан сўнг синфга кириб келганини эслаб олишмайди. Синфда ўқувчиларга пешвоз чиқишни ўзинга саролат деб билидиган муаллима барчанинг юрагидан жой олганди. Бўш ўзлаштирувчи икки нафар ўқувчини ҳам билимдонлар қаторига қўйишга муаллимнинг катта меҳрини сингган эди. Гоҳида ўқувчининг ўрнига ўзи жавоб берав, бу унда дафла бўларди. У ўқувчиларни илҳомлантира оларди. Шундай лаҳзаларда ҳаммадан биларган бўлиб кетгинг келарди.

Муаллимага бўлган чексиз ҳурмат ва саролат, ўқувчиларнинг қайноқ муҳаббатини кўрган Ойимжон бошланғич синфда ўқитган, пайтдиёқ ўқитувчи бўлиши дилига туксанган эсида. Ана шу орусига этиш учун у йилларни «қаритди».

Ҳозирги Ўзбекистон Миллий Университетининг ўзбек филологияси факультети талабаси бўлганда, борлигини орзулари ибтидоидан дарак бергучи ширин бир ҳўжон чўлади.

Орадан ўтган йиллар бўлгуси муаллимнинг дўнқарашини шакллантирди. Устозлар ўзгити унда қано-

ат, сабр-қидам, бардош туйғуларини тарбиялади.

2001 йил худди кечагидек эсида. «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг республика босқичида иштирок этган Ойимжон Йўлдошевнинг ҳўжонини сўз билан ифода этиб бўлмади.

— Тошкент шаҳридаги 110-мактабнинг 5-синф ўқувчиларига дарс ўтдим, — дея эслапти муаллима.

— Ҳазрати Имом Бухорий ҳўдасилари асосидаги дарсини ҳамкасблар ҳўйғати аъзолари «Саҳна асар» дея баҳолашди.

Мазкур кўрик-танловда Ойимжон Йўлдошева учинчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлди.

Орадан олти йил ўтди. Тиниб-тинчимас муаллима «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловда яна иштирок этадиган бўлди. Бу сафарги республика танловига ҳам иқтидори ва маҳоратини намойиш этиши лозим эди.

— Мазкур кўрик-танловнинг республика босқичи 2007 йилда Урганч шаҳрида бўлиб ўтди, — хотираларини изоҳлайди она тили ва адабиёти фани жонқуяри. — Шаҳардан 9-мактабда 7-синф ўқувчилари билан биринчи ўқитувчи қўлдик. Ўқувчиларнинг менга умид билан боқиб турган кўзларидан илҳомланган дарс ўтдимки, бу ҳамон бутунгидек кўз ўнгимда турибди. Ўзбекистон Қаҳрамони Эркин Воҳидовнинг ижоди бўйича машғулот ўтдим. Шоярнинг «Ўзбегим» касидасини синфнинг ўғил-қизлари шу даражада ифодали айтадиларки, «Тўғриси қўзимдан ёш чиқиб кетди. Иккинчи мазву — Саид Аҳмадининг «Ўфқ» трилогияси асосида «Қочоқ» саҳна кўриниши яратилди. Дарс жараёнида ўқувчилар орасидан мухбирлар гуруҳини ташкил этидик. Мухбирлар дарсини кузатишди. Композицион жараён жуда кучли бўлди. Турсунобойнинг ўқинчлари, пушаймонлиги саҳна кўринишида яққол ақс эттириди. Сўнгра компьютер саводхонлиги бўйича беллашдик. «Мен яратган концепция» шартда таълим тизимига таъбиқ қилиниши мумкин бўлган тарбия воситаси, ўқувчига таълимнинг афзаллиги ва фойдаси кўрсатиб берилди. Мен учун бу шартларнинг барчаси тоғт қизқарди эди.

...Ойимжон Йўлдошева фаолият

БҲГҲНГИ КҲНЛАР СҲРҲРИ

Ўшанда ўтган асрнинг етмишанчи йиллари эди. Андижон пахтачилик институтини тамомлаган ёш инженер-гидротехник Мавлуда Турғунова дастлаб Бўз туманига, кейинроқ ўзи истиқбол қилаётган Жалақудўқ туманидаги ҳўнар-техника билим юртини ўқитувчи сифатида ишга юборилди. Ёш, гайратли соҳа мутахассиси олдида қўлимгаган педагогиканинг машаққатлари кўндаланг бўлди, аммо бу муаммо қизни чўчитмади. Табиатан болаларни яхши кўргани учун уларнинг дилига йўл топа олишга ишонди.

Ўша пайтларда қишлоқ ҳўжалигида муҳим ўрин тутган Андижон ва Асака адирларига қўрилган насос станцияларининг илк мутахассислари бутун вилоятда ягона бўлган мана шу таълим муассасида таълим олишди.

Шу-шу Мавлуда опанинг ҳўдети педагогика билан чамбар-чарс боғланиб кетди. Аммо у мураббий сифатида ўз изланишларини тўхташиб қўймади: ўтган йиллар мобайнида бир неча марта вилоят ва пойтахтдаги малака ошириш институтларида билимини мустаҳкамлади, турли семинарларда қатнашди, ҳамкасбларининг иш тажрибаларини ўрганди, улар билан фикр алмашишдан эринмади. Бу изланиш-

— Бир соҳада ўттиз йилдан ортиқ вақт мобайнида ишлаш, таълим беришнинг ўзи бўлмайди, — дейди М. Турғунова. — Болаларнинг етуқ мутахассис бўлиши учун уларга билимнинг ўзи камлик қилади, ўқитувчи уларга бор меҳрини берав, ўз фарзандилек ардоқлай олаганига, меҳнат ўз самарасини беради. Ҳаётда ўзини топаётган шогирдларимни кўрганимда, мана шу ютуқлардан оз бўлса-да, ҳиссам борлигини кўнубиб кетаман. Коллежимиз ўқувчиси, шогирдимиз Гулдўраёна Ҳўроқулова Андижон давлат университетининг география факультетини тугаллаб, бутун ўзимиз билан бир сафда меҳнат қилипти.

Мавлуда опа фаолият юритаётган мазкур коллежда тикувчилик, бухгалтерия, автомобилларга техника хизмат кўрсатиш, қишлоқ ҳўжалигининг бир неча соҳаларини ўз ичига олган Ыдан ортиқ мутахассисликлар бўйича кадрлар тайёрланади. Касб-ҳўнар коллежи замонавий жиҳозлар билан таъминланган, қишлоқ ҳўжалиги йўналиши бўйича амалиёт ўқувчиларга аҳолий кўнзимчаларни шакллантиришда муассаса ихтиёридаги био-

Директорнинг бир куни

Манзураҳон лицейга барвақт отланди. Чунки режасида қилаётган ишлари кўп. Ёнг аввало, ётоқхонага кириб, бугунги аҳолини кўздан кечирди. «Таклиф ва хатлар» қутисини очиб кўрди. Хатлар йўқ. Демак, болаларнинг дарс машғулоти, ётоқхона ҳамда ошхўна хизматларидан шикоятлари йўқ. Ошхўнага йўл олди. Болалар иштаҳа билан нонушта қилишяпти. Тарбиячилар ҳам улар билан бирга. «Қирсам болалар саломлашиш учун овқат бошдан кўзгаллашадди», деган ўй билан ҳамширага хонасига кирди. Ҳамширадан болаларнинг кейинги медицина кўригидан ўтказилган натижалар варағини сўраб олди ва бир-бир кўздан кечирди.

— Бир неча нафар боланинг кўзиди кўриш қувватининг пастлиги қайд этилибди. Дарсдаёқ сўнг улар билан олиб борилаётган соғломлаштириш ишлари, шунингдек, витаминларнинг берилиб борилиши, уларнинг болалар соғлигини тиклашдаги натижалари ҳақида ахборот берасиз, — деди ҳамширага.

Шундан сўнг ўқув биносига кириб келди. Илмиёна чўда бўйича ўринбосари Ҳўрсат Эсанова билан саломлашар экан, уни режасидаги ишлари билан таништирди.

— Бугун битирувчи синф ўқувчиларидан физика, математика

«республика» республика кўрик-танловда Элбек Сатторов ўзи яратган «Тестлар дастури» билан 1-ўрин, Шўхрат Мусурмонов билан «Математикада теңрақиб йўналиши» бўйича 4-ўринга муносиб деб топилди. «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг республика босқичида биология фани ўқувчиси Шаҳноза Элмуродова 2-ўрин соҳиб бўлди. Республика фан олимпиадасида ўқувчиси Амон Олимов информатика фани бўйича 1-ўринни кўлга қиритди. Илм масканининг 7 нафар ўқувчиси эса интернет орқали халқаро сиртки имтиҳонларда фаол қатнашиб, Россия давлатидаги олий таълим муассасаларида ўқиш ҳуқуқини кўлга қиритишди.

Болаларни ва касбини севганидан...

Манзура Сайидахмедова тиришдик, ижодкор раҳбар, — дейди биз билан суҳбатда тажрибани ўқитувчи Ҳўрсанд Эсанова. — У болаларнинг ҳар бири дарсини қай даражада ўзлаштириши, ов-

қатлашиши, соғлиги, ётоқхона, фан кабинетлари, синф хоналарининг ҳар кунги аҳоли, ўқитувчи билан 1-ўрин, Шўхрат Мусурмонов билан «Математикада теңрақиб йўналиши» бўйича 4-ўринга муносиб деб топилди. «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг республика босқичида биология фани ўқувчиси Шаҳноза Элмуродова 2-ўрин соҳиб бўлса керак, назаримда.

— Фаргона вилоятида педагогик фаолиятимни бошлаган йилларим илк марта синф раҳбарлик қилган синф ўқувчиларимнинг 30 нафари ҳам олий ўқув юрти талабаси бўлган эди. Ҳозиргача шу ўқувчиларим байрамларда қўнғир қилиб табриқлаб туришадди. Шундай кезлар ўқитувчи бўлмаган кўнубиб кетаман. Ана қўриб турганингиздек, чўл бағрида ҳам умумий ўрта таълим мактаби, иқтидорли болалар интэрнати, академик лицей қад кўтарди. Болаларим ҳар тонг улкан шаҳарларимиздан-да кам бўлмаган шароитдаги илм даргоҳларига йўл олишадди. Катта умидлар билан билим олишга киришишадди. Интернет орқали

олиб ўз касблари бўйича муваффақиятларга эришяётганликлари аниқланади.

Нихоятда ажабланган профессор бу ҳўлатни чуқурроқ таҳлил қилишга киришди. Болаларнинг ҳар бири билан суҳбатлашиб «Ўз муваффақиятларингиз учун қимдан миннатдорсиз?» деган саволини беради. Уларнинг ҳар бири бирдек «Сабоқ берган муаллимидан миннатдорман», дея жавоб беришадди. Профессор ўша муаллима аёлининг 90 ёшда, ҳали ҳай ётканлигини биллиб, таълим ва тарбия беришдаги катта сирни очиб унинг ҳузурига шўшадди.

— Аслида, бу жуда оддий, — дейди кекса аёл қўлиб, — Ўша болаларни жуда яхши кўрардим!..

Ҳа, ҳақиқий муаллим-устоз ҳамма жойда ҳам муаллим. У ўз касбини, болаларни сева оласа бас. Ҳамма ерда шароит топилади. Имонқиринга эшиги кенг очилади. Мен бунга аjoyиб жонқуяр кейинги ҳўдтининг ўрганишга кўналошарини кўчиб кетганлиги боис топишолмайди. Аммо қолган 180 нафар боладан 160 нафари юрист, шифокор дипломларини

ларнинг самараси аста-секин ўз мевасини бера бошлади: Мавлуда опа таълим бераётган коллеж битирувчилари орасида ҳам нафақат вилоят, балки республиканинг нуфузли олий ўқув юртиларида ўқиб таълим олишга кўнубиб кетди. Ахир иқтидорли болаларимизнинг олис шаҳар ва туманларга бориб ўқиши ота-оналарига, қўлаверса, ўзларига ҳам анчайин қийинчиликлар туғдиради-ку», деган ҳаёллар ўтди.

Айни кунда ҳам М. Турғунова Андижон вилояти Жалақудўқ туманидаги агросаноат коллежидида ўқувчиларга таълим бериш билан бирга, ёш мутахассислар — педагоглардан ўз маслаҳатларини аймай келаяпти. Муаллимнинг узоқ йиллик иш тажрибалари ва шу асосда яратилган деҳқончилик ва қишлоқ ҳўжалиги мелiorацияси бўйича услубий қўлланмалари, дарс ишланмалари ёш педагоглар учун иш жараёнида кўп бора амалий қўлланма вафизасини ўтаган. Опанинг иш услуби бутун коллеж миқёсида оммалаштирилган.

Энг қўноқларини, қаҳрамонининг иш ҳадрларини тайёрлаш ва уларга таълим-тарбия бўйича фидойи хизматлари давлатимиз раҳбарияти томонидан ҳам муносиб тақдирланди ва ўтган йили Мустақиллик байрами арафасида Мавлуда Турғунова «Меҳнат шўҳрати» ордени билан мушқофотланди.

— Бир соҳада ўттиз йилдан ортиқ вақт мобайнида ишлаш, таълим беришнинг ўзи бўлмайди, — дейди М. Турғунова. — Болаларнинг етуқ мутахассис бўлиши учун уларга билимнинг ўзи камлик қилади, ўқитувчи уларга бор меҳрини берав, ўз фарзандилек ардоқлай олаганига, меҳнат ўз самарасини беради. Ҳаётда ўзини топаётган шогирдларимни кўрганимда, мана шу ютуқлардан оз бўлса-да, ҳиссам борлигини кўнубиб кетаман. Коллежимиз ўқувчиси, шогирдимиз Гулдўраёна Ҳўроқулова Андижон давлат университетининг география факультетини тугаллаб, бутун ўзимиз билан бир сафда меҳнат қилипти.

Мавлуда опа фаолият юритаётган мазкур коллежда тикувчилик, бухгалтерия, автомобилларга техника хизмат кўрсатиш, қишлоқ ҳўжалигининг бир неча соҳаларини ўз ичига олган Ыдан ортиқ мутахассисликлар бўйича кадрлар тайёрланади. Касб-ҳўнар коллежи замонавий жиҳозлар билан таъминланган, қишлоқ ҳўжалиги йўналиши бўйича амалиёт ўқувчиларга аҳолий кўнзимчаларни шакллантиришда муассаса ихтиёридаги био-

Joriy yilda o'tkaziladigan "Fan oyligi" mamlakat miqyosida hamda xalq ta'limi sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar, yangilik va o'zgartishlar, "Barkamol avlod yili" Davlat da'sturi vazifalari ijrosi ta'minlanayotgan, O'zbekiston Prezidentining "Adabiyotga e'tibor — ma'naviyatga, kelajakka e'tibor" risolasida soha mutaxassislari oldiga qo'yilgan muhim vazifalar amalga oshirilayotgan bir davrda o'tayotgani bilan ahamiyatlidir. 2010-2011-o'quv yilidan ona tili va adabiyot bo'yicha uzviylashtirilgan dasturlarni pedagogik amaliyotga joriy etish ishlarini namunali yo'lga qo'yish ta'lim mazmunining takomillashishiga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan fan oyligi tadbirlarini rejalashtirishda DTS va o'quv dasturiga kiritilgan o'zgarishlar diqqat markazida tutilishi, bu o'zgarishlarning oylik davomida fanlar mazmuniga singdirilishi maqsadga muvofiqdir.

Mazkur tadbirlar ona tili va adabiyot ta'limi mazmunini takomillashtirish, o'quv jarayonini zamon talablariga hamnafas rivojlantirish, o'quvchida ijodiy qobiliyatni o'stirish maqsadini amalga oshiribgina qolmay, ularning ma'naviy tarbiyalanishida, barkamol, mustaqil shaxs sifatida kamol topishiga ham ko'maklashadi. Ona tili va adabiyot o'quv fanlarining alohida o'rnini shu bilan belgilanadiki, ta'lim-tarbiya asnosida o'quvchi faqat tafakkur darsini emas, balki inson uchun muhim bo'lgan qalb go'zalligini anglash va umuman hayot jozibasini idrok etish salohiyatini shakllantiradi. Shu ma'noda, ona tili va adabiyot fanlari oyligini o'tkazish amaliyotchilar, soha mutaxassislari va ta'lim xodimlari zimmasiga juda katta mas'uliyat yuklaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov o'zining "Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch" asarida "...o'zlikni anglash, milliy ong va tafakkurning ifodasi, avlodlar o'rtasidagi ruhiy-ma'naviy bog'liqlik til orqali namoyon bo'ladi", deya ta'kidlab, tilimizga yuksak ta'rif bergan va bu bilan til, adabiyot o'qitishning favqulodda ta'sir kuchini e'tirof etgan, fan fidoyilari oldidagi yuksak burchni eslatib o'tgan edi.

Shunday ekan, fan oyligining katta tayyorgarlik bilan yuksak darajada o'tkazilishi ta'lim samaradorligini oshirish garovidir.

Ta'lim muassasalari va amaliyotchilarda fan oyligini tashkil etish va o'tkazish tajribasi mavjud. Mazkur tajribadan kelib chiqib, muassasa rahbari tomonidan tasdiqlangan fan oyligi ish rejasi va chora-tadbirlar majmuidi, avvalo, ta'lim mazmuni sifat va samaradorligini oshirishga oid vazifalar, shu fanlar oldida turgan dolzarb masalalar, "Davlat tili haqida" O'zbekiston Respublikasining qonuni qabul qilinganligining 21 yilligi, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining risolarida belgilangan vazifalar, uzviylashtirilgan va uzluksizligi ta'minlangan DTS va o'quv dasturlarini amaliyotga joriy etish, Birlashgan Millatlar

Tashkiloti tomonidan «21-fevral "Xalqaro Ona tili kuni", deb e'lon qilingani, o'zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri — O'zbekiston Qahramoni, yozuvchi Said Ahmad tavalludining 90 yilligini

o'quvchilarning fan bo'yicha bilim samaradorligini oshirish ko'zda tutilgan bunday tahlillarda o'tgan yilgi va o'quv yili davomidagi natijalar ham qiyoslanishi maqsadga muvofiqdir. Shunda fan oyligi bo'yicha o'quv yili davomida ona tili va adabiyot ta'limi mazmuni sifat va samaradorligining har bir ta'lim muassasasidagi mavjud ahvoli chuqur o'rganiladi, yutuqlar ko'rsatiladi, muammolar ko'tariladi, ularni hal etish yo'llari ishlab chiqiladi.

Fan oyligi davomida:
— uzviylashtirilgan o'quv dasturining mazmun-mohiyati, unga kiritilgan yangi mavzular bo'yicha ochiq darslar tashkil etilishi;

viloyat, Respublika ta'lim markazi metodistlari, otonalar taklif etiladi. Darslar kuzatuvchilar tomonidan har tomonlama tahlil qilinadi.

Tahlilda, avvalo, o'qituvchi o'z oldiga qo'ygan maqsadga erishgani yoki erishmagani haqidagi fikrini aytib, mashg'ulotini o'zi tahlil qiladi, so'ngra kuzatuvchilarning fikrlari tinglanadi. Kuzatuvchilar tahlilda quyidagilarga e'tibor qaratishlari kerak:

— darsning maqsadidan kelib chiqib, mashg'ulotni to'g'ri tashkil eta olgani;
— darsda mavzuga mos tarzda interaktiv metodlardan o'rinli foydalana olgani;
— o'quvchilarni faollashtira olishi;

dorman", "Mutolaa — ruhiy ozuqa" mavzularida tadbirlar; — "Qiziqarli kitob", "Kim ko'p kitob o'qigan?", "Kitob — mening do'stimsan" kabi mavzularda "Bir bolaga bir oyda uch kitob" aksiyasi tadbiri;

— "Kim ko'p she'rni yoddan biladi?", "Kim ko'p g'azal yodlagan?", "Kim she'rni ifodali, ta'sirchan o'qiydi?", "Kim dostonlardan ko'p yod biladi?" kabi mavzularda musobaqalar;

— "Ifodali, ta'sirchan o'qish — qalbni rom etishdir", "Eng mahoratli notiq", "Eng iqtidorli ijodkor", "Eng yosh ijodkor", "Yosh muxbir", "Yosh qalamkash" kabi mavzularda to'garak ishlari taqdimotlari.

Mazkur tadbirlar adabiyot muzeylarida, ijodkorlarning uy muzeylarida, xiyobonlarda o'tkazilishi ham mumkin. Tadbirlarga shoir va yozuvchilar, darslik mualliflari, ommaviy axborot vositalari vakillari taklif etilsa, yanada maroqli o'tadi.

Fan oyligi so'ngida chiqish testlari o'tkazilib, oylikning birinchi haftasida o'quvchilarning shu fan bo'yicha egallagan bilim samaradorligini aniqlash bo'yicha o'tkazilgan kirish testlari bilan qiyoslanadi, natijalar tahlil qilinadi. Maktab bo'yicha o'quvchilarning bilim samaradorligi ko'rsatkichi o'quv ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari, ona tili va adabiyot fani uslubiy birlashma a'zolari, tuman metodistlari bilan hamkorlikda qayta ko'rib chiqiladi va natijalar umumlashtirilib, monitoring oynasida yoritiladi. Maktab bo'yicha umumlashgan natijalar tuman metodika kabinetiga, tuman metodika kabineti esa viloyat metodika markaziga, viloyat esa belgilangan muddatda (bir hafta) Respublika ta'lim markaziga yetkazadi.

Fan oyligi bayramona ruhda tantanali tarzda yakunlanadi. Bunda fan oyligida eng yuqori ko'rsatkichga erishgan sinf, o'qituvchi aniqlanadi. Eng yaxshi dars ishlanmasi muallifi, namunali dars tashkil etgan o'qituvchi, oylik davomida o'tkazilgan turli tadbirlarning g'oliblari, faol ishtirokchilarning turli nominatsiyalar bo'yicha taqdirlanishi tashkil etiladi. G'oliblarga maktab ma'muriyati, ota-onalar, homiy tashkilotlar tomonidan faxriy yorliq, qimmatbaho sovg'alar beriladi. Fan oyligi davomida o'qituvchilar, o'quvchilar tomonidan tayyorlangan albom, yig'ma jildlar, ijodiy ishlar, ma'ruzalar, maqolalar ko'rgazmasi tashkil etiladi. Fan oyligi yakunida eng yaxshi ish namunalari tuman, viloyat metodika markazlariga, Respublika ta'lim markaziga taqdim etiladi. Bajirilgan ishlar bevosita mahalliy va markaziy ommaviy axborot vositalarida, Internet sahifalarida yoritib boriladi.

Oktabr — filologiya yo'nalishidagi fanlar oyligi

FAN OYLIKI — TA'LIM-TARBIYA SAMARADORLIGI OMILI

Ona tili va adabiyot fanlari oyligini o'tkazish yuzasidan tavsiyalar

nishonlash, joriy yilning yanvar-fevral oylarida o'tkaziladigan "Adabiyot dekadasi"ga tayyorgarlik kabi masalalar o'z aksini topgan bo'lishi kerak.

Fan oyligini **tashkil etishda** 2009-2010-o'quv yilida o'tkazilgan ona tili va adabiyot fan oyligi davomida mazkur maqsadni amalga oshirish borasida erishilgan ijodiy natijalar, o'quvchilardan fan oyligi boshlanishi va yakunida olingan tashqi nazorat natijalari tahlili, test topshiriqlari samaradorligi monitoringi oynasi, eng past ko'rsatkichga ega bo'lgan sinf (o'quvchi) va aynan o'sha sinflarga ko'rsatilgan metodik yordam, o'quvchilarning bilim ko'rsatkichlarining yilma-yil qiyosiy tahlili hamda natijalari maktabning ko'rinadigan joyiga ilinadi, mazkur tahlil fan oyligining oxirgi haftasida qayta o'tkazilib, natijalar aniqlanadi, yutuqlar ko'rsatilib, kamchiliklar yuzasidan vazifalar belgilanadi.

Ona tili va adabiyot fanlaridan tashqi nazorat yozma shaklda (matn yaratish, nazorat diktanti, grammatik tahlil turlari asosida) va test savollari asosida tashkil etilsa, o'quvchilarning yozma savodxonligi, mustaqil fikrlash ko'nikmalari hamda nazariy bilimlarini amalda qo'llay olish bo'yicha malakalarini aniqlash mumkin bo'ladi.

Mazkur tahliliy ma'lumotlar umumlashtirilib, maktab tumanda, tuman viloyatda, viloyatda esa Metodika markazi tomonidan umumlashtirilib, Respublika ta'lim markaziga yetkazadi. Shu o'rinda ta'kidlash joizki,

— o'quvchilarning ona tili va adabiyot fanidan DTS va o'quv dasturi bo'yicha bilim samaradorligini aniqlash yuzasidan joriy yilda o'tkazilgan ichki va tashqi nazorat natijalari umumlashtirilishi;

— ona tili va adabiyot o'qituvchilarining shaxsiy ijodiy ishlarining himoyasini o'tkazish;

— o'qituvchilarning ona tili va adabiyot darslarida AKTdan foydalanish, «ZiyoNet» tizimida saytlarni yaratish bo'yicha tajribalari namoyishini tashkil etish;

— ona tili va adabiyot o'qituvchilarining o'zlari yaratgan qo'llanmalar ko'rgazmasini tashkil etish;

— maktab radiouzelining muntazam ishlashini yo'lga qo'yish, unda oylik davomidagi ijodiy ishlar, tadbirlarning faol ishtirokchilari haqidagi qiziqarli ma'lumotlar, fanga oid so'z o'yinlari, nazm daqiqalari, kulgi sahifalari berib borish;

— «Fan oyligi» davomida yangi adabiyotlar, darslik va metodik qo'llanmalar ko'rgazmasini tashkil etish kabi jihatlarga e'tibor qaratilishi oylikni mazmunan boyitishga xizmat qiladi.

Maktab ta'limining asosini **dars mashg'ulotlari** tashkil etadi. Ochiq darslar yillik rejadagi mavzular bo'yicha o'tkaziladi. Uzviylashtirilgan dasturga kiritilgan yangi mavzular yillik rejaga mos kelsa, mazkur reja hamda dasturdagi boshqa mavzular bo'yicha ilg'or pedagogik texnologiyalar asosida namunali ochiq darslar tashkil etiladi. Tashkil etilgan darslarga fan o'qituvchilari, maktab rahbariyati, tuman,

— o'rni bilan AKT, Internet, "ZiyoNET" materiallaridan foydalanishi;

— darsning ko'rgazmaligi;
— darsda ta'lim-tarbiya birligiga e'tibor qaratilishi;
— pedagogika va metodikaning so'nggi yutuqlaridan xabardorligi va h. k.

Fan oyligi davomida **sinf dan tashqari turli qiziqarli tadbirlar**: darslik mualliflari, tilshunos olimlar, shoir va yozuvchilar, san'atkorlar bilan uchrashtirish, badiiy kechalar, to'garak a'zolari taqdimotlari, ilg'or o'qituvchilar va metod birlashma rahbarining chiqishlari ("Eng yaxshi fan kabineti", "Izlanuvchan o'qituvchi" va h.k.), turli mavzularda bahsmunozaralar, mushoaralar, turli musobaqalar, ko'rik-tanlovlar o'tkazilishi maqsadga muvofiq. Chunonchi:

— «Ona tili va adabiyot — ma'naviyatni yuksaltirish vositasi» mavzusida fan uslubiy birlashmasining chiqishi;

— «O'zbek adabiyotining yorqin namoyandasi» mavzusida Said Ahmad tavalludining 90 yilligi munosabati bilan adabiy kecha;

— «Til — millatning ruhi» mavzusida "Yosh tilshunoslar" to'garagining taqdimoti;

— «Ijodkorlar o'quvchilar davrasida» mavzusida "Yosh qalamkashlar" to'garagida mashg'ulot.

2011-yil fevral oyida o'tkaziladigan "Adabiyot dekadasi"ga tayyorgarlik sifatida:

— oilaviy kitobxonlikni targ'ib etish bo'yicha "Kitob — ma'nan balandlik omili", "Biz sevib o'qigan kitob", "Farzandimdagi yaxshi fazilatlar uchun kitobdan minnat-

TA'LIM BOSHQA TILLARDA OLIB BORILADIGAN MAKTABLARDA FAN OYLIKI VA TIL BAYRAMLARINI O'TKAZISH YUZASIDAN TAVSIYALAR

Millatning millat darajasida shakllangani, uning o'zligi, madaniyat darajasini ko'rsatuvchi eng asosiy omillardan biri tildir.

Til millatning ulkan boyligi, bebaho mulkidir, deyiladi O'zbekiston Respublikasining «Davlat tili haqida» qonunida. Muhtaram Prezidentimiz Islom Karimovning «Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch» asarida ham tilga alohida e'tibor qaratilib, «O'zlikni anglash, milliy ong va tafakkurning ifodasi, avlodlar o'rtasidagi ruhiy-ma'naviy bog'liqlik til orqali namoyon bo'ladi. Jamiki ezgu fazilatlar inson qalbiga, avvalo, ona allasi, ona tilining betakror jozibasi bilan singadi. Ona tili — bu millatning ruhidir» deb ta'kidlab o'tilgan.

Mana, hademay O'zbekiston Respublikasining «Davlat tili haqida» qonuni qabul qilinganiga 21 yil to'ladi. Respublikamizning barcha mehnat jamoalarida, barcha ta'lim-tarbiya muassasalarida davlat tiliga bag'ishlangan turli tadbirlar — badiiy kechalar, ilmiy-amaliy anjumanlar, haftaliklar, ko'rik-tanlovlar, davra suhbatlari, tilshunos olimlar va san'atkorlar, yozuvchi va shoirlar bilan uchrashuvlar tashkil etiladiki, bularning hammasi tilimizning boyligini yanada chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

O'zbek tili fan oyligining oktabr oyida o'tkazilishi Davlat tili haqidagi qonunning amaldagi ijrosi bilan bevosita bog'liqdir. Uni o'tkazishdan maqsad ta'lim tilidan qat'iy nazar, maktab o'quvchilari ongi va qalbiga milliy g'oyani singdirish, ularda milliy va umumbashariy qadriyatlarga, shu jumladan, o'zbek tiliga mehr-muhabbat va hurmat, ona-Vatanga sadoqat, bag'rikenglik kabi eng yuksak tuyg'ularni kamol toptirishdan iborat. Shunday ekan, 4 haftalik fan oyligi o'zining ko'lami, rang-barangligi va qiziqarliligi bilan alohida ajralib turishi maqsadga muvofiq.

2010-2011-o'quv yilida ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda fan oyligini o'tkazish bo'yicha tadbirlar rejasida o'zbek tili ta'limi samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan vazifalar, Respublikamiz hayotidagi dolzarb masalalar qamrab olinishi lozim. Bunda «Barkamol avlod yili» Davlat dasturi, hazrat Alisher Navoiy va Zahiriddin Muhammad Boburning tavallud kunlari, 21-fevral — Xalqaro Ona tili kuni, ayniqsa, O'zbekiston Respublikasining «Davlat tili haqida» qonunining ijrosini ta'minlashga bag'ishlangan masalalarga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Fan oyligi davomida kirish va chiqish testlarini o'tkazish, ochiq darslar, ko'rik-tanlovlar, uchrashuvlar, amaliy anjumanlar o'tkazilishi, turli mazmundagi ko'rgazmalar tashkil qilinishi lozim.

Test sinovi. Test sinovi nazoratning zamonaviy usullaridan biri bo'lib, har bir

o'quvchining mustaqil fikrlash asosida bergan javoblarini xolisona baholash, o'zlashtirgan bilim darajasini individual belgilash imkoniyatini beradi. Sinov testlari og'zaki va yozma nutqni, tilni tushunish ko'lamini va grammatik bilimlarni tekshirishni ko'zda tutadi. Test sinovi orqali o'quvchilarning o'quv dasturidagi doirasidagi nazariy va amaliy bilim saviyalari, ularning so'z boyligi, nutq malakalari, erkin muloqot qila olish qobiliyatini aniqlash mumkin. Oylikning birinchi haftasida o'quvchilarning shu fan bo'yicha egallagan bilimlarini aniqlash maqsadida kirish testlari o'tkaziladi, natijalar tahlil qilinib, o'qituvchilar tomonidan murakkab mavzular yuzasidan dars ishlanmalari, sinfdan tashqari tadbirlar senariylari tayyorlanadi.

Ochiq darslar. Ta'lim islohoti o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga yo'naltirilgan yangi pedagogik texnologiyalarni darslarga joriy etish zaruriyatini keltirib chiqarmoqda. Bunda o'qituvchining bilimi, malaka darajasi, dunyoqarashi, ijodkorligi, vaziyatni baholay olishi hamda unga muvofiq tezkor harakat qila olish layoqati muhim o'rin tutadi. Hozirgi kun talabi o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro hamkorlik munosabati yordamida ta'limda ijobiy natijalarga erishishdir. O'quvchilarning muayyan fanga qay darajada ixlos qo'yishi o'qituvchining mana shu hamkorlikni yuzaga keltirish mahoratiga bog'liq. O'quvchilarni, darslik va o'quv materiallari bilan birga, turli xil qo'shimcha adabiyotlar, ilmiy asarlar, gazeta va jurnallar materiallaridan, ayniqsa, lug'atdan, internet materiallaridan, badiiy asarlardan foydalanish orqali o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari shakllantirilib boriladi.

Oylikning ikkinchi haftasida «O'zbek tili — davlat tili», «O'zbek tili tarixi», «O'zbek tili — millatlararo do'stlik tili» «Til — millat faxri», «O'zbek tili va milliy qadriyatlar», «Til dillarni bog'laydi» va shu kabi

mavzularda ochiq darslar o'tkazilishi, mazkur darslar zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilishi, unda maktab ma'muriyati, fan o'qituvchilari va ota-onalarning ishtiroki ta'minlanishi, eng yaxshi ochiq dars baholanib, o'qituvchi taqdirlanishi, ochiq dars ishlanmasi oylilik yakuni bo'yicha ma'lumotnomaga ilova etilishi lozim. O'quvchilar tomonidan «O'zbek tili — do'stlik tili», «Milliy qahramonlarimiz», «Buyuk allomalarni yod etib...», «Kitob — bilim manbai», «Adabiyotimiz siymolari», «Men yoqtirgan asar» mavzularida referatlar, devoriy gazetalar tayyorlanishi, ularning eng yaxshilari tanlab olinib, maktab foyesida ko'rgazmalar tashkil etish va o'quvchilarni rag'batlantirish maqsadga muvofiq.

Ko'rik-tanlovlar. Ta'lim

«Davlat tili haqida»gi Qonun — amalda

boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda davlat tilini o'rganish jarayonida o'quv yili davomida muntazam ravishda olib boriladigan an'anaviy darslar bilan birga sinfdan tashqari ishlarga ham alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiq. Til o'rganishni o'quvchilar uchun qiziqarli faoliyat turiga aylantirish o'qituvchidan katta mahorat talab qiladi. Har bir o'quvchi qalbiga yo'l topish oson emas. Vaholanki, til o'rganuvchining o'zi xohlab, mas'uliyatni his qilib shug'ullanmas ekan, ko'zlangan maqsadga erishish qiyin.

Bellashuv xususiyatiga ega bo'lgan, topqirlar, zukkolar o'yini tarzida o'tkaziladigan darsdan tashqari tadbirlar o'quvchilarda juda katta qiziqish uyg'otadi, ularni faollikka undaydi. Shu maqsadda boshlang'ich sinf o'quvchilari o'rtasida «Kim ko'p she'r biladi?», «Eng chiroyli yozuv egasi», «O'zbek tili bilimdonlari», «Ertaklar olamiga sayohat» mavzularida chiroyli yozuv, yosh kitobxonlar musobaqalari, viktorinalar, maktab o'quvchilari va o'qituvchilar o'rtasida «Eng namunali o'zbek tili xonasi», «Eng yaxshi dars ishlanmalari», «Ijodkor o'qituvchi», «Eng nutqi ravon pedagog», «Eng yosh suxandon», «Eng nutqi ravon o'quvchi» ko'rik-tanlovlari; «Davlat tili — faxrimiz, g'ururimiz» mavzusida insholar tanlovini o'tkazish; yuqori sinf o'quvchilari ishtirokida o'tkaziladigan tadbirlarda til, uning jamiyat va inson hayotida tutgan o'rniga bag'ishlangan ma'ruzalar kiritilishi maqsadga muvofiq. Muhimi, anjumanda ishtirok etuvchi o'quvchilar o'zbek tilida ko'pchilik oldida so'zga chiqib, o'z fikr-mulohazalarini to'planganlarga

yetkaza olishlaridir. Bunda ma'ruzalar uchun quyidagi mavzular tanlanishi mumkin: «O'zbek tili — davlat tili», «O'zbek tili — mening ikkinchi ona tilim», «O'zbek tili — millatlararo do'stlik tili», «Men yoqtirgan asar», «Men yoqtirgan yozuvchi», «O'zbek tilida muomala odobi»...

Fan oyligi davomida bir necha bosqichda «O'zbek tili bilimdonlari», «Mushoara etadi davom» deb nomlangan tanlovlar ham o'tkazilishi mumkin. Bunda dastlab har bir sinfdan, so'ngra sinflararo o'tkazilgan tanlovda muvaffaqiyat qozongan o'quvchilar maktab bo'yicha eng yaxshi she'r o'qiydigan o'quvchi sifatida e'tirof etilish uchun musobaqalashadilar. Tanlovning barcha bosqichlari maktab zalida o'tkazilishi va hakamlar hay'ati tomonidan

m o h i r
n o t i q l a r
t a n l a n i s h i
u s h b u

tadbirning ahamiyatini ko'tarishga va unga qiziqishning kuchayishiga, natijada o'zbek tili va uni o'rganishga e'tiborni kuchaytirishga hissa qo'shadi.

«Yuz marta eshitgandan, bir marta ko'rgan afzal» tadbiri esa kichik hajmdagi adabiy asarni sahnalashtirishga bag'ishlanadi. Har bir sinf o'zbek adabiyoti nodir namunalariidan muayyan asarni sahnalashtirib, taklif etilgan mehmonlar va hakamlar hay'ati e'tiboriga havola qiladi. Bunda sahnadagi qahramonlarning o'zbek tilida talab darajasida so'zlashishlari, muomala madaniyati bilan birga, sahna bezaklari va qahramonlarning sahnaga moslab kiyinish madaniyati ham baholanadi.

Maktablarda o'zbek tili mutaxassislari, taniqli shoir va yozuvchilar, adabiy tanqidchilar, jurnalistlar, darslik mualliflari, taniqli san'at ustalari, o'zbek tilida ijod qiluvchi o'quvchilarning maktabdoshlari bilan muloqotini uyushtirish ham mumkin. Maktab radiosi orqali «O'zbek tili fan oyligi»ga bag'ishlangan xabarlar, alohida o'mak ko'rsatgan o'quvchilar bilan suhbatlar berib borilishi, o'zbek tilida maqollar, she'rlar ijro etilishi va ularning mazmuni sharhlanishi, o'zbek tili bilimdonlarini aniqlash bo'yicha tanlovlar tashkil etilishi tilimizga bo'lgan e'tiborni kuchaytirishga, o'quvchilarning mustaqil ravishda izlanishlariga xizmat qiladi.

Sinflar o'rtasida oylikka bag'ishlangan devoriy gazetalarining tayyorlanishi, tasviriy san'atga layoqati bor o'quvchilarning o'zbek adiblari asarlari asosida chizgan suratlari ko'rgazmasi ham tashkil etilishi mumkin. Bunday tadbirlar orqali

o'quvchilar o'rtasida yosh ijodkorlar, yosh muharrirlar, yosh tanqidchilarni kashf etishga erishiladi. O'quvchilar o'rtasida o'zbek maqollari, topishmoqlari bilimdonlarini aniqlash, o'zbek adiblari asarlari bo'yicha viktorina, qiziqarli grammatikaga bag'ishlangan tadbirlar o'ziga xos tarzda «Bilimdonlar bellashuvi», «Quvnoqlar va zukkolar», «Yosh bilimdonlar», «Mo'jizalar maydonchasi», «Zakovat», «Nima? Qachon? Qayerda?», «O'yla, izla, top!» va shu kabi boshqa kichik tomoshalar o'tkazilishi ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda davlat tilini o'rganish jarayonida egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni mustahkamlashga yordam beradi. «O'zbek tili» fan oyligini tashkil etish vaqtida o'quvchilarning tadbirlarda ixtiyoriy ravishda qatnashishlariga intilish, ularga tadbirning mohiyatini tushuntirish muhim ahamiyatga ega. Bunday tadbirlar o'quvchilarda fanga ko'proq qiziqish uyg'otish uchun oylilik davomida faol qatnashgan ishtirokchilarni munosib rag'batlantirish lozim. Har bir tadbirdan tayyorlangan fotolavhalarni maktab foyesida joylashtirish, tadbir haqida maqola va suratlarni ommaviy axborot vositalarida yoritish davlat tilini o'rganishga qiziqishni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Fan oyligi tadbirlarida maktab faxriylari, sobiq o'quvchilari, darslik mualliflari, mutaxassislar, o'zbek tili ta'limi taraqqiyotiga hissa qo'shayotgan fidoyi pedagoglar, o'zbek tili ta'limi bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlari olib borayotgan olimlar, «Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi» ko'rik-tanlovi g'olibi, respublika fan olimpiadasida g'olib bo'lib, imtiyozli oliy o'quv yurtlariga kirgan sobiq o'quvchilar bilan uchrashuvlar, davra suhbatlari tashkil qilish mumkin.

Fan oyligining 4-haftasida o'quvchilardan chiqish testlari olinib, oldingi natijalar qiyoslanib, amalga oshirilgan ishlar, o'tkazilgan tadbirlar bo'yicha tahlillar, xulosalar umumlashtiriladi. Fan oyligida eng faol ishtirok etgan sinf, o'quvchi, o'qituvchi, maktab, faol ishtirokchilar maktab ma'muriyati, homiy tashkilotlar, mahalla faollari ishtirokida taqdirlanishi, tadbirlar ommaviy axborot vositalarida yoritilishi lozim.

Tadbirlar jarayonida joylardagi «Ma'naviyat va ma'rifat» jamoatchilik markazlari, O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi, «Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakati, «Mahalla» jamg'armalari, tashkilotlar bilan yaqindan hamkorlik qilish lozim.

D. NURIDDINOVA,
RTM metodisti

(Давоми. Боши 73-сонда.)

"НОПО ДОНГ" БЕКАТИ

Пусанга тушдан кейин кириб бордик. Автобус шоҳбекатида бизни унiversитет халқаро бўлимидан жаноб Ким Тейжин кутиб олди. Саломлашгач, инглизчалаб ҳол-аҳвол сўради. Талаффузи дуруст, лекин корейсча оҳангда сўзларди.

Бу ер Нопо донг бекати экан. Қадимда Кангдонг колмог(камбағаллар торкўчаси) деб аталган бу жой Нопо донг бозори билан машхур. Нопо донг бозорида ҳамма нарса арзон. Денгиз

бошланиб то "Кванг ан ли" бекатигача давом этади. Бу ерда катта-катта денгиз ошхоналари жойлашган, таомлари қиммат, фақат чет элликларни учратасиз.

Сентом шити(city) бекатида эса, Шин сеге(Шин дунёси) деб номланган супермаркет бор. Айтишларича, дунёда иккинчи энг катта супермаркет шу экан. Агар нарсаларнинг нархини сўрамай, шунчаки айланаман десангиз ҳам икки кун камлик қилади. Зиналар кўп, адашиб қолиш ҳеч гап эмас. Биринчи қавати метро остидан бошланган Шин сегенинг очилганига унча кўп бўлмаган, лекин шаҳардаги улкан супермаркетлардан Лотте пекҳвачом билан тез муддатда шуҳрат борасида беллаша оладиган даражага етди.

лишмасди. Баъзан Европада жойлашганми, деб сўрашарди. Олдинига ҳайратландик, лекин Ўзбекистон ҳақида соатлаб гапириб чарчамасдик. Фахр билан сўзлаб берардик...

ЙИГИРМА БИР ҚАВАТЛИ ЁТОҚХОНА

Ҳамюртимиз Мақсудни турк, япон, вьетнам, рус болалар яшайдиган 4-қаватдаги 5-хонага жойлаштиришди. Яйра иккаламиз 12-қаватдаги 6-хонани банд қилдик.

Олдиндан 20000 вон тўладик. Тўрт кишилик хонага жойлашдик.

Biz dunyoni tanimoqdamiz

ли Пугёнг те(университети) талабаси — Самарқанддан, яна бири шартнома асосида ишга келганлардан — сурхондарёлик экан.

Салом-алик қилиб, ош дам егунча Ўзбекистон ҳақида гаплашиб ўтирдик. Улар Ўзбекистонни жуда соғинган, иссиқ тандир нонию, чойхона паловини кўп эслашларини айтди.

Барибир, ватандан йироқда юртдошингни кўриш, суҳбатини олиш қизиқ бўларкан. Улар суҳбат асносида ҳеч бир юрт ўз ватанингдек бўлолмаслиги,

РАҲШОНА

"ТОНҲТИ ТАРОВАТ" МАМЛАКАТИДА

жониворлари: зоғора балиқ, лаққа, чавақ балиқ, қисқичбақа, саккизоёқ, моллюска, чиганоқ ва бошқа маҳсулотлар ҳам сувтекин, дейишди. Катта супермаркетларда либосларни тенг ярим пулига сотиб олиш мумкин эмиш. Нопо донгда хитой, япон, индонез, ҳинд, тай ошхоналари бор. Ошхона бинолари ҳам ўша халқларнинг миллий услубида қурилган. Нопо донгдан Пусан метросининг биринчи — зарғалдоқ рангли йўналиши бошланади. Асли Пусан метросининг учта йўналиши бўлиб, қолган иккитаси яшил ва қизил рангларда.

Автобус бекатининг метро устига қурилгани бир томондан йўловчилар учун қулай. Бекатдан пастга тушсангиз — метро, метродан тепага чиқиш жойи эса ўн иккита. Тейжин ажоши тинмай гапирарди. Кўчага метро орқали кўтарилдик. Биқинига "Пусан чет тиллари университети" деб ёзилган "Прадо" машинаси бизни кутарди. Тейжин ажоши йўл-йўлакай Пусанни таништириб борди. Баланд-баланд бинолар, йўл четидаги ошхоначалар, тепасига "Отел", "Мотел" деб ёзилган меҳмонхоналар ва мотоцикл миниб газета тарқатиб юрган йигит-қизлар Пусан киёфасига ўзгача тус берарди.

ЧИҲА ЧОУП

Кореяда метро биздагидан биров бошқачароқ. Эшикка суяниш хавфли, чунки йўл-йўлакай гоҳ униси, гоҳ бунииси очилиб қолади. Ўрта эшикдаги кўрсаткич эса олдиндан қайси эшикдан чиқиш кераклигини кўрсатиб сигнал беради. Вагончалар кенг, кейинги вагонга ўрта эшикни очиб бемалол ўтиб юриш мумкин. Вагончаларнинг икки четидаги сариқ рангли ўриндиқлар — қария, ногирон ва ҳомиладор аёллар учун.

Зарғалдоқ йўналишидаги "Нопо донг" бекатидан кейингиси "Пом о са" деб номланади. Бу ерда сийрак дарахтзор юқорилаган сари қуюқлашиб ўрмонга айланиб боради. Пусанликлар дам олиш кунлари бу ерга оиласи билан тушлик ва китобхонлик қилиш учун келишаркан. Ўрмон қуюқ ва қоронғулиги туфайли саргузашт ишқибозлари учун жуда мароқли, дейишди.

Қизил рангли учинчи йўналиш қолган иккитасига қараганда қисқароқ. Бу йўналишдаги "Чонгхаб ундонгжанг" (стадион) бекатида Пусандаги энг катта бейсбол майдони бор. Корейликлар бейсболни жуда яхши кўришади.

Иккинчи — яшил йўналишдаги "Ҳе ун де" бекатидан чиқсангиз, денгиз

"ПУСАНГА ХУШ КЕЛИБСИЗ!"

Пусан метросининг биринчи — зарғалдоқ ва иккинчи — яшил йўналишлари туташган жой — "Со мён" бекати. Ер остига тушгандан сўнг метрога ҳам узоқ юрасиз ва икки томонда ҳам дўконлар, ёнма-ён бирлашиб кетган. Либослар бозори, ширинликлар дўкони, атир-ула, тилла буюмлар дейсизми — бари муҳайё.

ПУСАН САТУРИ

Машина баланд-пастликлар оша елиб борарди. Икки ён қатор-қатор уйлар. Ер камлиги учунми, аҳоли зич жойлашган, бинолар қават-қават, ҳатто том устига ҳам кичик уйлар қурилган. Тейжин ажошининг айтишича, бу уйларнинг нархи биров арзонроқ.

Кореяда машиналар кўчада туради ва деразасига ҳайдовчи телефон рақамини ёзиб ёпиштириб қўяди. Агар машина ноўрин жойлашган ёки сизга халал бераётган бўлса, телефон қилишингиз мумкин.

Катта йўлдан торкўчага бурилиб, тепага кўтарилди бошладик. Машина тиккалаб борарди, бировдан сўнг сийласи қуригандек секинлашиб тўхтади. Йигирма қаватли бу бино "101" рақами билан номланувчи университетнинг чет эллик талабалари ётоқхонаси экан. Ичкаридан бўйи пастгина, кўзойнақ таққан, кўзи қисик, қулиб турадиган саганим(комендант) чиқиб келди.

Тейжин ажоши билан узоқ гаплашди. Бизнинг Ўзбекистондан эканимизни эшитиб, юзида нимтабассум пайдо бўлди, буни юртимизга нисбатан илиқ муносабат деб тушундик. Саганим биздан Ўзбекистон ҳақида сўради.

Пусан уч худуддан иборат: Кёнган до, Жонла до ва Чунганг до. Ҳар уч худуднинг ўз шеваси бор, бир-биридан фарқ қилар экан. Кореядан сувликлар ажратиб турадиган Чечу до (ороли) сатури(шева)сини эса тушуниш корейликлар учун ҳам мушкул эмиш. Адабий тил сифатида фақат селликлар шеваси қабул қилинган.

Биз Ўзбекистонда Сеул шевасига асосланган тилни ўрганганмиз. Аввалига қийналдик, кейин сатурини ҳам ўрганиб олдик.

Кореяда тараққиёт Сеулдан бошланиб Пусан томон давом этган. Ўзбекистонни пусанликлар яхши би-

Саганим чойшаб берди, кўрпа ва болишни ўзимиз сотиб оларканмиз.

Жаноб Ким Тейжин 1 сентябр куни университетда кутажагини айтиб, хайрлашди. Йўл либосларини алмаштириб хонани тозаладик. Олдинги йили вьетнамликлар яшаган чоғи, вьетнам тилида газета, танга ва яна турли буюмлар чиқди. Вьетнам ёзуви ғалати, гажак-гажак бўларкан.

Лифт ёнида чиқиндилар учун идишлар қўйилган. Пластмасса, шиша, овқат, кийим-кечак, қоғоз учун идиш алоҳида-алоҳида. Кореяда чиқиндилар қайта ишланиб, истеъмолга қайта чиқарилиши боис, чиқиндини қанча кўп топширсангиз, шунча кўп пул тўлашарди. Фақат тартибли бўлиши керак, чиқиндилар ташлаб юбориладиган алоҳида жой йўқ, шунинг учун овқат қолдиқлари ёқиб юборилади.

Корея телевидениесига кеча-кундуз: "Таомни меъёрида тайёрланг!", "Ортиб қолмасин!", "Овқат қолдиқларини қарга ташлаймиз!" каби қақириқларни кўп эшитдик.

УЧ ЙИЛ ҚОВУН ЕМАГАН ЎЗБЕКЛАР

Яйра билан бошқа хоналарга ҳам бош сукдик: кичик хонада бир қиз яшаркан. Нарсалари сочилиб ётар, ҳойна-ҳой, шошилиб чиқиб кетган, либосларидан ўзбекистонлик эканини билиш қийинмасди.

Кечга яқин ўзи кириб келди: ўрта бўйли, озгингина, қорача, сочи елкасига етиб-етмай турарди. Гап-сўзларидан Самарқанддан эканини билдим. Исми — Зилола. Пусан чет тиллари университети магистратура бўлимида 3-курс экан. Кореяга келганига 4 йил бўлибди.

— Ойим, дадам галма-гал келиб-кетишди, бу йил битираман, — деди ҳайрон бўлганимизни кўриб.

Кўп гаплашмадик, кўзларимиздан узоқ йўл қолдирган ҳорғинлик сезилди чоғи, кириб дам олишимизни маслаҳат берди. Қаттиқ чарчаган эканмиз, кирибоқ ухлаб қолдик.

Уйғонганимизда самарқандлик қиз ош дамлаб, икки дўстини меҳмонга чақирган экан. Бири Пусандаги нуфуз-

ўзбек халқи ўзгача, меҳрибон эканини қайта-қайта такрорлашарди.

Ош сузилди. Самарқандча ошнинг сабзиси устида. Кўк чой ичилиб, Ўзбекистон борасида ҳикоя давом этди.

Кейин дугонам менга ташвиш келтирган қовунни дастурхонга тортди. Меҳмонлар хурсанд. Зилола опа қовун емаганига уч йил бўлганини айтди. Кореяда қовун йўқ экан.

Таомдан сўнг, ўйлаб кўриб, аввал "UN"(United nation) боғига, кейин денгизга боришга қарор қилдик. Йўлга тушдик, атрофни томоша қилиб орқароқда борардим...

АВТОБУСНИНГ ОПТИ ҚОИДАСИ

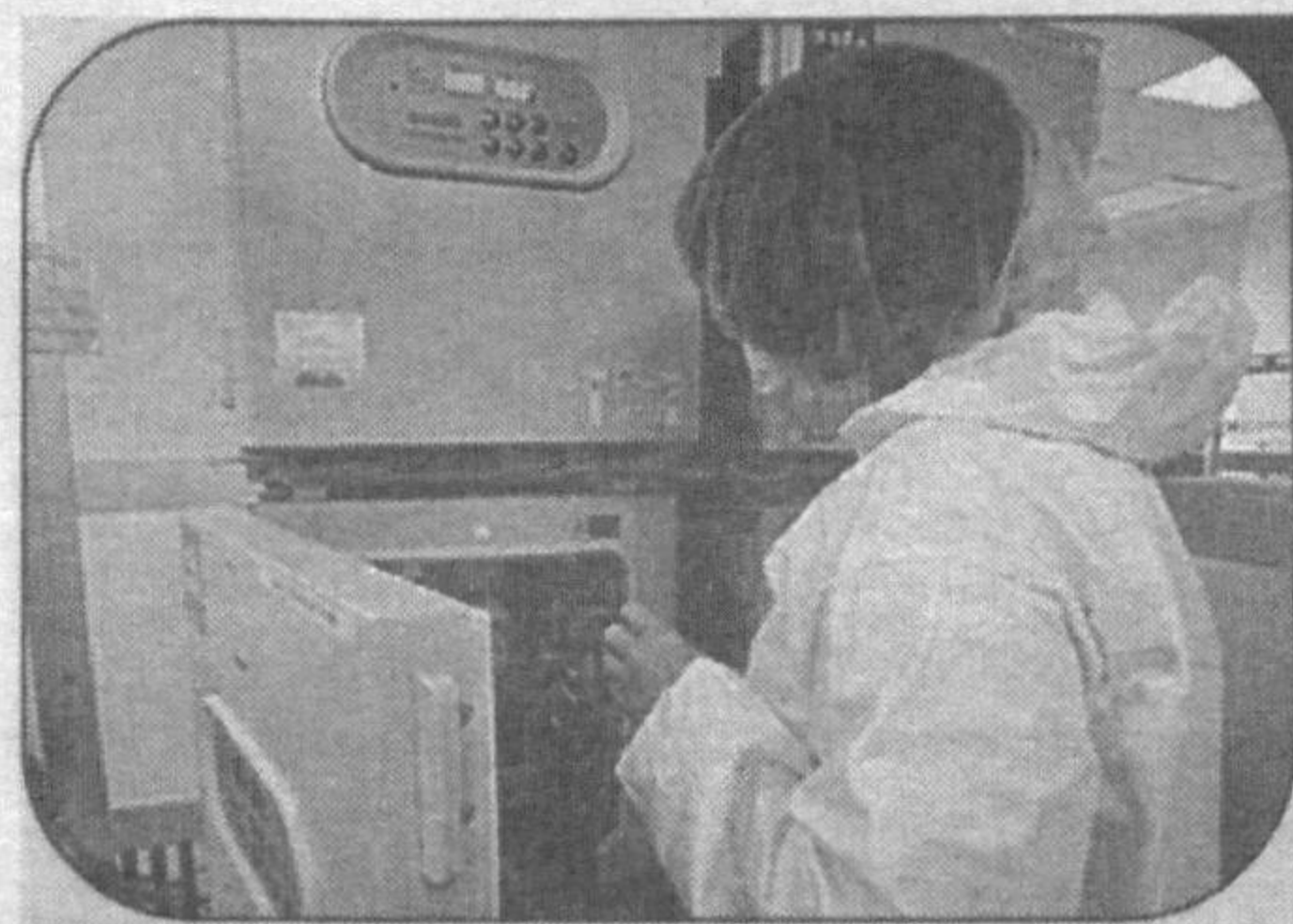
Ётоқхонамиздан унча узоқ бўлмаган "Home plus" супермаркети олдидаги бекатдан 51-автобуска ўтирдик. Бу ердан Маил поси — қишлоқ автобуси ҳам юрарди, у катта автобуслар юрмайдиган қишлоқлар ичида ҳаракатланаркан. Билети нархи арзонроқ — 800 вон.

Пусанда жамоат транспортида юриш нархи 1000 вон. Чунг ҳақкё(ўрта мактаб) ва кодинг ҳақкё(юқори мактаб) ўқувчилари учун 800 вон ҳамда чодинг ҳақкё(бошланғич мактаб) ўқувчилари учун 200 вон.

Кореяда ойлик йўл чипталари йўқ, аммо транспорт тўлов карточкаси бор. Кади деб номланади, фойдалансангиз, билет нархи 50 вонга арзон. Яна бир қулай томони 30 дақиқа ичида яна икки автобусдан фойдаланиш бепул! Агар шу вақт ичида метрога тушсангиз, 1000 вон ўрнига 250 вон тўлайсиз, шунинг учунми, ёшу каттанинг қўлида кади!

Бу мамлакатда автобусларнинг ўз қоидалари бор экан. Биринчи қоида — олдинги эшикдан чиқинг, чунки орқа эшик фақат тушиш учун! Иккинчи қоида — билет пулини олдиндан тўланг, паттачи йўқ! Учинчи: сариқ рангли ўриндиқ ҳомиладор аёллар, ногирон ва қариялар учун! Тўртинчи: радиога яхшилаб қулоқ тутинг, ҳар бекат номи олдиндан эълон қилинади! Бешинчи: кейинги бекат манзилингиз бўлса, қизил рангли "стоп" тугмасини босинг, йўқса, тўхтамай ўтиб кетиши мумкин! Олтинчи: тушиш эшиги олдидаги мосламага кадингизни теккизиб олинг, яна бошқа автобусга чиқсангиз текин, пулингиз тежалади!

(Давоми бор.)

ДАВОЛАШДА ЯНГИ ТЕХНОЛОГИЯ

Буюк Британиянинг Де Фонтфорт университетида ошқозон ости бези функциясини бажариш хусусиятига эга сунъий орган ишлаб чиқилди. Мутахассисларнинг фикрича, унинг ёрдамида қандли диабет касаллигини даволаш методикасини тубдан ўзгартириш мумкин бўлади. Мавзуга бағишланган мақола «Викли Миррор» («Weekly Mirror») нашрида чоп этилди.

Тадқиқот раҳбари, профессор Жоан Тэйлорнинг сўзларига қараганда, махсус гелсимон қобиқ ёрдамида инсулин моддасини сакловчи ускуна қондаги глюкоза миқдорини мустақил равишда аниқлайди. Организмда глюкоза миқдори ошганда қобиқ юмшайди ва инсулин гормони ундан ўтиб, ошқозон ости безининг фаолияти тўғри ташкил этилишига туртки бўлади. Глюкоза меъёрга келгач, қобиқ яна қотиб, инсулиннинг қонга ўтишини тўхтатади.

— Мазкур усул орқали беморнинг организмига инсулин моддаси керакли миқдорларда етказилиб, кишини ҳар куни тери остига дори юборишдан халос этади, — деди Жоан Тэйлор. — Қолаверса, ускуна 3-4 ҳафтада бир марта инсулин моддаси билан тўлдириб борилиши талаб этилади.

Ҳозирда янги ускуна тиббий синовлардан олдинги босқич текширувларидан ўтмоқда. Яқин йилларда яна кўнгиллилар иштирокида тажрибалар ўтказилади. Агар натижалар кутилганидек бўлса, бир неча йиллардан сўнг уни сотувга чиқариш мумкин.

ЧИҚИНДИЛАР ҲУДУДИДА ТАРИХИЙ ТОПИЛМА

Перу шимолида археологлар бундан 4 минг йил илгари барпо этилган иккита қадимий ибодатхонани топишга муваффақ бўлди. Этиборлиси, яқин-яқингача ҳам ушбу жой чиқиндилар ҳудуди бўлган. Лекин қазилма ишларининг бошиданоқ олимлар оғирлиги 200 килограммгача бўлган улкан харсангларга дуч келган, дейилади «Лента» манбасида.

Мутахассисларнинг маълум қилишича, ҳозирда мазкур иншоотлар мamlakatдаги энг қадимий ибодатхоналар ҳисобланмоқда. Бундан ташқари, олимлар яна 14та мақбара қолдиқларига ҳам дуч келишган. Уларда топилган устхонлар эса биноларда узоқ муддат давомида маълум маросимлар ўтказилганидан далолат бермоқда.

Дастлабки тахминларга кўра, ибодатхоналар Бракаморос маданиятига оиддир. Мазкур ном остида тарихга киритилган бир неча қабилалар бирлашмаси мамлакатнинг ҳозирги Кахамарка ва Амасонас ҳудудлари, шунингдек, кўшни Эквадорнинг Самора-Чинчипе провинциясида истиқомат қилган.

ЮПИТЕР ЕРГА ЯҚИНЛАШДИ

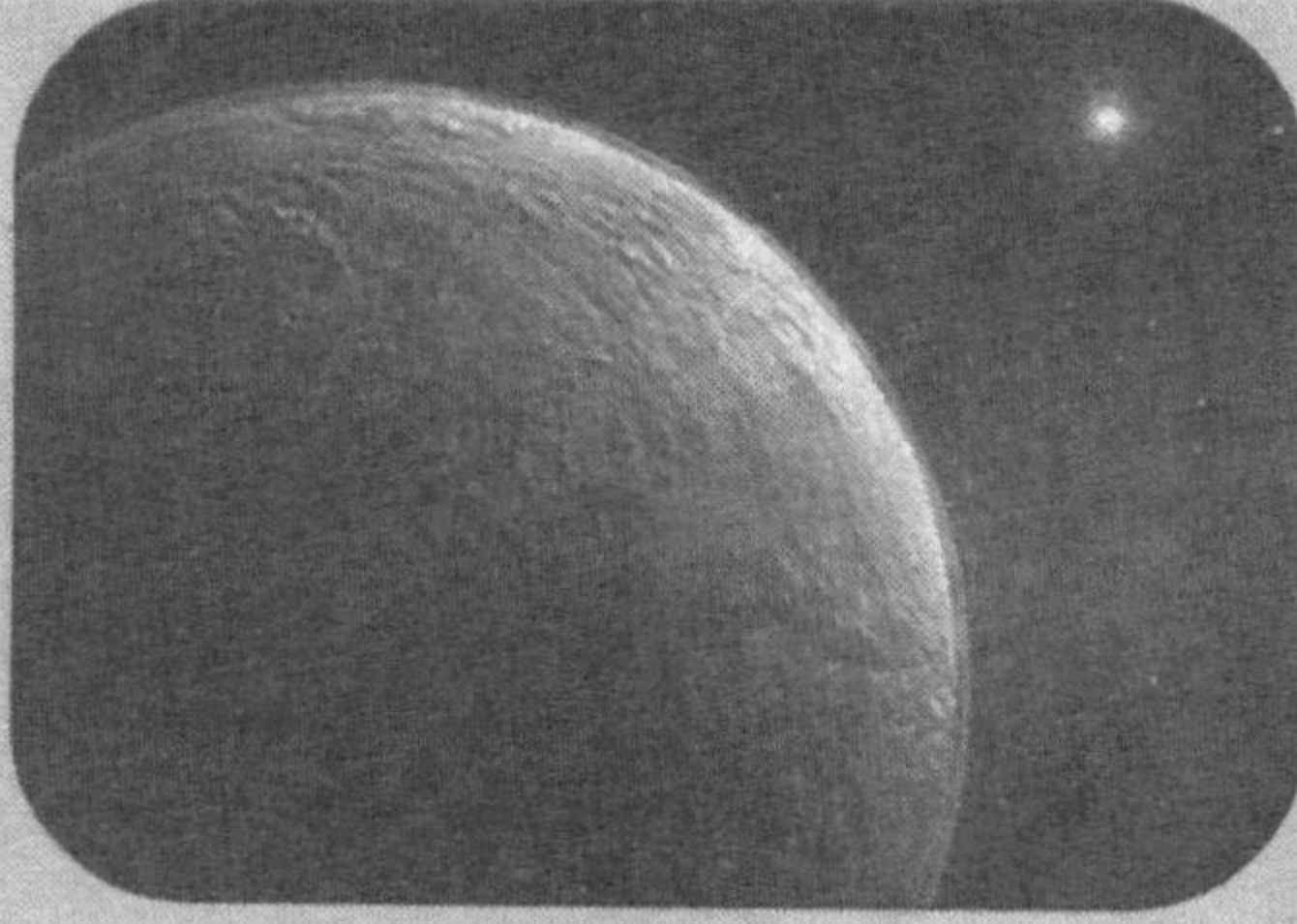
Шу кунларда Кўёш системасининг энг катта сайёраси — Юпитер Ерга жуда яқин масофада ҳаракатланиб ўтди. АҚШнинг Аэронавтика ва самовий тадқиқотлар бўйича миллий агентлиги (НАСА) мутахассислари бундай ҳолат тахминан ҳар 50 йилда кузатилишини маълум қилди. Этиборлиси, сайёра шу даражада ёруғ бўлдики, натижада у осмондаги барча юлдузлардан-да ёрқин кўриниб, самовий жисми бевосита кузатишга имкон туғилди.

Камдан-кам учрайдиган мазкур ҳодиса юз берган тунда Ер ва Юпитер ўртасидаги масофа 560 миллион километрга тенг бўлди. Дурбинлар ёрдамида эса йирик сайёранинг яна кўплаб йўлдошларини ҳам кўриш мумкин бўлди.

Маълумот ўрнида айтиш зарурки, Юпитер Кўёшдан узоқликда жойлашиш тартибига кўра бешинчи сайёра ҳисобланиб, айна пайтда у газсимон шаклдаги йирик самовий жисмдир. Қолаверса, унинг массаси Кўёш системасидаги қолган барча сайёраларнинг умумий оғирлигидан ҳам юқори экани маълум.

— Юлдузли самода Юпитерни топиш ортиқча қийинчилик туғдирмади, чунки у жуда ёрқин эди. Сайёрадан таралаётган нур осмондан ташқари бошқа барча самовий жисмлардан ёруғ бўлиб кўринди, деди олимлар.

Астрологларнинг айтишича, Кўёш системасидаги энг йирик сайёра билан бир пайтда осмонда Урanni ҳам кўришга имкон туғилди. Лекин уни махсус воситаларсиз кўриш бироз қийинчилик туғдирди, боси у Юпитерга нисбатан Ердан 5 баробар узоқликда жойлашган ва ҳажман анча кичикдир. Мутахассислар бундан аввал икки сайёранинг бир-бирига жуда яқин масофада ҳаракатланиши ҳодисаси 1963 йили кузатилганини таъкидлашган. Навбатдагиси эса 2022 йилда содир бўлиши тахмин қилинмоқда.

КОЛЛАЙДЕРДАГИ КУТИЛМАГАН ЯНГИЛИК

Улкан адрон коллайдерда фаолият юритувчи олимлар илк мартаба бугунги кун назариясида баён этилмаган бир ҳолатни қайд этишди. Аниқроғи, протоннинг тўқнашуви натижасида вужудга келган зарраларнинг баъзилари номаълум сабабларга кўра жуфт бўлиб ҳаракатланиши кузатилди.

— Мазкур ҳолат биз учун мутлақо кутилмаган бўлди, шу сабаб айна пайтда назарийётчи олимлардан изоҳ кутмоқдамиз, — деди профессор Владимир Гаврилов. — Тажриба ускунасида энергия даражаси оширилгани сари бу каби янгиликларга кўпроқ дуч келишимиз эҳтимолдан холи эмас.

Олимнинг таъкидлашича, коллайдернинг тўрт детекторларидан бири — «Си-Эм-Эс» («CMS»)да зарралар ўртасидаги мутаносиблик ҳолатлари кузатилган. Жараёнда бир неча жуфт зарралар ёруғлик тезлигида бир-биридан узоқлашса-да, маълум бурчак остида худди ўзаро боғланган ҳолда ҳаракатланган.

— Кварк ва глюон зарраларининг энг сўнгги назарияси — квант хромодинамикасига кўра, фундаментал ҳисобланган мазкур зарралар алоҳида ҳолда эмас, балки фақат жуфт ёки гуруҳ бўлиб вужудга келади, — дея таъкидлайди тадқиқотчи. — Охириги тадқиқотларимиз пайтида лаборатория шароитидаги битта кварк ёки глюонни босим остида ажратишга қаратилган тажрибада уларнинг ўз шериги ёки гуруҳидан узоқлаша олмаслигини кузатдик. Негаки, бунда зарра барибир яна қатор кварк ёки глюонларни ўзига «эргаштириб» кетаверди, уларнинг ўртасидаги ўзаро боғлиқлик сақланиб қолаверди.

Этиборлиси, компьютер ёрдамида зарраларнинг тахминий ҳаракатлари моделлари яратилганида мазкур ҳолат қайд этилмаганди. Гарчи ҳозирда мутахассислар физик ҳолатга бир қанча назарий изоҳлар тақдим этишаётган бўлса ҳам, аниқ ҳисоб-китобларга асосланган фикрлар ўртага ташланганича йўқ. Шунга қарамай, олимлар дунёдаги энг катта тажриба ускунаси ҳисобланган 27 километрлик коллейдерда салкам ёруғлик тезлигида ҳаракатланаётган протон зарраларининг тўқнашувини ҳосил қилиш ва жараёни кузатишни давом эттиришмоқда.

Наргиза РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ!

«ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ — ЖУРНАЛИСТ НИГОҲИДА»

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш мақсадида амалга оширилаётган демократик ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий ислохотларни янада чуқурлаштириш жараёни босма оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилишини ташкил этиш, журналистларнинг жамиятдаги фаоллигини ошириш, уларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш мақсадида «Инсон ҳуқуқлари — журналист нигоҳида» мавзудаги ижодий танловни эълон қилади.

ТАНЛОВ ШАРТЛАРИ

Танловга 2010 йилнинг 1 январидан 2010 йилнинг 1 декабригача республика босма оммавий ахборот воситалари ва интернет нашрларида эълон қилинган, Инсон ҳуқуқлари бўйича умумжаҳон декларацияси, мамлакатимизда инсон ҳақ-ҳуқуқларини таъминлашга қаратилган қонун ҳужжатларининг мазмун-моҳияти ва уларнинг амал қилиши, инсон ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлаш, шахсни ҳар томонлама камол топтириш, ёшларнинг демократик фуқаролик жамияти барпо этишда фаол иштирок этиши учун зарур ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий шароит яратишга қаратилган мавзудаги таҳлилий мақолалар ва фото материаллар қабул қилинади.

Танловга тақдим этилган материаллар мамлакатда фаолият олиб бораётган босма оммавий ахборот воситалари, интернет нашрларда чоп этилган бўлиши лозим.

Тақдим этилган материаллар ўзбек, рус ва қорақалпоқ тилларида тайёрланган, эълон қилинган босма ёки интернет нашри аниқ кўрсатилган ҳолда электрон ва қоғоз варианты бўлиши керак. Фоторепортажлар асл нусхада тақдим этилади. Ижодий ишларга муаллиф тўғрисида маълумотлар (фамилияси, исми, фаолияти, паспорт нусхаси) илова қилинади.

Ғолиблар Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси миллий маркази, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакиллиги (омбудсман), ҳуқуқшунос олимлар, малякали мутахассис экспертлар ва ҳуқуқий мавзуга ихтисослашган журналистлардан таркиб топган ҳакамлар ҳайъати томонидан аниқланади.

Танлов ғолибларига мукофотлар

Ғолиблар диплом ва қимматли совғалар билан тақдирланади. Материаллар «Инсон ҳуқуқлари журналист нигоҳида» мавзудаги ижодий танловга» деган қайд билан Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондига 2010 йил 5 декабрга қадар қуйидаги манзилга жўнатилади: Тошкент шаҳри, 100129, Навоий кўчаси 30-уй, 3-қават, 5-хона. Телефон/факс: 244-15-96, 244-12-51, www.mmf.uz, e-mail: mmf@uzpak.uz, mmf.uz@mail.ru.

ТАШКИЛИЙ КҮМИТА

So'z ko'rki

NEGA SHUNDAY DEYMIZ?

(Oxiri. Boshi o'tgan sonlarda.)

Q

Qizim, senga aytaman, kelinim, sen eshit. O'zbekning qochirim, shamaga asoslangan uchirma iboralari ko'p. Mazkur maqol shular toifasidan. Ba'zan shunday bo'ladiki, bir gapni turli sabablarga ko'ra, tegishli odamning yuziga, bevosita aytmaydilar-da, uning ishtirokida yoki yo'g'ida boshqa birovga aytadilar. Tegishli odam ziyrak, farosatli bo'lsa, bu gap uning o'ziga atalganini darhol anglab, shunga yarasha ish tutadi. "Qizim senga aytaman, kelinim, sen eshit" maqoli bilan ana shunday hollarni ko'zda tutadilar.

Qush uyasida ko'rganini qiladi. Muqobili: "Qush uyasida nimani ko'rsa, uchganida shuni oladi". Bu maqollar bilan bolalarning qanday o'sib, voyaga yetishi, fe'l-atvorining qanday shakllanishi, ota-onaning qanday tarbiya berganiga, bolalar oldida o'zlarini qanday tutganiga bog'liq, yaxshi ishlari bilan ibrat ko'rsatib, o'stirgan bo'lishsa — ijobiy, yomon qiliqlari, xatti-harakatlari bilan ta'sir o'tkazgan bo'lsa, salbiy xislatli bo'lib yetishadilar, degan fikrni ifodalamoqchi bo'ladilar. Haqiqatan ham qush uyasida, bola o'z uyida nimani ko'rsa, shuning ta'sirida o'sib-ulg'ayadi.

G

G'at-g'at qilgan karnaychi, baloga qolgan surnaychi. Muqobillari: "Tariqni yegan chumchuq, baloga qolgan bedana"; "G'o'zani tuya yeydiyu, bo'zchi baloga qoladi"; "Qatiq ichgan qutuldi, xurmacha yalagan tutildi"; "O'tgan qolmas baloga, aytgan qolar baloga"; "O'g'ri qutilar, to'g'ri tutilar"; "Suv keltirgan xor-zoru ko'za sindirgan aziz" kabi. To'g'ri ma'noda, "Alining qasдини Validan olibdi" deganlaridek, kechagi to'yda g'at-g'ati bilan olamni buzgan karnaychini topolmagan mahalla bezorisi uyqudan qoldirganiga unga sherik bo'lgan surnaychini tutib jazolaydi. Ko'chma, majoziy ma'noda gunohni qilgan bu yoqda qolib, begunoh odamning jazo olib ketishiga achinib, afsus bilan aytiladi.

H

Hazil — hazilning tagi zil. Muqobillari: "Hazildan zil chiqar, zildan zilzila"; "O'yindan o'q chiqadi..."; "Hazil, hazilni tushunmagan kal Fozil"; "Hazilni ko'targanga chiqargan" kabilar. Hazil-mutoyiba, mazax-masxara, kulgu-askiya bir-biriga yaqin tushunchalar. Ularning o'z o'rni, me'yori, chegarasi bor. Mana shu me'yor — chiziq — chegaradan chiqilsa, hazil kishining izzat-nafsigaga tegadi, uni masxaralab, xo'rlagan, xorlagan bo'ladi. Ana shu bemavrid qilingan beandisha hazil yaqin do'stlar o'rtasiga rahna soladi. Hazilni ko'tara olmagan do'st sening ashaddiy yovingga aylanishi mumkin. Maqol ana shunday holatlarni ko'zda tutib, kishini hushyor bo'lishga, avval o'ylab, keyin so'ylashga, zinhor tilga ixtiyorsiz bo'lmaslikka chaqiradi.

Mahmud SATTOR

Хаммамизнинг албатта, болалари-ёшлигимизда биринчи дўстимиз кўғирчоқлар бўлган. Ҳозирда катта бўлиб ҳам кўғирчоқларни кўриб хурсанд бўламиз ва уларни фарзандларимизга харид қиламиз. Лекин уларни сотиб олишнинг ҳам ўзига яраша мезонлари бор. Кўчаларда катта, баҳайбат айиқ ёки арслонни кўтариб кетаётган ўспирин қизларни кўрамиз, улар ўртоқларининг туғилган кунига

албатта, болалари-мизга ёқади, лекин уларни кўп харид қилиш ҳам у қадар мақбул эмас. Чунки уларнинг бўёғида болалар учун захарли бўлган моддалар — свиценец ва кадмий қўлланилади. Қолаверса, ҳаддан ортиқ жимжимадор рангли ўйинчоқ болани тез зериктириб қўяди. Қоп-қора ва қизил ранг ҳам болалар руҳиятига салбий таъсир кўрсатиши мумкин. Мутахассис-

Mutaxassis maslahati

кўрқинчли бўлгани ярамайди. Руҳшуносларнинг аниқлашича, оддий, ёқимтой кўенча ёки олмахон ўйинчоқлари болаларни кўрқув ва стресс ҳолатидан даволаши мумкин экан.

Боланинг доимий ҳамроҳига айланган юмшоқ ўйинчоқлар ойига бир марта 30 градусли илиқ сувда

тозалаш усуллари, маҳсулот ишлаб чиқарилган мамлакат ва фабрика номи кўрсатилади. Шу билан бирга Давлат стандартлаштириш маркази томонидан тасдиқланган белгида кўғирчоқнинг қайси ёшдаги болаларга мўлжалланганлиги ёзилиши керак(мисол: 3 дан 5 гача).

ҚЎҒИРЧОҚ ОЛИШДА АДАШМАНГ!

бундай ўйинчоқларни совға қиладилар. Аммо руҳшунослар бундай катта кўғирчоқларни ёш болаларга тақдим қилишни тавсия қилмайди. Бунинг сабаби шуки, кўғирчоқни ёш бола кўтара олмайди, у билан ўйнаши анча қийин кечади. Фарзандининг кўғирчоғи ўзига мос бўлиши керак, шундагина у кун бўйи кўғирчоқ билан хоҳлаганча ўйнаши мумкин.

Бундан ташқари, тиббий хулосаларга кўра 7 ёшгача бўлган болалар учун тавсия қилинадиган кўғирчоқнинг оғирлиги 400 граммдан ошмаслиги керак. Кўғирчоқларнинг ҳажми эса 15-59 см.дан ортиқ бўлмаслиги лозим. Жуда кўзни қувонтирадиган, кўзга ташланадиган рангли кўғирчоқлар, лар ёш болалар учун оч рангли ўйинчоқларни маъқул кўради. Руҳшуносларнинг фикрича, 4 ёшгача бўлган болалар ўз кўғирчоқларини ўртоқидек билади. Шунинг учун фарзандингизда кўғирчоқни эътибор билан ўйнашга, уни йўқотиб қўймасликка ўргатиб бориш муҳим аҳамиятга эга. Боланинг ёшлигидан ўйнаб келаётган ўйинчоғини носозлиги сабаб ахлат идишга ташласангиз, у ўзини энг яқин дўстидан ажралгандек ҳис қилиши мумкин. Яна шунга эътибор қаратиш зарурки, бола ўз кўғирчоқлари орқали дунёни англаб боради. Шу сабабли кўлда ясалган ўйинчоқ ҳам ҳақиқийсига имкон қадар ўхшати зарур. Кўғирчоқларнинг оғзи катта, тишлари

ювиб турилиши шарт.

Яна эътибор бериш керакки, кўғирчоқларнинг материали ҳар хил ҳашарот, чанг клешларини ўзига узоқ вақт сақлаб қолиши мумкин. Бу ҳашаротлар ёш болаларда турли юқумли касалликларни келтириб чиқаради. Шу боис юмшоқ тўқималар билан қопланган «айиқ-полвон»ларни, «кўенларни» вақти-вақти билан 2-3 соат музлаткичга қўйиб туриш ҳам эътибордан четда қолмаслиги лозим.

Кўғирчоқларни харид қилишда қуйидагиларга эътибор қаратишингизни сўраймиз:

Авалло кўғирчоқнинг сифат сертификати бўлиши керак. Унга бириктирилган этикетка қоғозда ундан қандай фойдаланиш, уни

Азиз ота-оналар, юмшоқ ўйинчоқни харид қилаётганингизда унинг қандай материалдан тикилганига эътибор бериш. Натурал ва гипоаллерген материалдан тикилган кўғирчоқлар фарзандларингиз соғлиғига салбий таъсир этмайди. Синтетика материаллари эса ёш болаларнинг қўл ва юз терисини қичитиши, яллиғлантириши мумкин. Танлаган ўйинчоқнинг пишиқлиги ва мустаҳкамлигига ҳам эътибор қилиш талаб этилади.

Кўғирчоқ ёш боланинг овунчоғи, шу сабабли болаларингизга кўғирчоқ олишда адашманг!

Тоҳир ИБРОҲИМОВ,
тиббийёт фанлари доктори, профессор

ТАРТИБЛИК — ХАВФСИЗЛИК

Ўзимизни, яқинларимизни ва уй-жойларимизни ёнғин офатидан сақлаш хавфсизликнинг ажралмас бир қисмидир. Бу эса ҳаммаша ва ҳамма ерда масъулиятли бўлишни талаб этади.

Мана, куз фасли охирида, кунлар совиб бормоқда. Бу эса ўз-ўзидан газли ва электр иситиш асбобларига эҳтиёжни оширади. Бироқ афсус билан айтиш керакки, баъзан аҳолининг носоз ва қўлбола иситиш воситаларидан фойдаланиши ҳоллари учрамоқда. Шу сабаб ёнғинларнинг аксарияти фуқаронинг яшаш жойларида юз бераётганлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Иситиш асбобларидан нотўғри фойдаланиш, уларни ўз билганича тузатиш, қаровсиз қолдириш, бефарқлик, умуман, ёнғин хавфсизлиги қоидаларига эътиборсизлик оқибатда ҳам ўт балоси хонадонларни вайрон этиши мумкин.

Шу ўринда бир нарсани таъкидлашни истардик: ҳар бир шахс жамиятнинг масъул аъзоси сифатида бутун халқнинг хавфсизлигини ўйлашга мажбур. Шундай экан, уйда, ишхонада, жамоат жойларида ёнғин хавфини келтириб чиқариши мумкин бўлган вазиятларнинг олдини олишга ҳаракат қилайлик.

У.ЛУТФУЛЛАЕВ,
12-ХҲХО инспектори

Унутманг, ёнғин инсонларнинг ҳаётига, уларнинг яқинларига хавф солиши ва кўп машаққатлар эвазига бунёд этилган уй жойлар, йиллаб йиғиб тўшлаган молу-мулкларнинг бир зумда кулини кўкка совуриши мумкин. Шунингдек, фуқаро уйларида содир бўлган ёнғинлар натижасида улар бошпанасиз қолмоқдалар. Миробод ТИИБ ЁХБ сиздан ушбу кўнгилсиз ва аянчли ҳодисалар сизнинг ва яқинларингиз турмуш ҳаётида содир бўлишининг олдини олиш учун қуйидаги ёнғинга қарши чоратadbirlарга амал қилишингизни сўрайди:

- турар жойларда ҳамда ишхоналарда вақтинчалик ўтказилган электр симлардан фойдаланмаслик;
- ажратилмаган жойлар ва ётоқ жойларида сигарета чекмаслик;
- ёш болаларга газ ва электр мосламаларидан мустақил фойдаланишни ишониб топшириб қўймаслик;
- ёш болаларни уйда ёлғиз қолдирмаслик;
- болаларнинг гугурт ўйнашларига ҳамда пиротехника воситаларидан фойдаланишларига йўл қўймаслик;
- ёш болаларнинг очиқ оловдан фойдаланишларига, ҳазонларни ёқиб юборишларига йўл қўймаслик;
- хонадонлардаги дудбуронларини вақтида тозалаб туриш;
- носоз ҳолда бўлган газ ва электр симларини ўз вақтида таъмирлаб соз ҳолда фойдаланиш;
- газ печи устида ювилган кийимларни қуритмаслик;
- электр токи манбаига икки ва ундан ортиқ электр асбобларини бир вақтда уламаслик.

Агар қуйидаги чора тadbirlарни вақтида амалга оширсангиз ўзингизни ва оилангизни ўт балосидан асраган бўласиз.

Д.ЖАББОРОВ,
Миробод ТИИБ ЁХБ инспектори

ЯНА ЯНГИ НОМЛАР КАШФ ЭТИЛАДИ

Мамлакатимизда спорт соҳаси жадаллик билан ривожланиб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Ҳатто бундай эътирофни хорижлик спортчилар, мутахассислардан ҳам бот-бот эшитиш одатий ҳолга айланиб улгурди. Юртбошимизнинг бевосита ташаббуси билан ташкил этилиб, бир неча йилдан буён анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган теннис бўйича хотин-қизлар ўртасидаги Тошкент очик чемпионати — “Тошкент Опен-2010” жорий йилда ҳам жаҳоннинг кучли ракеткачиларини пойтахтимизга чорлади.

Тобора ўзининг қизгин палласига кириб бораётган мазкур халқаро турнирда, аввал хабар қилганимиздек, ватандошимиз Окгул Омонмуродова Россия, Руминия, Ҳиндистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Словакия, Италия, Швейцария, Беларусь, Франция, Украина каби ўндан ортиқ давлатдан келган ҳамкасблари орасида ишончли одим ташлаётган эди. Бироқ у бу йилги юришларини чорак финал оstonасида яқунлашга мажбур бўлди.

О.Омонмуродова яқалик баҳсларида дастлаб грециялик Эирини Георгатуни икки сет натижасига кўра, 6:4, 6:3 ҳисобларида мағлуб этган бўлса, сўнгра 2-тур

матчида америкалик рақибаси Жил Крайбасни доғда қолдирди. Учрашув уч сет давом этди ва унинг иккитаси Окгулнинг фойдасига ҳал бўлди — 7:5, 6:7, 6:2.

Кейинги босқичда Омонмуродова таниқли ва жиддий тайёргарликка эга рус теннисчиси Алла Кудрявцева қаршилигини енгиб ўтишга ҳаракат қилди. Айтиш жоизки, Алла ҳамюрти Александра Пановани 6:4, 6:2 ҳисобида мағлубиятга учратгани. Бироқ ярим финал йўлланмаси учун ўтган мурасимиз кўрашда Окгулдан омад юз ўғирди. Роппа-роса 1 сету 30 дақиқа давом этган матчда икки сет натижасига кўра, Кудрявцеванинг кўли баланд кел-

Tennis

ди, якуний ҳисоб 7:6 (7:5), 6:3.

Бир сўз билан айтганда, яқалик йилларида Окгул ўзининг кадрдон турнири бўлмиш “Тошкент Опен” билан боғлиқ мавжуд кўрсаткичларини яхшилаб олиш, аниқроғи, иккита кумуш медаль ёнига битта олтин медални ҳам қўшиб қўйиш имконини йўққа чиқарди.

Республика Олимпия захиралари теннис мактаби кортларида кечаётган матчларнинг яна бир шов-шувли натижаси бугунги даврнинг ёрқин ракеткачиси россиялик Анна Чакветадзенинг кутилмаганда ватандоши Евгения Родинага имкониятни бой бериб қўйгани бўлди. Матч тақдири мuddатидан олдин, икки сетдаёқ ҳал бўлган — 7:6, 3:2.

Энди А.Кудрявцева финал йўлланмасини қўлга киритиш учун ўз жамоадoshi Евгения Родинага қарши кортга чиқади. “Россия дербиси”

ўртасидаги ярим финал кураши мухлислар кутганидек қизгин тус олиши кутилмоқда.

Иккинчи финал йўлланмаси учун эса (беларуслик ракеткачи Дария Кустовани 48 дақиқа кечган икки сетлик матчда 6:0, 6:1 ҳисобида енгиб) ярим финалга чиққан украин спортчиси Елена Веснина руминиялик иқтидор эгаси Александра Дулгерага қарши баҳсга киришади. Александра бироз олдин ўтказилган ўзига хос чорак финал учрашуви — “Руминия дербиси”да голиб бўлган.

Шундай қилиб, нufузли халқаро турнирлардан бири саналувчи Тошкент очик чемпионати янги номларни кашф этишда давом этадиган бўлди. Бу ҳам мазкур биринчилиكنинг “ёзилмаган” анъанаси, десак, янглишмаган бўламан.

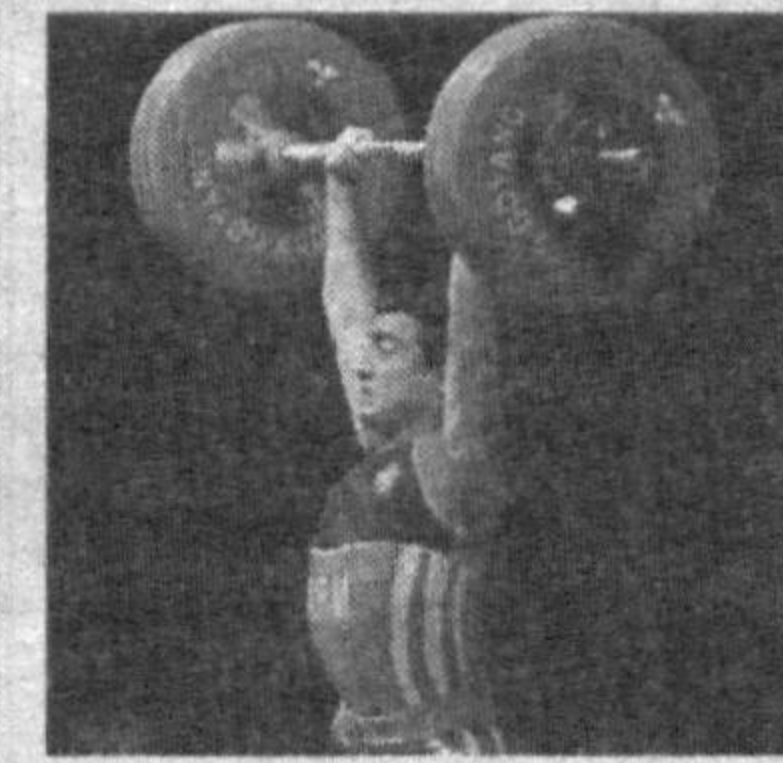
Шунингдек, турнирнинг жуфтлик баҳслари ҳам давом этмоқда.

Зоҳиджон ХОЛОВ,
“Ma'rifat” мухбири

ЎЗИДАН 5 МАРТА ОҒИР

Туркия мезбонлик қилаётган тош кўтариш бўйича навбатдаги жаҳон чемпионатида бирин-кетин голиб ва совриндорлар номи маълум бўлиб бормоқда. Арман штангачиси Тигран Геворг Мартиросян олтин медаль соҳиб бўлди.

У 77 килограмм вазнли полвонлар ўртасида кечган икки кураш баҳсларида энг юқори натижани қайди этди. Тигран 373 (173+200) килограммик тошни кўтаришга муваффақ бўлди.

Бу борада иккинчи ўрин хитойлик оғир атлетикачи Ксююан Лиога насиб қилди. У мусобақа ниҳоясига қадар арман спортчисини таъқиб қилиб келди, аммо сўнгги уринишда барибир голибдан ортда қолиб кетди. Шу тариқа, у Тиграндан бор-йўғи 3 килограмм кам тош кўтариб (370 кг. (170+200), кумуш медаль эгаси бўлди.

Кучлилар учлигини яқунлаш мисрлик Тарек Йехиянинг “зиммаси”га тушди. У 356 килограмм тошни ердан узиб, бронза медаль билан чекланди.

ЮБИЛЕЙ ЧЕМПИОНАТ ҚАҲРАМОНИ

Россия пойтахти Москва шахрида 19 сентябр куни старт олган бадий гимнастика бўйича XXX жаҳон чемпионати нафосат ва гўзаллик бобида чиндан ҳам бетакрор эканини намойиш этмоқда, деб ёзди Европадаги қатор спорт нашрлари.

Таниқли рус бадий гимнастикачиси, олимпиада чемпиони Евгения Канаева копток билан бўлиб ўтган намойишлар мусобақасида тенгсиз деб топилди. У ҳал қилувчи баҳсда 28,700 балл жағғаришга муваффақ бўлди.

28,650 балл тўлаб, иккинчи ўринда қолиб кетган яна бир иқтидорли бадий гимнастикачи Дарье Дмитриева кумуш медални умумжамоа жағғармаси ҳисобида қўшиб қўйди. Бу борада фахрли учинчи ўрин озарбойжонлик Алия Гараевага насиб этди, у финалда 27,550 балл тўлади.

«РЕНО»ДАН ВОЗ КЕЧМАЙДИ

«Рено» жамоасининг польшалик спортчиси Роберт Кубица француз автомобиль ишлаб чиқарувчи компания билан имзолаган амалдаги шартномасини 2012 йилга қадар давом эттирадиган бўлди. Бу ҳақда “Motorsport Aktuell” номли швейцария нашри хабар тарқатди.

Шу манба тарқатган эски бир хабарга кўра, француз жамоаси раҳбарияти Робертни келгуси мавсумда “Феррари” вакили Фелипе Масса билан алмаштиришни ҳам режалаштираётган эди.

Ф.Масса амалдаги шартномаси тугамай туриб, «Заубер» жамоасида фаолиятини давом эттиришни кўзламоқда. Бироқ Кубицанинг ўзи бундай таърибани маълумлашганини айтди ва шартномаси тугамасдан “Рено”дан ҳеч қаерга кетмаслигини билдирди: “Тўғри, “Феррари” аъзоси бўлишни ҳамма орзу қилади, ҳамма ундан тақлиф келишини кутади. Лекин мен “Рено”да жуда ҳам бахтиёрман. Ўз ишимни завқ билан бажараялман”.

ҲАМОН ЎЗИГА КЕЛОЛМАЯПТИ

Сўнгги йилларда омади чопмай қолган Италиянинг «Ювентус» клуби футбол бўйича мамлакат чемпионатининг 4-турида ҳам қақшатқич мағлубиятга учради. “Кекса сеньор”лар ўз уйида «Палермо» жамоасини қабул қилди ва 1:3 ҳисобида мағлубиятга учради.

“Юве” мухлислари мавсум бошидан оқойиб футбол спектаклини томоша қилишни кўзлаганди. Лекин турнирликлар ўзларига хос бўлмаган тарзда беқарор ўйинлар намойиш этиб, ашаддий мухлисларини ранжитмоқда. Айтиш кераки, “Ювентус” ҳали ҳамон ўзига келолмаяпти...

Шундай қилиб, «Юве» тўртта турда 4 очкога тўплаган ҳолда, мусобақа жадалининг («Лече» ва «Палермо» клублари билан бирга) 15–17-ўринларида боряпти. Италия А сериясининг амалдаги чемпиони «Интер» (10 очко) етакчиликини ўз қўлига олди. Кучли уликда «Кьево» ҳамда «Брешия» турибди.

Ш.ЖУРАЕВА тайёрлади.

ФУТБОЛ МАЙДОНИДА — БОЛАЛАР

Мамлакатимизда мунтазам равишда ўтказиб келинаётган уч тизимли спорт мусобақаларининг дастлабкиси — «Умид ниҳоллари» баҳслари ўқувчи-ёшларни спорт билан шугулланишга кенг жалб этиш ва улар ўртасида дўстона муносабатларни қарор топтириш каби эзгу мақсадларда анъанавий тарзда ташкил этилади.

Шу кунларда республикамизнинг айрим ҳудудларида беллашувларнинг туман босқичлари ўз ниҳоясига етмоқда. Шахмат-шашка, югуриш, узунликка сакраш, теннис коптогини улоқтириш, мерганлик, футбол бўйича ўтказилаётган бу йилги мусобақалар ҳам ғоят қизгин руҳда бошланиб, жўшқинлик билан давом этмоқда. Пойтахтнинг Ҳамза туманига қарашли мактабларнинг футбол мусобақалари тумандаги 215-мактабда бўлиб ўтди. Унда 155-, 170-, 215-, 231-мактабларнинг футбол жамоалари иштирок этди.

Шаҳзода Йўлдошева, Эйтибор Худойберганова, Соҳиба Тўраҳўжаева каби мураббийлар тайёрлаган жамоаларнинг фаоллик кўрсатиши уларнинг машғулотлари пухта олиб борилганини

кўрсатди. Болаларнинг қизгин ўйинларини кузатиб, голибни аниқлаш қийин кечишини англайсиз: уларнинг ҳаммаси пешқадам бўлиш учун астойдил кураш олиб борди. Мусобақани томоша

қилиш учун келган ота-оналар, футболсевар томошабинлар иштирокчиларни қўллаб-қувватлаб туришди.

Яқунда эса 215-мактаб жамоаси голиб деб топилди, фахрий ёрлик ва эсдалик совғалар билан тақдирланди. Шу билан бирга, шаҳар босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди. 231-мактаб иккинчи, 155- ва 170-мактаб жамоалари учинчи ўрин билан кифояланди.

— Футбол ўйнашни жуда яхши кўраман, — деди иштирокчилардан бири Бурҳон Имомалиев. — Чунки мен учун футбол бу шунчаки копток тепиш эмас, балки соғлиқ гарови ҳамдир. Жисмоний тарбия дарсларида мураббийимиз футбол ўйнаш қонун-қоидаларини пухта ўргатгани боис, «Умид ниҳоллари» иштирок этаётган биринчи катта мусобақам бўлса-да, мактаб миқёсида ўтказилган ўйин ва саралаш баҳсларида яхши ўйин кўрсата олдим.

Санобар ЖУМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

СОҒЛОМ АВЛОД — ЮРТ ТАЯНЧИ

Мамлакатимиз Президентининг “Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори фарзандларимизни ҳар томонлама соғлом ва баркамол этиб вояга етказиш, эл саломатлигини муҳофаза қилиш борасидаги эзгу чора-тадбирларни амалга оширишда дастуриламал бўлмоқда.

Хусусан, пойтахтимиздаги 37-оилавий поликлиникада ҳам мазкур қарорда белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, амалий саъй-ҳаракатлар олиб борилмоқда. Яъни поликлиника мутахассислари бўлажак оналарнинг ҳомиладорлик даври бехатар ўтишини таъминлаш ҳамда соғлом насли дунёга келтириш, шунингдек, оналар ва чақалоқларга малакали тиббий ёрдам кўрсатишга алоҳида эътибор қаратмоқдалар.

— Оилавий поликлиника ҳамширалари уйимизга келиб, тиб-

бий маслаҳатлар беришмоқда, бу биз учун жуда муҳимдир, — дейди ҳудуддаги маҳаллалардан бирида истиқомат қилувчи Гулжаҳон Эргашева. — Она учун фарзандининг соғ-саломат униб-ўсишидан ортиқроқ бахт йўқ. Шу маънода гўдагимизнинг соғлом ва дуркун ўсишида яқиндан, беминнат кўмак бераётган шифокору ҳамширалардан миннатдор эканлигимизни ҳар қанча таъкидласак, оздир.

Янги ўқув йили бошланиши муносабати билан Чилонзор туманидаги қатор ўқув муассасала-

рида ҳам турли эпидемиологик касалликларга қарши эмлаш ишлари амалга оширилди. Айниқса, 2-Тошкент юридик коллежи, Олимпия захиралари коллежи ҳамда С.Сирождидинов номидаги академик лицейда таҳсил олаётган ёшлар учун репродуктив саломатлик муҳофазаси, соғлом турмуш тарзига амал қилишнинг афзалликларига доир давра суҳбатлари уюштирилаётгани айни муддао бўлмоқда. Зеро, эртанги фаровон оилалар пойдеворини мустаҳкамлаш бугунги хайрли ишларимизга ҳар жиҳатдан боғлиқдир.

Ф.РАҲМАТОВА,
Тошкент шаҳри
37-оилавий поликлиниканинг
умумий амалиёт
шифокори

Мирзо Улуғбек туманидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва касаба уюшма кўмитаси иқтисодий факультети «Бизнесни бошқариш» кафедраси доценти Азиз Ишмухамедовга волидаи муҳтарамаси

ФОТИМА АЯНИНГ

вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

ЮКСАК ТЕХНОЛОГИЯЛАР КЎРГАЗМАСИ

Бугун ахборот-коммуникацион технологиялар мамлакатлар тараққийтини таъминловчи асосий омиллари-дан бирига айланиб бормоқда.

Пойтахтимиздаги «Ўзқўргазмасавдо» мажмуида Ахборот технологиялари ҳафталиги доирасида «ICTExpo — 2010» халқаро кўргазмаси ташкил этилди. Тантанали очилиш маросимида ахборот технологияларининг жамиятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда муҳим аҳамият касб этиши, Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда ахборотлаштиришни ривожлантириш, жаҳон ахборот майдонида фаол интеграциялашув борасида амалга оширилаётган ишлар алоҳида таъкидланди.

Бир вақтнинг ўзида Тошкент, Наманган ва Қарши шаҳарларида ташкил этилган ушбу кўргазмада жами 160дан ортиқ компания маҳсулотлари тақдим этилди. Веб-трансляция ёрдамида тадбир қатнашчилари бир пайтда учта кўргазма билан танишиш имкониятига эга бўлди. Иштирокчи компаниялар ахборот технологиялари соҳасидаги энг сўнги янгиликлар, иxtirolar, турли йўналишдаги хизматларни ташриф буюрганлар эътиборига ҳавола қилди.

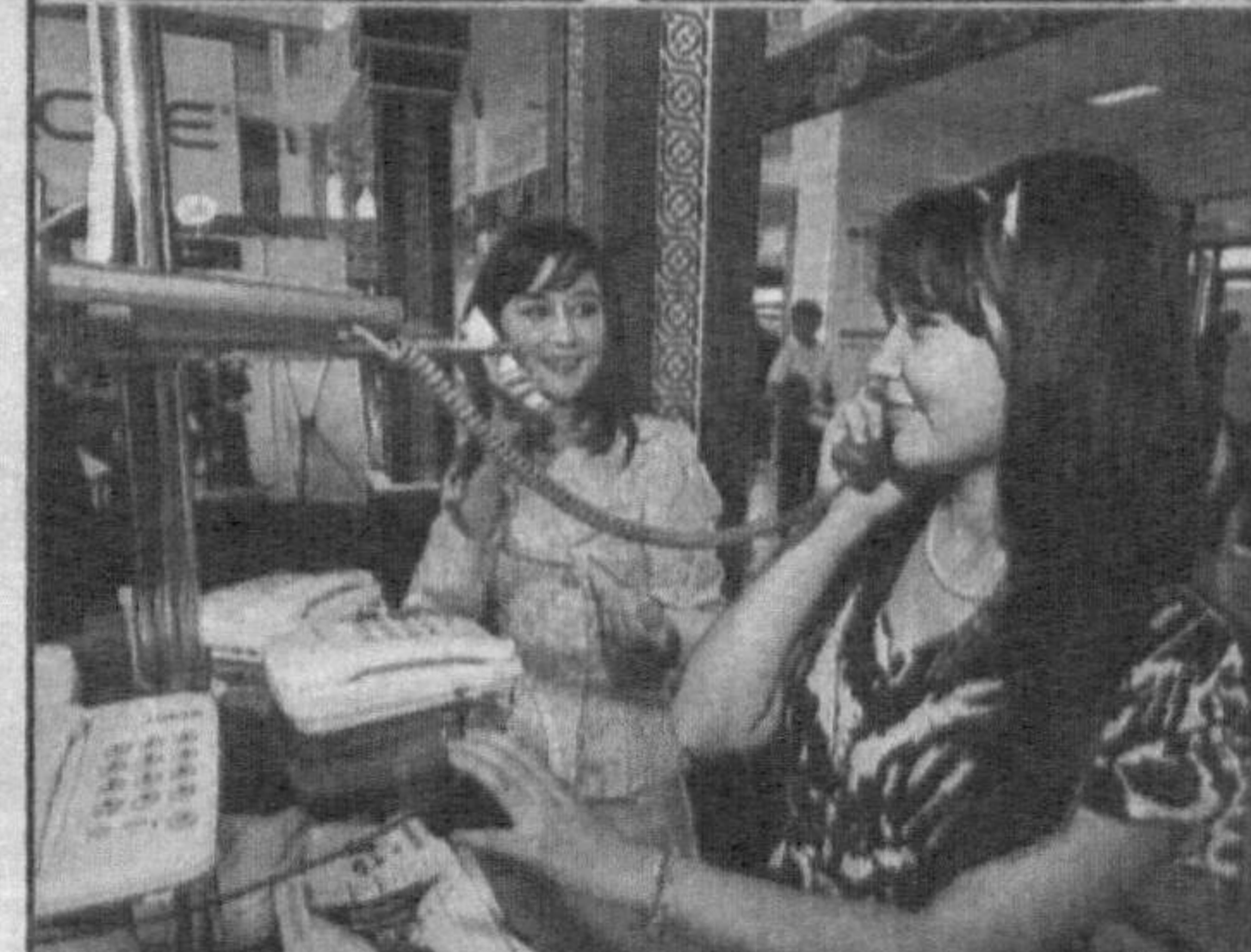
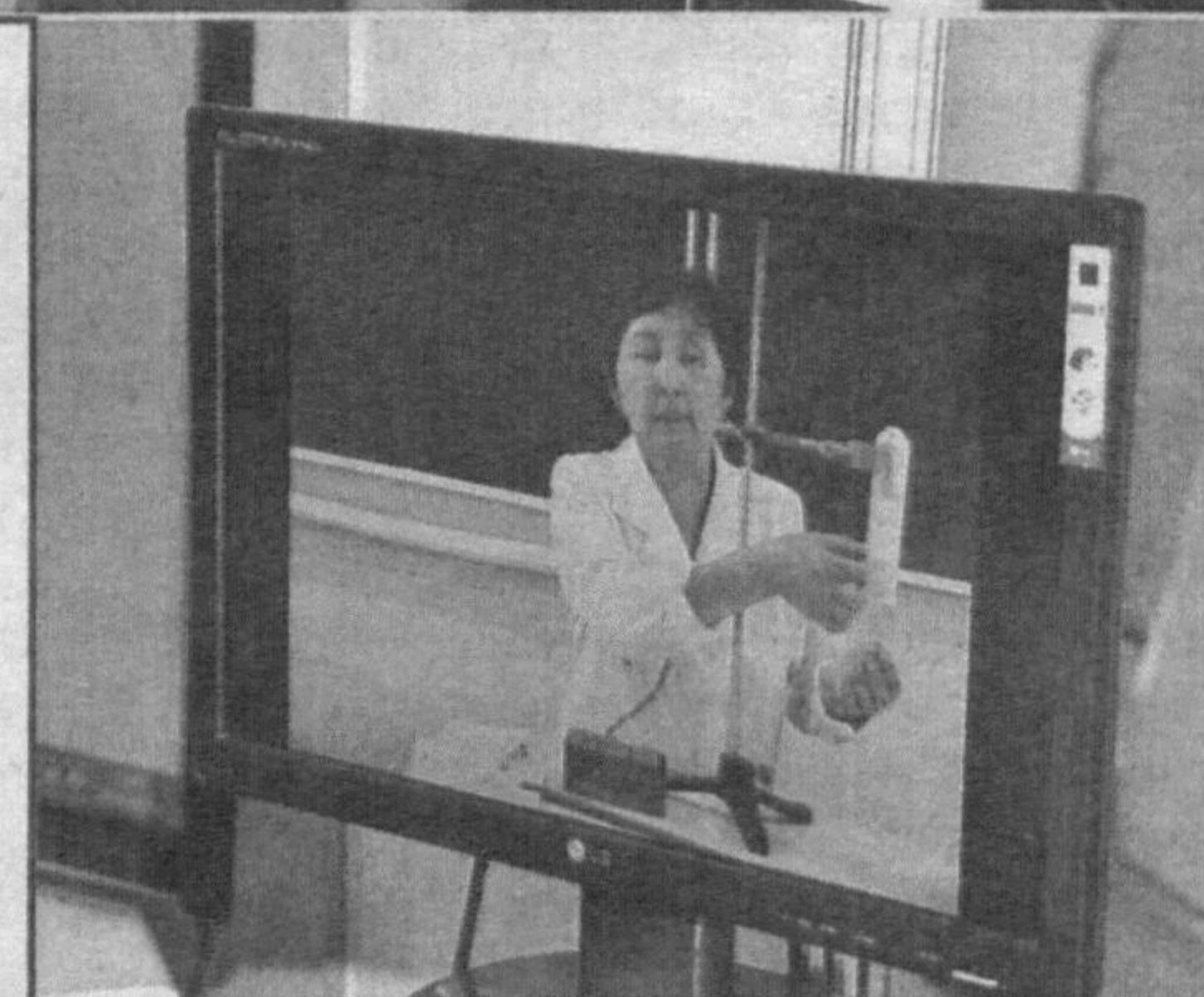
Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг Мультимедиа умумтаълим дастурларини ривожлантириш маркази ҳам ўз ишланмалари билан қатнашди. Электрон-ўқув мультимедиа ресурсларини лойиҳалаштириш, ишлаб чиқиш ва олиб бориш, таълим берувчи электрон ресурслар ва бошқа тиллардаги наشرларни Ўзбекистон Республикасида ўқитиладиган тилларга мослаштириш ва маҳаллийлаштириш, халқ таълими учун веб-технологиялар асосида дастурий таъминот ишлаб чиқиш каби чора-тадбирлар марказнинг асосий вазифалари қаторига қиради.

Марказга тегишли «Ўзбекистон Республикаси умумтаълим мактабларини ахборотлаштириш» лойиҳасига кўра, республикамиздаги 1553та умумтаълим мактабини замонавий ўқув компьютер синфхоналари билан таъминлаш, ахборот-таълим портални таълим жараёнининг узвий қисмига айлантириш, Infranet мактаб тармоғи фаолиятини йўлга қўйиш режалаштирилган.

Кўргазмада Ўзбекистон IT-соҳасининг етакчи корхоналари, шунингдек, «Huawei Technologies», «Nokia-Siemens», «Uzbektelecom», «East Telecom», «Ucell», «MTC-Uzbekistan» сингари нуфузли компаниялар ёрқин ҳамда қизиқарли стэндлари билан иштирок этди.

В.ҚАРШИБОВА

Б.РИЗОКУЛОВ ва А.ЁҚУБОВ (ЎЗА) олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва о'рта maxsus та'лим вазирлиги, Ўзбекистон Та'лим ва фан ходимлари касба uyushmasi Markaziy Kengashi.

Бosh муharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Тahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Bahodir JOVLIYEV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Ulug'bek TOSHKENBOYEV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
Ўзбекистон Matbuot
va axborot agentligida
№ 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

INDEKS: 149, 150. G-822.
Tirajli 27881.

Hajmi 4 bosma taboq.

Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Zohidjon XOLOV.

«Ma'rifat-dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan materiallar muallifga qaytarilmaydi.
belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kash-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxonaning manzili: «Buyuk Turon»
ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish
vaqti — 21.00.
Topshirish — 02.20
ЎЗА якуми — 00.55